

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HALK EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ AÇISINDAN
MEVCUT DURUM
VE
TÜRK SİLÂHLI KUVVETLERİ'NİN
HALK EĞİTİMİNE KATKISI

MURAT AYDINLIK
1705002

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. ERKAN TABANCALI

İSTANBUL
2010

**TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HALK EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ AÇISINDAN
MEVCUT DURUM
VE
TÜRK SİLÂHLİ KUVVETLERİ'NİN
HALK EĞİTİMİNE KATKISI**

**MURAT AYDINLIK
1705002**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:

Tezin Savunulduğu Tarih:

Tez oy birliği / Oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Unvan

Ad

Soyad

İmza

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Erkan Tabancalı

Jüri Üyeleri :

**İSTANBUL
2010**

ÖZ

TÜRK SİLÂHLI KUVVETLERİ’NİN HALK EĞİTİMİNE KATKISI

Murat Aydınlık

Mayıs, 2010

Bu araştırma, Türkiye’de halk eğitimini gerekli kılan ekonomik ve toplumsal nedenleri belirlemeyi, Türk Silâhlı Kuvvetleri’nin hangi çalışmaları yaptığını ve ne oranda halk eğitimine katkıda bulunduğunu saptamayı amaçlamaktadır. Genel tarama modeline göre yapılan araştırma Türkiye’nin işgücü eğitim durumu, eğitime göre istihdam, işgücüne katılım bölgelere göre işsizlik ekonomik faaliyete göre istihdam oranlarını gösteren istatistikler ve 2000-2009 yılları arasında Türk Silâhlı Kuvvetleri’nin erbaş ve erler için düzenlediği yetenek kazandırma kurs istatistiklerini temel almıştır. Türkiye’de halk eğitimini gerektiren toplumsal nedenlere ilişkin bulgulara göre, kent-kır, bölge ve cinsiyete göre okur-yazarlık, eğitim durumuna göre işgücüne katılma ve eğitime göre istihdam oranları değişiklik göstermektedir. Türkiye’de halk eğitimini gerekli kılan ekonomik nedenlere ilişkin bulgulara göre, Türkiye dünya ülkeleri arasında en yüksek tarım istihdamı ve en düşük işgücü oranlarına sahip ülkedir. Türkiye’de bölgeler arası işsizlik oranları, bölgeler arası işgücüne katılım oranları, bölgeler arası ekonomik faaliyete göre istihdam oranları değişiklik göstermektedir. Toplumsal değişim nedenlerine ilişkin bulgulara göre şehirde yaşayan nüfus artmakta ve okur-yazarlık oranı yükselmektedir.

Türk Silâhlı Kuvvetleri’nin 2000-2009 yılları arasında erbaş ve erlere yetenek kazandırma çalışmalarına ilişkin bulgulara göre, Türk Silâhlı Kuvvetleri, okuma-yazma öğretme ve meslek edindirme kurslarıyla sosyal sınıf farkları ve bölge farkları gibi toplumsal nedenlerle eğitim fırsatlarından hiç yararlanamamış ya da en az yararlanabilmiş yurttaşlara eğitim vererek halk eğitimine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Halk eğitimi, yaşam boyu eğitim, Türk Silâhlı Kuvvetleri.

ABSTRACT

THE TURKISH ARMED FORCES' CONTRIBUTION TO ADULT EDUCATION

Murat Aydınlık

May, 2010

This research aims to identify the social and economic reasons that make adult education necessary in Turkey, and what projects The Turkish Armed Forces conduct and the percentage of their contribution to Turkish adult education. This research, which is based on the statistics of labour force by educational status, labour force participation rate by educational status, employment by status in employment, unemployment rate by region units, labour force participation rate by region units, employment by economic activity and the statistics of vocational education for privates and the courses offered to eliminate illiteracy by The Turkish Armed Forces, is a survey based research. According to the findings from the statistics of labour force by educational status, labour force participation rate by educational status, employment by status in employment, unemployment rate by region units, labour force participation rate by region units, employment by economic activity, there is a difference between males and females, urban and rural areas, region units, which makes adult education necessary both economically and socially. Also of the countries of the world Turkey has the highest labour force participation rate in agriculture and the lowest employment rate. According to the findings from percentage of literate population, share in total population of cities and villages, the city population and the percentage of literate population increases.

According to the findings from the statistics of vocational and literacy courses offered to privates between 2000 and 2009, The Turkish Armed Forces makes a significant contribution to adult education by educating those who haven't had the equal opportunities because of economic, regional and social disparities.

Key Words: Adult education, lifelong learning, The Turkish Armed Forces.

ÖNSÖZ

Halk eğitimi kavramını, halk eğitiminin ana görevlerini, halk eğitimi gerektiren nedenleri, Türkiye’de halk eğitiminin gelişimini, Türkiye’de halk eğitimi gerektiren ekonomik ve toplumsal nedenleri belirlemeyi, Türk Silâhlı Kuvvetleri’nin hangi çalışmaları yaptığını ve ne oranda halk eğitimine katkıda bulunduğunu saptamayı amaçlayan bu araştırma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, araştırmanın problemi, amacı, sınırlılıkları ve yöntemi açıklanmıştır. İkinci bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlar, Üçüncü bölümde araştırmanın sonuçları ve öneriler yer almaktadır.

Araştırma süresince beni yönlendiren ve destek olan değerli danışmanım öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Erkan Tabancalı’ya, yüksek lisans eğitimim süresince her zaman desteklerini hissettiğim değerli hocalarıma, araştırma verilerinin toplanmasına yardımcı olan değerli arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

İstanbul, Mayıs, 2010

Murat AYDINLIK

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

TEZ ONAY SAYFASI

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	x

1. GİRİŞ..... 1

1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	4
1.3. Önem.....	5
1.4. Sınırlılıklar.....	6
1.5. Tanımlar.....	7

2. YÖNTEM.....8

2.1. Araştırmanın Modeli.....	8
2.2. Verilerin Toplanması.....	9
2.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	9

3. BULGULAR VE YORUMLAR10

3.1. Halk Eğitimi Kavramı.....	10
3.1.1. Halk Eğitimi ve Yaşam Boyu Eğitim Kavramları.....	18
3.2. Halk Eğitiminin Ana Görevleri.....	21
3.2.1. Aydın ve Yurttaş Arasındaki Kopukluğun Giderilmesi	21
3.2.2. Demokrasi Eğitimi	23
3.2.3. Değişime Uyum Sağlama.....	25
3.2.4. Boş Zamanların Değerlendirilmesi.....	28
3.2.5. Bireysel Gelişme.....	29
3.2.6 Halk Eğitimi ve Toplumsal Bütünlük.....	33
3.2.7. Beşeri ve Sosyal Sermaye.....	34
3.3. Halk Eğitimi Gerektiren Nedenler.....	40
3.3.1. Ekonomik ve Teknolojik Gelişmeyle İlgili Nedenler.....	40
3.3.2. Küreselleşme.....	42
3.3.3. Toplumsal Nedenler.....	45
3.3.3.1. Sosyal Sınıf Farkları Bakımından Halk Eğitimi.....	47
3.3.3.2. Bölge Farkları Bakımından Halk Eğitimi.....	48
3.3.3.3 Toplumsal Değişim.....	49
3.3.3.4. Bilgi Edinme Gereksinimi ve Öğrenen Toplum.....	53

3.4. Türkiye’de Halk Eğitiminin Gelişimi.....	58
3.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	59
3.4.2. Cumhuriyet Dönemi.....	60
3.5. Türkiye’de Halk Eğitiminin Gerekli Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	64
3.5.1. Toplumsal Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	64
3.5.2. Ekonomik Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	75
3.5.3. Toplumsal Değişime İlişkin İstatistikler Yorumlar.....	84
3.6. Türk Silâhlı Kuvvetleri’nde 2000-2009 Yılları Arasında Erbaş ve Erlerle Yetenek Kazandırma Çalışmalarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	88
4. SONUÇ.....	101
4.1 Sonuçlar.....	101
4.2. Öneriler.....	103
4.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	103
4.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	104
KAYNAKÇA.....	105
EKLER.....	110
Ek 1. 200-2009 Yılları Arasında Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Düzenlediği Kurs Türleri.....	110
Ek 2. 2000-2009 Okuma-Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu.....	116
Ek 3. 2000-2009 Modern Tarım ve Hayvancılık Kursları Toplam Sonuç Tablosu.....	117
Ek 4. 2000-2009 Yetenek Kazandırma Kursları Toplam Sonuç Tablosu.....	118
Ek 5. 2000-2009 Erbaş ve Erlerle Yetenek Kazandırma Kursları Durum Tablosu.....	119
ÖZGEÇMİŞ.....	125

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1 : Bölgelere Göre 15 ve Daha Yukarı Yaş Okur-Yazarlık 2008 (İşgücüne Katılan Nüfus).....	65
Tablo 2 : Bölgelere Göre 15 ve Daha Yukarı Yaş Kentteki Okur-Yazarlık 2008 (İşgücüne Katılan Nüfus).....	66
Tablo 3 : Bölgelere Göre 15 ve Daha Yukarı Yaş Kırdaki Okur-Yazarlık 2008 (İşgücüne Katılan Nüfus).....	67
Tablo 4 : Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı 2008.....	69
Tablo 5 : Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı (Kent-Kır) 2008.....	69
Tablo 6 : Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı (Erkek-Kadın) 2008.....	70
Tablo 7 : Eğitim ve İşteki Duruma Göre İstihdam.....	71
Tablo 8 : Eğitim ve İşteki Duruma Göre İstihdam (Kent)2008.....	72
Tablo 9 : Eğitim ve İşteki Duruma Göre İstihdam (Kır) 2008.....	73
Tablo 10 : Yaş Grubu ve İşteki Duruma Göre İstihdam 2008.....	74
Tablo 11 : Yaş Grubu ve İşteki Duruma Göre İstihdam (Erkek) 2008.....	74
Tablo 12 : Ülkelere ve Ekonomik Faaliyetlere Göre İstihdam 2007.....	75
Tablo 13 : Ülkelerin İşgücü Durumu.....	76
Tablo 14 : Bölgelere Göre İşgücüne Katılma Oranları.....	77
Tablo 15 : Bölgeler ve İşsizlik Oranları.....	78
Tablo 16 : Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam 2008.....	79
Tablo 17 : Ekonomik Faaliyete Göre Kentlerdeki İstihdam 2008.....	81
Tablo 18 : Ekonomik Faaliyete Göre Kırsaldaki İstihdam 2008.....	82
Tablo 19 : Sektörlerin Gayri Safi Milli Hasıla İçindeki Payları.....	84
Tablo 20 : Yetişkin Nüfusun Yıllara Göre Okur-Yazarlık Oranları.....	85
Tablo 21 : Yetişkin Nüfusun Yıllara ve Cinsiyete Göre Okur-Yazarlık Oranı (Kadın).....	86
Tablo 22 : Yetişkin Nüfusun Yıllara ve Cinsiyete Göre Okur-Yazarlık Oranı (Erkek).....	86
Tablo 23 : Yıllara Göre Şehir ve Köy Nüfusu.....	87

Tablo 24 : Yetenek Kazandırma Kursları Toplam Sonuç Tablosu (08 Şubat 2000- 30 Haziran 2009).....	90
Tablo 25 : Okuma-Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu (08 Şubat 2000- 30 Haziran 2009).....	91
Tablo 26 : Modern tarım ve Hayvancılık Alanında Açılan Kurs Miktarı (08 Şubat 2000- 30 Haziran 2009).....	92
Tablo 27 : Modern tarım ve Hayvancılık Alanında Kursa Katılan Erbaş ve Er Miktarı (08 Şubat 2000- 30 Haziran 2009).....	94
Tablo 28 : Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Durum Tablosu (08 Şubat 2000- 30 Haziran 2009).....	95
Tablo 29 : Okuma-Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu (08 Şubat 2000- 31 Aralık 2005).....	96
Tablo 30 : Okuma-Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu (31 Aralık 2005- 31 Aralık 2006).....	97
Tablo 31 : Okuma-Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu (31 Aralık 2006- 31 Aralık 2007).....	98
Tablo 32 : Okuma-Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu (31 Aralık 2007- 31 Aralık 2008).....	98
Tablo 33 : Okuma-Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu (31 Aralık 2008- 31 Aralık 2009).....	99

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliğı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Dz.K.K.	: Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
Hv.K.K.	: Hava Kuvvetleri Komutanlığı
J.Gn.K.	: Jandarma Genel Komutanlığı
K.K.K.	: Kara Kuvvetleri Komutanlığı
OECD	: Organization for Economic Co-Operation and Development
TSK	: Türk Silâhlı Kuvvetleri
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın gerekçesini oluşturan problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, araştırmada kullanılan kavramların tanımları ve araştırmanın yöntemi açıklanmıştır.

1.1. Problem

Dünyada yeni ortaya çıkmakta olan bilgi toplumlarında, halk eğitimi toplumda ve iş ortamında bir zorunluluk haline gelmiştir. Toplumdan ve iş hayatından gelen talepler, her bireyin bilgi ve becerilerini hayat boyu yenileme beklentilerini artırmıştır. Devlet, halk eğitimi çabalarını yönlendirecek esas araç durumuna gelmiştir. Hükümetler ve beraber çalıştığı gruplar, bireyleri hayatları boyunca eğitim fırsatı elde edebilme ve eğitim ihtiyaçlarını ifade edebilme konusunda desteklemelidir. İşverenler, meslek birlikleri, hükümet dışı örgütler halk eğitimi içinde yer almak durumundadır (Fifth Intenational Conference on Adult Education, [12.12.2009]).

Halk eğitimi kavramı her geçen gün daha önemli hale gelmektedir. Örneğin; okur-yazarlık meselesine verilen bugünkü önemle 1960'lı yıllardan verilen önem arasında büyük farklılık vardır. 1960'lı yıllardan önce okuma-yazma bilmek kişisel bir mesele olarak algılanırken, 1980'li yıllardan itibaren kişisel olduğu kadar toplumsal ve ekonomik bir mesele olarak da algılanmaktadır. Fakirlik ve okur-yazar olmayan, mesleksiz bir nüfus yapısı ekonomik gelişmeyi engellemektedir. Bu yüzden halk eğitimi bir devlet politikası haline gelmiştir (Long, 1987, 114).

Önceleri eğitim kurumları ve okul odak noktasıyken şimdi okul dışında öğrenme ve yetenek kazanma önem kazanmış görünmektedir. Bazı yazarlara göre, eğitim sürecinden öğrenme sürecine bir geçiş olduğunu ileri sürmektedirler. Öğrenme yalnızca bireyleri değiştirmez, bireyleri değiştirirken kurumları, örgütleri de beraberinde değiştirir. Öğrenme, eğitim kurumları dışındaki kurumlarda da gerçekleşebilir. Günümüzde, bilginin çoğalması ve hızlı yayılması ile öğrenme önem

kazanmıştır. Halk eğitimi kavramını da kapsayacak şekilde daha da genişlemiş ve hayat boyu öğrenme kavramı ortaya çıkmıştır (Rasmussen, 2009, 87).

Halk eğitimi, insanlıkla yaşıt bir kavramdır. İnsanoğlu çevreyi tanıma, edindiği bilgi ve tecrübeleri yakınlarına aktarma alışkanlığını kazanmış, sürekli bir öğrenme ve öğretme süreci içinde yaşaya gelmiştir (Geray, 1970, 2). Halk eğitimi, toplumsal değişimi hedef alan toplumsal bir eğitimidir. Demokratik toplumda kültürel geriliği en aza indirmek için tasarlanmış bir enstrümandır (Briton, 1996, 116-117).

Knowles (1980)'in teorisine göre demokratik vatandaşlık idealleri ve erdemli yurttaşlık, halk eğitimi sayesinde yurttaşların kendini gerçekleştirmesiyle ortaya çıkacaktır (Pratt, 1993, 20'den aktaran Sharan, Brockett, 2007, 37).

Titmus (1989)'a göre, halk eğitimi kavramı şu kategorileri içerir (Titmus, 1989, 384'ten aktaran Sharan, Brockett, 2007, 167-68):

- İkinci şans eğitimi: Temel eğitimden faydalanamamış yetişkinlere ikinci bir eğitim fırsatı verir.
- Rol eğitimi: Bireylerin vatandaşlık gibi sosyal rollerini ve anne-baba, eş gibi özel rollerini yerine getirebilmesi için eğitilmesidir.
- Mesleki eğitim: İş hayatında gerekli bilgi ve becerilerin bireye kazandırılması, bireyin kişisel olarak zenginleştirilmesi ve geliştirilmesidir.

Halk eğitimi, insan yaşamının içerisinde ortaya çıkar. Evde, mahallede, okul bahçesinde, oyun parkında, işyerinde, pazarda, kütüphanede, müzede, medya yoluyla günlük hayatta ihtiyari ve planlanmamış bir öğretim sürecidir (Sharan, Brockett, 2007, 168-171).

Okul eğitimi, hayatın belli bir bölümünde, belli bir süre içinde yapılır. Fakat yetişkin insanların okul sonrası hayatlarında, onlara lazım olan bilgi ve beceriler artık daha karmaşık ve geniştir. Toplumsal üretimin kesintisiz devam edebilmesi, bilgi ve teknik becerileri gelişmiş işgücünü gerekli kılmaktadır (Selman, 1987, 3).

Halk eğitimi insancıl duygularla, hayırseverlik duygularıyla yapılan bir eğitim olmaktan çıkmış kamu görevi haline gelmiş, demokratik bir toplumda vatandaşları siyasal iktidara katılmaya hazırlama görevini yüklemiştir. Bir grubun ya da seçkinlerin eğitilmesi yerine halk eğitimi ile tüm toplumun eğitilmesi zorunlu görülmüştür. Bireysel yetenekleri geliştirme amacının yanında bireyin toplum

içindeki görevini daha iyi kavramasına ve daha iyi yerine getirmesine yardımcı olma amacı ve örgün öğretimden yoksun kalanların eğitilmesi yanında, örgün eğitimden yararlanmış olanların yaşam boyu eğitilmesi görevi ön plana çıkmıştır (Geray, 1970, 3-4).

Dewey (1916)'in ifade ettiği gibi kişi, okulu bitirdiğinde eğitim sona ermemelidir. Öğrenmenin yaşamın içinde devam etmesi sürekli kılınması gereklidir (Dewey, 1916'dan aktaran Jarvis, 2004, 17). Öğrenmeyi sürekli kılmak, yaşamın her kesimine yerleştirmek, işsizlikle mücadelede, ekonomik gelişmede, demokrasinin gelişmesinde ve toplumsal bütünlüğün gerçekleşmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır (The OECD Report, 1996, 13'ten aktaran Jarvis, 2004, 18).

Literatürü incelendiğinde halk eğitiminin ana görevleri şu şekilde sıralanabilir.

- Aydın ve yurttaş arasındaki kopukluğun giderilmesi
- Demokrasi eğitimi
- Değişime uyum sağlama
- Boş zamanların değerlendirilmesi
- Bireysel gelişme

Halk eğitiminin bahsedilen bu ana görevleri toplumsal bütünlük açısından önemlidir. Toplumsal bütünlük kavramını incelediğimizde iki kavramdan söz edilmesi gerekmektedir. Bunlar, beşeri ve sosyal sermaye kavramlarıdır.

İnsanlar, daha üretken olabilmek için yeni bilgi ve beceriler kazandıkça beşeri sermaye ortaya çıkmaktadır (Schultz, 1961'den aktaran Ewert, Grace, 2000, 332).

Putnam (1993)'a göre sosyal sermaye, kamu yararı için yurttaşları bir arada çalışmaya, sorunları beraber çözmeye iten, onları birbirine bağlayan karşılıklı güven ve ortak normlardır (Putnam, 1993'ten aktaran Ewert, Grace, 2000, 333). Yerel örgütlerdeki ilişkiler, yurttaşlar arası güven, ortak bir amaç için bir araya gelmiş insanlar arasındaki bağ, sosyal sermayedir ve bunlar, toplumsal bütünlüğü sağlamaktadır. Toplumdaki kapsayıcı ve esnek bağlar sosyal sermayenin çok önemli parçalarıdır. İnsanlar ortak amaçlar için çalıştığı bir ortam, her zaman gelişmeye açık demektir. İnsanların bireysel çabalarını bir araya getiremedikleri yerde ise başarı düşmektedir (Coleman, 1990'dan aktaran Ewert, Grace, 2000, 333).

Literatür incelendiğinde, halk eğitimini gerektiren nedenler şu şekilde sıralanabilir:

- Ekonomik ve teknolojik gelişme ile ilgili nedenler
- Toplumsal nedenler
- Toplumsal değişim
- Bilgi edinme gereksinimi ve öğrenen toplum

Halk eğitiminin ana görevleri ve halk eğitimini gerekli kılan sebepler incelendiğinde öğrenme sürecinin yaşam boyu devam etmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Zorunlu askerlik uygulandığı ülkelerden biri olan Türkiye’de 20 yaşını doldurmuş her yetişkin erkek 6 aydan 15 aya kadar değişen sürelerde Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde askerlik vazifelerini yerine getirir. Burada geçen sürenin, okuma-yazma öğrenme ve bir konuda beceri ve yetenek kazanma faaliyetleri ile değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Beşeri sermayeyi oluşturan yurttaşlara okuma-yazma öğretmek ve onlara meslek kazandırarak toplumsal bütünlük güçlendirilebilir ve toplumsal üretim artırılarak bireysel yaşam standartları dünya ile rekabet edebilir bir hale getirilebilir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, halk eğitimi kavramını, halk eğitiminin ana görevlerini, halk eğitimini gerektiren nedenleri, Türkiye’de halk eğitiminin gelişimini, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin halk eğitimi kapsamında hangi faaliyetleri yürüttüğü ve halk eğitimine katkıda bulunup bulunmadığını belirlemektir.

Bu genel çerçeve içerisinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Halk eğitimi nedir?
2. Halk eğitiminin ana görevleri nelerdir?
3. Halk eğitimini gerektiren nedenler nelerdir?
4. Türkiye’de halk eğitiminin gelişimi nasıldır?
5. Türkiye’de halk eğitimini gerektiren nedenler nelerdir?

6. Türk Silâhlı Kuvvetleri'nde 2000-2009 yılları arasında erbaş ve erlere beceri kazandırma ve geliştirmeye yönelik çalışmalar nelerdir?

1.3. Önem

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) tarafından kurulan Eğitimin Geliştirilmesi Uluslararası Komisyonu, 1972 yılında, eğitimin insanları artık var olmayan tipte bir topluma hazırlamakla ilgili olduğu gözleminde bulunmuş ve “zamanla okul yaşı ile sınırlı ve okul binalarına hapsedilmiş eğitim kavramı terk edilmiştir. Okul eğitime bir son olarak bakılmamalı, fakat hem kurumlaşmış eğitimi hem de okul dışı eğitimi kapsayan tüm eğitsel etkinliğin temel bileşeni olarak düşünülmelidir.” önerisini getirmiştir (Faure, 1972, 233'den aktaran Knowles, 1996, 169-170).

Bütün gelişmiş batı toplumlarında olduğu gibi, aydın ve yurttaş arasındaki kopukluğun giderilmesi, demokrasinin gelişmesi, toplumsal değişime uyum sağlanabilmesi, boş zamanların değerlendirilmesi, bireysel gelişim gibi görevleri üstlenen halk eğitimi, toplumsal bütünlüğün sağlanmasında çok önemli bir rol oynar.

20'nci yüzyılda, Schultz Becker, Denison, Correa, Blaug, Strumilin gibi bilim adamları eserlerinde insan unsurunu sermaye kavramı içine almakta ve bu unsurun niteliklerini geliştirici yönde sarf edilen çabaları büyük oranda yatırım olarak nitelendirmektedir. Bunun adı beşeri sermayedir (Özgü, 1981, 6). Bu konuda hükümetlere düşen görev, kamunun bütün personel ve diğer kaynaklarını planlı ve etkili işleyecek şekilde, halk eğitiminin yerine getirmek zorunda olduğu görevlere yardımcı olmak için seferber etmek olacaktır.

Bilginin hızlı üretildiği ve hızla yayıldığı bilgi devrimi süreci yaşanmaktadır. Ülkeler arası karşılıklı ticaret 1990 yılında %38 iken, günümüzde % 52'ye çıkmıştır. Ekonomik büyüme için yeni fikirler bulmak ve yurttaşları eğitmek çok önemlidir. Üretkenliğin ve yeni buluşların eğitim ile birlikte arttığını ekonomik çalışmalar bize göstermektedir (Dahlman, Zeng, Wang, 2007, 1-2).

Sosyal sınıf ve bölgeler arasındaki eğitim, işgücü, istihdam alanlarındaki farkı en aza indirmek, teknolojinin ve bilginin değişmesi ile bireye yeni ve farklı becerilerin kazandırılarak toplumsal değişimi sağlamak ve bireyleri bu değişime uyumlu hale getirmek, öğrenmeyi kendini geliştirmeyi hedef alan öğrenen bir toplum yaratmak

temel amaç olmalıdır. Bu kapsamda, yaşam boyu öğrenme ve boş zaman değerlendirici faaliyetlerin önemi artmıştır. Zorunlu askerlik uygulamasının yapıldığı Türkiye’de erkek yurttaşların askerlik hizmeti sırasında okuma-yazma öğrenmesi, meslek kazandırıcı eğitim faaliyetlerine katılması, toplumun değişen ihtiyaçlarına göre gerekli alanlarda eğitim verilmesi önemlidir.

Türkiye’de, halk eğitimi kavramı, halk eğitiminin ana görevleri, halk eğitimi gerektiren nedenler, halk eğitim merkezlerinin açtığı kurslar ve bu kurslara katılma oranları gibi halk eğitimi ile ilişkilendirilebilecek çalışmalar olduğu görülmüştür. Ancak, toplumun dönüşümü, daha üretken ve öğrenen bir toplum olabilmek için halk eğitimi ile görevli halk eğitim merkezlerinin yanında diğer kamu ya da özel kurumların, halk eğitimi çalışmalarına katılıp katılmadığı ya da katıldıysa hangi oranda hangi faaliyetlerle katıldığı ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu gözlenmiştir. Yapılan bu çalışma ile bu konudaki eksikliğin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada, halk eğitiminin ne olduğu, görevleri ve Türkiye’de halk eğitimi gerektiren nedenler ortaya konulmaya çalışılmış ve Türk Silahlı Kuvvetleri’nin halk eğitimi çalışmalarına hangi faaliyetlerle ve ne oranda katıldığı, erbaş ve erler için açtığı kurs çeşitleri, kurs sayısı ve kurslara katılan erbaş ve er sayılarına göre halk eğitimine ne ölçüde katkıda bulunduğu saptanması ve ekonomik ve toplumsal değişime göre açılacak kursların belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1. Araştırma, 2000-2009 yılları arasında Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde açılan okuma-yazma ve yetenek kazandırma kursları ile sınırlıdır.

2. Araştırma, 8 Şubat 2000 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Genelkurmay arasında, 8 Ekim 2001 tarihinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile imzalanan iki ayrı protokol kapsamında açılan kurslarla sınırlıdır.

3. Araştırma, halk eğitimi gerektiren nedenler arasında olan ekonomik ve teknolojik gelişme ile ilgili nedenler, toplumsal nedenler ve toplumsal değişim nedeni ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan bazı kavramlara ait tanımlar aşağıda verilmiştir.

Halk Eğitimi: 8 Şubat 2000 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı ile Genelkurmay Başkanlığı arasında 8 Ekim 2001 tarihinde Tarım Köyişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan iki ayrı protokol kapsamında erbaş ve erlere yetenek kazandırma faaliyetleridir.

Yaşam Boyu Öğrenme: Önceleri eğitim kurumları ve okul odak noktasıyken şimdi okul dışında öğrenme ve yetenek kazanma önem kazanmış görünmektedir. Günümüzde, bilginin çoğalması ve hızlı yayılması ile öğrenme önem kazanmıştır. Halk eğitimi kavramını da kapsayacak şekilde daha da genişlemiş ve hayat boyu öğrenme kavramı ortaya çıkmıştır. Eğitim ve yetiştirme kavramı yerine yaşam boyu öğrenme kavramının kullanılması, kişinin bilgi ve becerilerini eğitim kurumuna bağlı kalmadan geliştirme sorumluluğunu bizzat kendisinin üstlenmesi olarak ortaya çıkmaktadır (Rasmussen, 2009, 87).

Türk Silahlı Kuvvetleri: Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'dır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli, “araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak, verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesi” dir (Selltiz, Jahoda, Deutsch ve Cook, 1959, 50’den aktaran Karasar, 1999, 76). Bu koşulların düzenlenmesinde iki temel yaklaşım vardır. Bunlar, tarama ve deneme’dir (Nisbet, Entwistle, 1974; Simon 1969; Cole, 1972’den aktaran Karasar, 1999, 76). Araştırmacı, içinde bulunduğu koşullara göre bu temel yaklaşımlardan yararlanmak zorundadır (Kaplan, 1964, 164’ten aktaran Karasar, 1999, 76).

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası göstermez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, ona uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 1999, 77).

Tarihsel, betimsel, kitaplık, vb. adlarla anılan araştırmaların hepsi, temelde, birer tarama araştırmasıdır. Tarama araştırmacısı, nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi, önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara (yazılı belge ve istatistikler, resimler, ses ve görüntü kayıtları vb.) eski kalıntılar ve alandaki kaynak kişilere baş vurarak, elde edeceği dağınık verileri, kendi gözlemleri ile, bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamak durumundadır (Karasar, 1999, 77).

Halk eğitiminin ne olduğu, görevleri ve halk eğitimini gerektiren nedenleri ortaya koymaya çalışan ve Türk Silahlı Kuvvetleri’nin halk eğitimi çalışmalarına hangi faaliyetlerle ve ne oranda katıldığı, erbaş ve erler için açtığı kurs çeşitleri, kurs sayısı ve kurslara katılan erbaş ve er sayılarına göre halk eğitimine ne ölçüde katkıda bulunduğunu saptamayı amaçlayan bu araştırmada genel tarama modeli en uygun yöntem olarak belirlenmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri yerli ve yabancı alan yazın taranarak ve önceden tutulmuş çeşitli istatistiklere başvurularak elde edilmiştir.

Verilere Genelkurmay Başkanlığı Arşivinde 2000-2009 yılları arasında açılan erbaş ve erlere yetenek kazandırma kurslarına ilişkin istatistikler ve Türkiye İstatistik Enstitüsü'nün yayımladığı istatistiklere başvurularak ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma sonucunda elde edilen veriler aşağıda belirtildiği gibi değerlendirmeye alınmıştır. Türkiye'de halk eğitimini gerekli kılan ekonomik, toplumsal ve toplumsal değişim nedenlerine ilişkin okur-yazarlık durumu, istihdam ve işgücüne katılım durumunu gösteren istatistikler doğrudan çözümleme yollarından yüzde ve ortalama hesaplamalarıyla çözümlenmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin erbaş ve erlere yetenek kazandırma kapsamında açtığı kurslar, kurs sayıları ve kursa katılan er ve erbaşların miktarı ve başarı durumunu gösteren istatistikler doğrudan çözümleme yollarından yüzde ve ortalama hesaplamalarıyla çözümlenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, alt amaçlara yönelik bulgular alt amaçlara uygun başlıklar altında verilmiş, yorumlarda bulunulmuştur.

3.1. Halk Eğitimi Kavramı

İngiltere’de 1917 yılında kurulan ve 1919 yılında halk eğitimi üzerine bir rapor hazırlayıp Yeniden Yapılandırma Bakanlığı’na sunan Halk Eğitimi Komitesi, raporunda Almanlara 1864, 1866 ve 1870 savaşlarını kazandıranların öğretmenleri olduğunu, bu güce ancak bilimsel, sistemli eğitim-öğretim faaliyetleri ile erişilebileceğini, ulusal hedeflere, elde edilen bu başarı ile ulaşılabilirliğini yazmıştır (Smith, 2003, 88-89). Raporda, halk eğitiminin amacının, kişiyi hayata hazırlamak ve uygar toplumda yerini almasını sağlamak, yurttaşlık görevlerine hazırlamak, toplumun bir üyesi olarak bireye haklarını ve ödevlerini öğretmek, bireye yalnızca kişisel ve mesleki görevlerini değil, ona ulusun ne olduğu, modern dünya ulusları içindeki yerini, ulusun dayandığı ekonomik siyasi şartları öğretmek, bilgiyi seven, açık görüşlü, sermaye-işgücü, bilim-üretim ilişkisini bilen yurttaşlar yetiştirmek olduğu yazılmıştır. Rapora göre halk eğitimi, birkaç ayrıcalıklı kimsenin yararlandığı ve insan yaşamının sadece gençlik dönemine ait bir eğitim değildir. Vatandaş olmanın ayrılmaz bir parçası olarak hem evrensel hem de yaşam boyu süren bir süreçtir. Halk eğitimi bütün topluma aynı şekilde ve sistematik olarak yayılmalıdır (Smith, 2003, 92-94).

Halk eğitimi geniş bir terimdir, hayat boyu süren bir eğitim anlayışını temel alır. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)’nın 1972 yılında yayımladığı Uluslar arası Eğitim Komisyonunun “*Learning to Be*” başlıklı raporunda hayat boyu eğitim kavramı ele alınmıştır. 1949’da Danimarka’da halk eğitimi üzerine düzenlenen ilk uluslararası konferansta, halk eğitiminin insanların ihtiyaçlarının ve özlemlerinin karşılanması görevi olduğu ifade edilmiştir (Prasad, 2008, 7). Halk eğitimi ile toplumun değişen teknoloji ve ihtiyaçlar nedeniyle

ortaya çıkan eğitim gereksinimine cevap verilmeye çalışılır (Kılıç, 1981, 1-2). Halk eğitiminin yöneldiği kitle, yaş, akıl, eğitim düzeyi, öğrenme isteği, cinsiyet ve diğer nitelikleri bakımından farklı kişilerden oluşmaktadır. Bu kitle zorunlu eğitim çağını geride bırakmış olmaları yanında, toplumda önemli sorumluluklar almış üretici duruma geçmiş bireylerdir (Geray, 2002, 3).

Halk eğitimi, üyesi olduğu toplumun davranış biçimlerini kazandırmak, yeteneklerini geliştirmek üzere yetişkinin eğitilmesini amaçlar ve bir eğitsel çalışmanın halk eğitimi sayılabilmesi için zorunlu öğrenim çağının dışında kalan işi okula gitmek olmayan toplumda sorumluluk yüklenmiş yetişkinlere yönelmesi, yeteneklerini davranışlarını geliştirmek üzere bir öğrenci öğretici ilişkisinin kurulması, bu ilişkinin rastlantıya bırakılmadan sistemli ve planlı biçimde düzenlenmesi gerekmektedir (Geray, 1970, 2). Halk eğitimi kavramı İngilizce metinlerde yetişkin eğitimi (adult education), sürekli eğitim (continuing education), yaşam boyu eğitim (lifelong education), yaşam boyu öğrenme (lifelong learning) kavramları ile anılmaktadır.

İnsanlıkla yaşıt bir kavramdır. İnsanoğlu çevreyi tanıma, edindiği bilgi ve tecrübeleri yakınlarına aktarma alışkanlığını kazanmış sürekli bir öğrenme ve öğretme süreci içinde yaşaya gelmiştir (Geray, 1970, 2). Üç milyon yıl önce, Kenya'nın muhteşem gölü Turkana'nın doğu sahilindeki bir yerleşim yerinde ilkel bir insan, suyun düzleştirdiği bir taşı almış ve birkaç becerikli vuruşla onu kullanabileceği bir alete dönüştürmüştür. Alet yapmaya karar veren bu beyinle ve aleti şekillendiren bu ellerle aynı genetik mirasa sahibiz (Nowlen, 1980, 13).

17'inci ve 18'inci yüzyıllarda insanlara incili öğretmek olan halk eğitiminin amacı, 19uncu yüzyıl sanayi devrimi ile bilim, sanat, teknik alanındaki ilerlemelerle birlikte insanların bilgi eksikliğini gidermek amacına dönüşmüştür. Bu dönemde, geleneksel tarım toplumu yerini sanayi toplumuna bırakmıştır. Bu yeni toplumda yetişkinlerin ihtiyaç duyulan yeni işgücüne katılmaları ancak yeni bilgi beceri ve davranışları kazanmaları ile yeni ortama uyum sağlamaları ile mümkündür (Geray, 1970, 3).

Lindeman (1929)'a göre, halk eğitiminin esas hedefi meslek kazandırmak ya da insanlara hayatlarını kazanma yollarını öğretmek değil nasıl yaşanacağını öğretmektir. Esas konusu hayatın kendisidir (Lindeman, 1929'dan aktaran, Brookfield, 1987, 37). Toplumsal değişimi hedef alan toplumsal bir eğitimidir (Lindeman, 1945'ten aktaran, Brookfield, 1987, 116). Demokratik toplumda kültürel

geriliği en aza indirmek için tasarlanmış bir enstrümandır (Briton, 1996, 116-117).

Halk eğitimi, bilginin alınması, akılcı bir bakış açısının geliştirilmesi ve eleştirel analiz yapabilme yeteneğinin kazandırılmasını önemeli görür (Sharan, Brockett, 2007, 33). *The Meaning of Adult Education (Halk Eğitiminin Anlamı)*'ın yazarı Lindeman (1926) için halk eğitimi bireyi ve toplumu geliştirmeyi hedefleyen bir kavramdır. Bireyleri, değişen toplumsal işlevlerine uygun olarak sürekli değiştirmek, bu kavram için çok önemlidir. Lindeman (1926)'ın halk eğitimi kavramı, tecrübelerin sürekli olarak değerlendirilmesini ve öğrenme ile ilgili durumsal yaklaşımı savunur. Bireyler, toplum içinde kendilerine değişik roller biçilmiş olarak farklı tecrübeler yaşar. Eğlence, aile hayatı, işi, işine duyduğu saygı gibi durumlar bireylerin sürekli uyum göstermesi gereken durumlardır. Halk eğitimi işte bu noktada başlar. Öğretmenin rolü de her şeyi bilen değil yol gösterendir (Lindeman, 1926, 105'ten aktaran Sharan, Brockett, 2007, 36-37).

1924 yılında Berlinde E. Rosenstock tarafından ilk kez yetişkinlere yol göstermek ve onları eğitmek anlamına gelen Türkçede halk eğitimi kavramını karşılayan *andragogy* terimi kullanılmıştır. Yunanca insan anlamına gelen *andros* ve yol gösteren anlamına gelen *agein* kelimelerinden oluşan bu sözcük daha sonra 1951'de İsviçre'de de kullanılmıştır (Krajnc, 2003, 219). Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde Malcolm Knowles de bu terimi kullanmıştır. Knowles'in teorisine göre demokratik vatandaşlık idealleri ve erdemli yurttaşlık, halk eğitimi sayesinde yurttaşların kendini gerçekleştirmesiyle ortaya çıkacaktır (Sharan, Brockett, 2007, 37).

Androgogy teriminin tarif ettiği yetişkinlik, bazı yazarlar için 18-21 yaşlarında başlar, bazılarına göre duygusal, sosyal ve zihinsel olarak olgunluğa erişmiş kişidir. Ancak bu iki yaklaşım da yetersiz kalabilir. Çünkü, bazı ülkelerde 18 yaşının alındaki kimseler halk eğitimi programlarına kayıt olabilmektedir. Çünkü, okul yaşantıları o yaşlarda bitebilmektedir. Diğer yaklaşım açısından baktığımızda, olgunlaşmamış insanın olgunlaşmış olana göre halk eğitimine daha çok ihtiyaç duyacağı düşünülebilir. Androgogy, esas itibariyle temel eğitimini bazı toplumsal rolleri, sorumlulukları nedeniyle tamamlayamamış yurttaşları, tanım olarak yetişkin kabul eder. Androgogy süreci beş aşamayı içerir. Bunlar şöyle sıralayabiliriz (Krajnc, 2003, 220-221):

- Eğitim ihtiyaçlarının analizi,
- Eğitim hedeflerine uygun program içeriğinin seçimi,
- Metodların planlanması,
- Programın uygulanması,
- Sürecin ve sonuçların değerlendirilmesi.

Knowles (1980)'in androgogy kavramına göre, yetişkin bağımlı kişilik yapısından kendi kendine var olan kişilik yapısına geçer, tecrübe toplar ve bu tecrübeler vasıtasıyla sosyal rollerini öğrenir. Halk eğitimi, birey olarak yetişkinin eğitimi üzerinde durur, bireyin gelişimi toplumun gereksinimleri için gereklidir ve bir toplumsallaşma aracıdır (Knowles, 1980'den aktaran Krajnc, 2003, 223-224).

Halk eğitimi ve kavramı ve hedefleri, üçüncü dünya ülkelerini endüstrileşmiş ülkeleri, demokratik ya da totaliter toplumları, eski ya da yeni ortaya çıkan ulusları, çok etnikli ya da tek kültürlü toplumları kapsayacak kadar geniştir. Halk eğitimi, insan yaşamının içerisinde ortaya çıkar. Evde, mahallede, okul bahçesinde, oyun parkında, işyerinde, pazarda, kütüphanede, müzede, medya yoluyla günlük hayatta hayatın her aşamasında planlamaksızın kendiliğinden ortaya çıkabilir (Sharan, Brockett, 2007, 168-171).

Halk eğitimi, bireylere sorunlarını eleştirel bir gözle almalarına yardımcı olur, toplumsal sorunların toplumsal sebepleri ile birlikte ele alabilmesini sağlar, dünyayı daha iyi anlamalarını ve onu değiştirmek için ne yapmaları gerektiğini onlara öğretir. Bütün ülkeyi milli hedefler etrafında seferber eder (Sharan, Brockett, 2007, 174-176).

Halk eğitimi, halkı bir bütün olarak düşünmektedir. Hastalıklardan korunmak, sağlık koşullarını iyileştirmek gibi hedeflerle harekete geçildiğinde siyasi bir harekete dönüşebilir. Buna örnek teşkil edebilecek bir olay şöyle gerçekleşmiştir. Mexico'nun doğusunda yoğun nüfuslu bir yerleşim yeri olan San Miguel Teotongo'nun sakinleri bir hemşerililer birliği kurmaya karar verirler. Şehir hizmetleri eksiklerini gidermek, sağlık şartlarını iyileştirmek, kötü beslenme ile mücadele etmek isterler. Çöp ve yeşil eksikliği, fakirlik, alkolizm, kötü beslenme, işsizlik, toplumsal çalışmalara katılım eksikliği olarak sorunlarını belirledikten sonra yıllar süren bir çalışmayla bazı hizmetler elde ederler. Böylece, sağlık ve kötü beslenme ile ilgili hedeflerini

gerçekleştirmişlerdir (Soraes de Moraes, 1995, 242'den aktaran Sharan, Brockett, 2007, 177).

Doğa üzerinde ve toplum içinde yaşamak bir zorunluluktur. Toplumsal ilişkilerin kurulabilmesi ancak toplumsal üretime yaptığımız katkı yani meydana gelen toplumsal işle mümkündür. Toplumla doğa arasındaki ilişkinin adı da iştir. İnsanın üretmesidir (Ergun, 2004, 54). Üretemeyen, kısa zamanda üretme kabiliyeti kazanamayan bir toplumun yaşaması zorlaşır, siyasi gücünü devam ettiremez ve kendi ayakları üzerinde duramaz (Selman, 1987, 15).

Okul eğitimi hayatın belli bir bölümünde yapıldığı için yetişkin insanların daha sonraki hayatlarında ihtiyacı olan bilgi ve becerileri onlara kazandırmada yetersiz kalmaktadır. Toplumsal üretimin kesintisiz devam edebilmesi, bilgi ve teknik becerileri gelişmiş işgücünü gerekli kılmaktadır (Selman, 1987, 3).

Halk eğitimi kavramı, son iki yüzyıldır insanlığın, özgürlük, gelişme, değişim, ilerleme ve iyi bir yaşama kavuşma hedefleri ile ilişkili olmuştur. Halk eğitimi, toplumların refahını, iyi yaşamasını hedeflediği için önem kazanmıştır. Bireyin öğrendiği bilgi, beceri ve geliştirdiği tutumlar toplum hayatına yansımaktadır. Halk eğitimi, bir halk hareketi olarak başlamış ve toplumun gelişiminde, yaşam kalitesini artırmada, vatandaşların toplum hayatına katılmalarında, toplumsal adaletin ve eşitliğin sağlanmasında önemli bir araç olarak görülmüştür (Selman, 1987, 3-4).

Halk eğitimi kavramı, sanayi devriminden bu yana toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmış bireyi ve toplumu çağın ihtiyaçlarına göre geliştirmeyi ve değiştirmeyi amaç edinmiş ve sürekli bir gelişim içerisinde olmuştur. Örgün öğretimden yoksun kalanların eğitilmesi yanında, örgün eğitimden yararlanmış olanların yaşam boyu eğitilmesi görevini de üstlenmiştir (Geray, 1970, 3-4).

Eğitimi yarım kalmış bireylere ikinci bir eğitim fırsatı vererek tamamlayıcılık görevini yerine getirmiştir. Sağlam bir öğrenim görmüş örgün eğitim kurumlarını bitirmiş olan yetişkinler de hem yaşantıları gerektirdiği için hem de ilgi alanlarını genişletmek için okul dışı eğitim görmek istemektedirler. Artık halk eğitimi bu gereksinmeyi de karşılamak durumundadır. Bu nedenle, örgün eğitimin tamamlayıcısı haline gelmiştir. Yaşam boyu süren bir eğitim halini almıştır. Çünkü, bilgi evrenimiz gittikçe artan bir hızla genişlemekte, çoğalmaktadır. Tek bir uzmanlık dalında bile bilgileri izlemek güçtür. Kişiler uzmanlaştıkça toplumsal

bütünlüğü gözden kaçırabilmekte, kendi uzmanlık alanıyla ilgili bilgiler de modası geçmiş duruma düşebilmektedir. Herkes sürekli olarak ufku genişletmek durumundadır. Teknolojinin ilerlemesi ve daha az insan gücünü gerektiren tekniklerin uygulanmasıyla bireyler daha fazla serbest zamana sahip olmuşlardır. Halk eğitimi çalışmaları bu serbest zamanı en iyi biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla programlar hazırlamakla görevlidir (Geray, 1970, 5-6).

Halk eğitimi katı kalıplaşmış, gelip geçici bir eğitim değildir. Çağın getirdiği, yeni teknolojiler, yeni üretim ilişkilerinin getirdiği yeni gereksinmelere göre değişen ve gelişen yaşam boyu devam eden sürekli bir etkinliktir (Kılıç, 1981, 2).

Halk Eğitimi kavramı, yaşam boyu eğitim, yetişkin eğitimi, yaygın eğitim gibi çeşitli adlarla anılmaktadır. Çoğu Türkçeye yabancı dillerden yapılan çevirilerle girmiştir. Günümüzde, halk eğitimi, yaşam boyu eğitim kavramına daha yakındır. Yeni bin yılda iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme, bilginin işlenmesi, üretilmesi ve paylaşılmasını çok kolay ve bundan on yıl öncesine göre çok daha hızlı bir hale getirmiştir. Her alanda bilginin artması ve kolay yayılması ve paylaşılması uzmanlık dallarının sayısını da artırmıştır. Birey, artık yaptığı iş veya yerine getirdiği görev hakkında daha çok şey bilmek ve sürekli değişen bulgulara ve bilgiye göre eksikliklerini gidererek bilgi alanını ve ufku sürekli geliştirmek zorundadır.

Bu süreç, dünyanın herhangi bir yerindeki politik, ekonomik ve şahsi bir düşünce ve hareketin dünyanın diğer tarafını sismolojik olarak harekete geçirdiği bir durum yaratmıştır (Toepfer, 2004, 25). Halk eğitimi kavramı, bireyin bu sürekli öğrenmeye zorlanması ile yeni beceriler kazanmak isteğini planlı eğitim faaliyetleri ile eksikliklerini gidermesi için fırsat hazırlamak, toplumsal değişmelere ayak uydurmasını sağlamak anlamına gelmektedir.

UNESCO'nun halk eğitimi üzerine yaptığı ikinci (1960) ve üçüncü (1972) dünya konferansları arasında halk eğitimi kavramı açısından en göze çarpan değişiklik bir kamu politikası haline gelmiş olmasıdır (Selman, 1987, 9).

Halk eğitimi kavramı, 5-15 Şubat 1962 tarihinde toplanan 7. Milli eğitim Şurasında, "Yurttaşların çalışma gücünü artırmak, yaşayış seviyesini yükseltmek, milli ve insani meziyetlerini geliştirmek amacıyla okul eğitimi dışında veya yanında yapılan eğitim ve öğretim çalışmaları" olarak tanımlanmıştır (Duman, 2000, 31).

UNESCO'nun halk eğitimi tanımı şöyledir (Duman, 2000, 36-37):

...yetişkin eğitim içeriği, düzeyi ve yöntemi ne olursa olsun ve ister okullarda, kolejlerde ve üniversitelerde veya çıraklıkta uygulanan ilköğretimin uzantısı bir eğitim olarak düşünölsün veya o eğitimin yerini tuttuğu varsayölsün. Yetişkin olarak düşünölen kişilerin yeteneklerini geliştirmelerine, bilgilerini artırmalarına, teknik veya mesleki yeterliliklerini iyileştirmelerine veya bu yetenek, bilgi ve yeterliliklerini iyileştirmelerine veya bu yetenek, bilgi ve yeterliliklerine yeni bir yön vermelerine, tutum ve davranışlarını hem kişisel gelişme bakımından, hem de dengeli ve bağımsız bir toplumsal, ekonomik ve kültürel gelişmeye katılma bakımından değiştirmelerine olanak sağlayan düzenli eğitim süreçlerinin tümünü ifade eder.

OECD'nin yaptığı tanıma göre, halk eğitimi, eğitimi yarım kalmış ya da hiç okula gidememiş yetişkinleri tekrar bir şekilde eğitime alıp onlara bir şeyler öğretmekten daha fazla öneme sahiptir. Halk eğitimi, yurttaşların bilgi ve becerilerini geliştirmeyi hedefleyen çok amaçlı bir öğrenme etkinliğidir. Halk eğitimi, hızla değişen iktisadi hayat ve toplumsal işbölümünde ortaya çıkan işgücü ihtiyacını karşılamaya ağırlık verdiği gibi, bireyleri vatandaşlığa da hazırlamaktadır (Daun, 2002, 20).

1997 yılında UNESCO tarafından halk eğitimi üzerine düzenlenen 5'inci Uluslar Arası Konferansta dönemin Almanya Meclis Başkanı, halk eğitimi kavramının çerçevesini "halk eğitimi geleceğe yatırımdır ve toplumların değişim sürecinde kendileri için karar veren aktörler olarak onları eğitime katmalıdır, onlara bu amaç için gerekli bilgileri vermelidir, bu amaç için bilgiyi kullanabilecekleri beceriyi de bununla birlikte vermelidir" sözleriyle çizmiştir (Fifth Intenational Conference on Adult Education, [12.12.2009]).

5inci Uluslararası Halk Eğitimi Konferansının yayımladığı bildirge, halk eğitiminin yerel ve küresel çapta hangi kavramlarla özdeştiğı, hangi kavramların toplum hayatı içerisinde önemli hale geldiğı, değişen dünyada hangi değerlerin değıştiğı ve önem kazandığı ve halk eğitiminin bu değerleri yurttaşlara eğitimle aktarması gerektiğı duyurulmuştur. Deklarasyonun önemli bazı maddeleri şöyledir (Fifth Intenational Conference on Adult Education, [12.12.2009]):

-Halk eğitimi bir haktan daha önce 21'inci yüzyılda bir anahtardır. Hem aktif yurttaşlığın hem de toľuma tam katılımın bir sonucudur. Demokrasiyi desteklemek, adaleti geliştirmek, cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak, bilimsel, toplumsal ve ekonomik gelişimi meydana getirmek, adalet üzerine oturan barış kültürünü yerleştirmek ve vahşî çatışmaların çözümlendiğı bir dünya inşaa etmek için güçlü bir kavramdır. Halk eğitimi kimlik geliştirir ve hayata anlam getirir.

-Bir topluma ait olan insanlar, becerilerini geliştirirler, bilgilerini artırırlar, teknik ve mesleki niteliklerini geliştirirler ve toplumun isteklerini yeni bir yönde birleştirirler. Halk eğitimi hem resmi hem de yaygın eğitimi hem de gayri resmi (algın) eğitimi içerir.

-Halk eğitimi, bilgili hoşgörölü vatandaşlığın yaratılması, okur-yazarlığın teşvik edilmesi, fakirliğin azaltılması, çevrenin korunması konularında katkı potansiyeli çok büyüktür.

- Halk eğitiminin hedefleri şunlardır; yurttaşlara halkın ve toplumun farkında olmayı ve sorumluluklarını öğretmek, ekonomi, kültür ve toplumda meydana gelen değişikliklere ayak uydurma gücü vermek, toplumda yaratıcı, birlikte var olan bilgili, hoşgörülü yurttaşlar olmalarını sağlamak, toplumlara ve bireylere ileride karşılaşılabilecek zorluklara karşı güç vermektir.

- Dünyada yeni ortaya çıkmakta olan bilgi toplumlarında, halk eğitimi toplumda ve iş ortamında bir zorunluluk haline gelmiştir. Toplumdan ve iş hayatından gelen talepler, her bireyin bilgi ve becerilerini hayat boyu yenileme beklentilerini artırmıştır. Devlet, halk eğitimi çabalarını yönlendirecek esas araçtır. Hükümetler ve beraber çalıştığı gruplar, bireyleri hayatları boyunca eğitim fırsatı elde edebilme ve eğitim ihtiyaçlarını ifade edebilme konusunda desteklemelidir. İşverenler, meslek birlikleri, hükümet dışı örgütler halk eğitimi içindedir.

- Bu sadece bir hak değil, topluma karşı bir sorumluluk ve görevdir. 21. yüzyılda karşımıza çıkan sorunlarla, yalnızca hükümet kurumları mücadele edemez. Bireylerin enerjisi ve hayal gücü ile hayatın her aşamasına tam katılımı gereklidir. Bu, değişen ve daha karmaşık hale gelen toplumun problemleri için kaçınılmaz bir şeydir.

-Yeni halk eğitimi kavramı, mevcut uygulamalara bir meydan okumadır. Çünkü, etkili bir resmi ya da gayri resmi iletişim ağı, yeni fikirler, daha fazla yaratıcılık ve esneklik ister. Hayat boyu öğrenme kavramı halk eğitimi konusundaki yeni yaklaşımların merkezidir. Öğrenmeyi teşvik etme, medyayı kullanma hükümetlerin ve birlikte çalıştığı kuruluşların sorumluluklarıdır. Nihai hedef, toplumsal adaleti ve toplumun refahını kendisine ilke edinmiş ve onu geliştirmek isteyen öğrenen bir toplum yaratmak olmalıdır.

-Okuryazarlık. Değişen dünyanın gerektirdiği temel beceri ve bilgi olarak görülen okur-yazarlık temel bir insan hakkıdır. Her toplumda, diğer yaşam becerileri için kaçınılmaz bir beceridir. Çoğunluğu kadınlar olmak üzere milyonlarca kişi bu fırsattan mahrumdur. Okur-yazarlık, sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik etkinlikler için bir katalizördür. Bu nedenle kendimizi, herkesin okur-yazarlık becerilerine sahip olma fırsatını vermeye adanmalıyız. Bütün üye ülkeler, okur-yazar bir çevre yaratmalıdır. En önemli konu herkes için öğrenme fırsatlarının sağlanmasıdır.

-Hayat boyu eğitim ve öğrenme hakkı artık bir ihtiyaçtan daha fazlasıdır. Okuma-yazma, sorgulama, analiz, kaynaklara ulaşma, bireysel ve kolektif becerileri ve yeterlikleri uygulama ve geliştirme haklarını içerir.

-Kadınların katılımı ve güçlendirilmesi. Kadınlar eşit hakka sahiptir. Toplum, her iş alanında ve hayatın her aşamasında onların tam katılımlarına bağlıdır.

-Barış kültürü, vatandaşlık ve demokrasi için eğitim. Yüzyılımızın en önemli meselelerinden biri, şiddet kültürünü yok etmek, adalet, hoşgörü ve diyalogu esas alan barış kültürünü inşaa etmektir. Yurtta ve dünyada şiddetin yerini karşılıklı anlayış alacaktır.

-Sağlık, bir insan hakkıdır. Eğitime yatırım, sağlığa yatırımdır. Halk eğitimi sağlığın tesisi ve hastalıklardan korunmaya çok büyük katkı sağlayabilir. Halk eğitimi, sağlık bilgisine geçerli, sürdürülebilir eşit ulaşım sağlar.

-Ekonominin dönüşümü. Küreselleşme sürecinde, üretim şeklindeki değişiklikler, yükselen işsizlik, güvenli hayatlar sağlama zorluğu, aktif işgücü politikalarını gerektirir.

- Bilgiye erişim. Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi bazı grupları ve bireyleri hatta şirketleri bu sürece uyum sağlayamadıklarından dolayı toplumun dışında tutar. Gelecekte halk eğitiminin rollerinden biri, bireyleri toplumun dışında kalmasını sınırlandırmaktır.

-Yaşlanan toplum. Toplam nüfusa oranla yaşlı nüfus artık daha fazla ve nüfus giderek artıyor. Daha yaşlı yetişkinlerin toplumun gelişimine katkıda bulunabilecek çok şeyleri vardır. Onların becerileri ve yetenekleri dikkate alınmalı, değer verilmeli ve kullanılmalıdır.

-Halk eğitimine ulusal ya da uluslararası yatırım miktarını çok acil olarak artırmalıyız.

-Üye ülkeleri, yasal mevzuatlarında ve politikalarında imkânı olmayan insanlara eğitim programları sağlayabilecek değişiklikler yapmaya zorluyoruz.

3.1.1. Halk Eğitimi ve Yaşam Boyu Eğitim Kavramları

Halk eğitimi kavramı değişerek yeni anlamlar ve görevler kazanmıştır. Halk eğitimi ya da yetişkin eğitimi kavramı günümüzde yaşam boyu eğitim faaliyetine dönüşmüştür ve özellikle İngilizceden yapılan çevirilerde her iki kavram yerine de halk eğitimi terimi kullanılabileceği görülmüştür.

1926 yılında *The Meaning of Adult Education* kitabının yazarı Lindeman, o tarihlerde, yeni bir eğitim anlayışı ortaya çıktığını belirtmiş ve bunu “eğitim hayatı” şeklinde ifade etmiştir. Eğitimin sadece belirsiz bir geleceğe hazırlık olmadığını, öğrenmenin sadece okul süresince ya da gençlik döneminde yapılan bir faaliyet olmaktan çıktığını ifade etmiştir (For Those Who Need To Be Learners, 2003, 120-121).

Lindeman (1926)’a göre bütün hayat bir öğrenmedir. Eğitimin sınırı yoktur. Bu kapsamdaki faaliyetlerin adı halk eğitimidir. Sadece ilk tecrübeler öncülük eden İngiliz işçilere ve Danimarkalı çiftçilere ait bir eğitim değildir. Kapsayıcı bir terimdir. Örgün eğitim görmüş olanları da kapsar. Bir üniversite mezunu kadar halk eğitimine ihtiyaç duyan kimse yoktur. Klasik akademik sistemimize göre ortaya konan programa öğrenci kendini uydurmak zorundadır. Halk eğitimi ise öğrencinin ihtiyaçları ve ilgileri etrafında şekillenir. Halk eğitimi, yetişkinlerin içinde bulunduğu, iş, aile, toplum, eğlence hayatının içinde başlamaktadır. Lindeman (1926)’a göre eğitim hayatsa, hayat da eğitimidir. Hakiki eğitim düşünmeyi ve yapmayı birbirinden ayırmaz. Kişi, etrafında olup biten şeyler hakkında daha bilgili oldukça hayat bize daha akılcı ve anlamlı gelmektedir (For Those Who Need To Be Learners, 2003, 121-122).

Lindeman (1926), halk eğitimi hakkında bilgi verirken sanki bugünkü gelişmeleri çok önceden görmüş gibidir. Teknolojik alandaki hızlı gelişmeler toplumu değiştirmekte ve dönüştürmektedir.

Türkçede halk eğitimi kavramı ile karşılanan yetişkin eğitimi (adult education), sürekli eğitim (continuing education), kavramının acaba yaşam boyu öğrenme (lifelong learning) kavramını da karşılayıp karşılamadığı, karşılıyor ise ne kadar karşıladığı, aralarında ne kadar fark olduğu incelenmeye çalışılmıştır.

Son yirmi yıldır eğitim alanında yaşam boyu öğrenme kavramı önemli bir konu olarak ortaya çıkmıştır. UNESCO, Dünya Bankası, OECD (Organization for

Economic Co-Operation and Development), AB (Avrupa Birliği), kavramı benimsemiştir. Her biri, kavramı farklı şekilde algılasa da ekonomik ve sosyal modernizasyon sürecinde hepsi bu kavramı gerekli görmektedir. Özellikle Avrupa ülkeleri yaşam boyu öğrenme kavramını siyasi gündemlerine almışlardır. Kavramın, eğitim uygulamalarına uyarlanması biraz yavaş olsa da halk eğitime halkın katılımını artırmıştır (Rasmussen, 2009, 85-86).

Önceleri eğitim kurumları ve okul odak noktasıyken şimdi okul dışında öğrenme ve yetenek kazanma önem kazanmış görünmektedir. Bazı yazarlar, eğitim sürecinden öğrenme sürecine bir geçiş olduğunu ileri sürmektedirler. Öğrenme, bilgi ve beceri yoluyla değişim süreci yaratmak olarak tanımlanabilir. Bu süreç, sosyal ve duygusal olduğu kadar algılama ve akıl yürütmeye dayanan bir süreçtir. Öğrenme yalnızca bireyleri değiştirmez, bireyleri değiştirirken kurumları, örgütleri de beraberinde değiştirir. Öğrenme, eğitim kurumları dışındaki kurumlarda da gerçekleşebilir. Günümüzde, bilginin çoğalması ve hızlı yayılması ile öğrenme önem kazanmıştır. Halk eğitimi kavramını da kapsayacak şekilde daha da genişlemiş ve yaşam boyu öğrenme kavramı ortaya çıkmıştır. Eğitim ve yetiştirme kavramı yerine yaşam boyu öğrenme kavramının kullanılması, kişinin bilgi ve becerilerini eğitim kurumuna bağlı kalmadan geliştirme sorumluluğunu bizzat kendisinin üstlenmesi olarak ortaya çıkmaktadır (Rasmussen, 2009, 87).

Halk eğitimi ve yaşam boyu öğrenme kavramlarını incelerken ve çalışma açısından sonuçlar çıkarırken kavramları daha iyi anlamamıza yardımcı olacak iki yaklaşımdan bahsedilebilir. Bunlar, minimalist ve maksimalist yaklaşımlardır.

A.J. Cropley, 1979 yılında editörlüğünü yaptığı *Lifelong Education: A Stocktaking* kitabında halk eğitiminin ya da yaşam boyu eğitimin yapması gerekenleri şöyle sıralamaktadır (Cropley, 1979, 101'den aktaran Wain, 2006, 126):

- Edilgen, bilgiyi alan olmak yerine aktif öğrenciler yetiştirmek,
- Bilgi ve yeteneklerini artırmak,
- Demokratik bir toplum yaratmak,
- Kadın ya da erkeğin hayat seviyelerini yükseltmek.

Bu temel görevler, ister halk eğitimi kavramını kullanalım ister yaşam boyu eğitim ya da yaşam boyu öğrenme kavramını kullanalım, her birinde ortaktır. Cropley

(1979)'in iki yaklaşımı bu iki kavramın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bunlar, minimalist ve maksimalist yaklaşımlardır (Cropley, 1979, 105'ten aktaran Wain, 2006, 127).

Minimalist yaklaşıma göre, yaşam boyu eğitim, hizmet içi eğitim, yinelenen eğitim ve halk eğitiminin bütün ilgi alanları ile aynı kefedeyer alır. Maksimalist yaklaşım ise yaşam boyu eğitimi, toplumun köklü dönüşümü olarak ele alır. Bu sayede bütün toplum her birey için bir öğrenme kaynağı haline gelir. Bireyler öğrenme sorumluluklarının farkına varırlar.

Cropley (1979), yaşam boyu eğitim kavramının evrensel bir ayrıntılı planının olmadığını ifade etmiştir. Kitapta, ortak görüş olarak bu kavrama antropolojik bir yaklaşım sergilemenin gerekli olduğu belirtilmiştir. Bunun sebebi olarak farklı ülkelerde, eğitim uygulamalarının da farklı şekilde ortaya çıkmasıdır. Bu farklılığı, ülkenin coğrafyası, tarihi, teknolojik gelişimi, sosyo-politik ve ekonomik sistemi belirlemektedir (Cropley, 1979, 106'dan aktaran Wain, 2006, 127).

Lawson (1982), yaşam boyu öğrenme kavramının, bir kavram olmaktan uzak olduğunu, daha çok bir politika olarak görülebileceğini ifade etmektedir (Lawson, 1982, 99'dan aktaran Wain, 2006, 130).

Minimalist görüşlerin ortak tarafı, yaşam boyu öğrenme kavramını halk eğitimi ya da yetişkin eğitimi kavramıyla değişimli olarak kullanabilmeleridir. Halk eğitimi, yetişkin dönemi boyunca mesleki fırsatların yaratılması, geleneksel okul ihtiyacının, mesleki ya da akademik programlara olan ihtiyacın karşılanması olarak görmektedirler. Maksimalistler ise öğrenen toplum, eğitici toplum kavramları ile kendilerini ifade etmeye çalışmaktadırlar (Wain, 2006, 132).

Yaşam boyu öğrenmenin maksimalist yorumu, halk eğitiminin sınırlarını daha geniş tutmaktadır. Bu yaklaşım, eğitme sorumluluğunu toplumun bütün kurumlarına vermektedir. Okul sonrası dönemde de onu birkaç kurumla sınırlı tutmamaktadır. Halk eğitime ilişkin teoriler yaşam boyu öğrenme teorilerini kapsamak zorunda değildir, ancak yaşam boyu öğrenme teorileri yetişkin eğitimi teorilerini mutlaka içermektedir (Wain, 2006, 136-138).

Köklü halk eğitimi çalışmalarının yapıldığı ülkelerden biri olan Danimarka'da yetişkin eğitiminin gelişimi üç aşamada verilebilir. Birinci aşama, bağımsız yetişkin eğitimi kurumlarının, halk liselerinin 19'uncu yüzyılda kurulması ile ortaya

çıkılmıştır. Bunlar genç yetişkinlere eğitim veren kırsal bölgedeki yatılı okullardır. Bu okullar, devlet tarafından desteklenmiş ve boş zaman öğretimi yapan akşam derslerinin düzenlenmesine öncülük etmiştir. İkinci aşama, 1960 yıllarında başlamıştır. Bu dönem, yetişkinleri, matematik, Danimarka’ca, yabancı diller alanlarında yapılacak sınavlara hazırlamaktaydı. Bu dersler, önceleri ilk ve ortaokullarda verilirken, daha sonra diğer kurumlarda da eğitim vermeye başlanmıştır. İkinci aşamanın ikinci dönemi mesleki eğitimidir. Yetişkinlere endüstriyel beceriler kazandırmak için özel okullar kurulmuştur (Rasmussen, 2009, 91-92).

Son dönemlerde Danimarka halk eğitimi, gelişiminin üçüncü safhasındadır. Bu süreç, yirmi yıl önce yaşam boyu eğitime geçiş süreciyle başlamıştır. Bugünkü sonucu, örgün eğitime karşılık gelen yarı zamanlı mesleki halk eğitimi sisteminin 2000 yılında kurulması olmuştur (Rasmussen, 2009, 92).

3.2. Halk Eğitiminin Ana Görevleri

Halk eğitiminin görevlerini incelerken, öncelikle konuyu toplumda seçkin ve yurttaş arasındaki kopukluğun giderilmesi, demokrasi ve yurttaşlık eğitimi, bireyi değişen topluma uyumunu sağlama, boş zamanın değerlendirilmesi, bireysel gelişme başlıkları altında 1960 yılındaki Montreal Deklarasyonu ve 1975 Aleksander Raporu da göz önüne alarak değerlendirilmiştir.

3.2.1. Aydın ve Yurttaş Arasındaki Kopukluğun Giderilmesi

1960 Montreal Deklarasyonu’nda, halk eğitiminin gerçekçi, bilimsel ve günün koşullarına uygun olmasının, modern yurttaşların gelişimi, toplumsal ve dünya barışı açısından önemli olduğu vurgulandıktan sonra, halk eğitiminin, ırk, cinsiyet, milliyet, bölge gözetmeksizin herkese sağlanması ve bütün toplum kesimlerinde kadın ve erkeğe eşit hakların verilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Montreal Declaration on Adult Education, 2003, 130-131).

Montreal Deklarasyonuna göre, eğitimin, yurttaşların entelektüel seviyelerini yükseltmesi, yetişkinlerin ahlaki gelişimini tamamlaması, bireyleri iş yerinde ya da toplum içinde diğer bireylerle sağlıklı ilişkiler kurabilir hale getirmesi ve statülerini yükseltmesi gerekmektedir. Şehir ve kırsal bölgeler arasındaki farkların azaltılması ya da yok edilmesi gerektiği gibi insanların birbirlerine karşı olan saygılarını artırıcı

önlemler alınmalı, ırkçı nefret ortadan kaldırılmalıdır. UNESCO ya da ulusal komisyonlara bazı görevler yüklenmektedir. Bilim ve sanatın halka yayılması için önde gelen bilim adamlarının ve yaratıcı sanatçıların sorumluluklar alması gerektiği vurgulanmakta ve bir dizi seminer, sempozyum ve toplantılarla halkın eğitilmesi amaçlanmaktadır (Montreal Declaration on Adult Education, 2003, 130-132).

Halk eğitimi, aydın ile kitle arasındaki ilişkileri, ulusal bütünleşmeyi, kaynaşmayı sağlayacak yönde geliştirmek amacıyla çalışmalar yapmak zorundadır. Halk eğitimi, aydınlara topluma karşı sorumluluklarını duyurucu olmalı ve onların bu alanda etkin duruma geçmelerini özendirici ve destekleyici bir ortam yaratmalıdır (Geray, 1970, 9).

1975 Aleksander Raporuna göre, aydın ile toplum arasındaki kopukluğun giderilmesi görevini üstlendiği gibi, halk eğitimi, eğitim alanındaki gelişmelerle birlikte daha önce eğitimini tamamlamış yetişkinliklerle, onlardan daha genç olan ve toplumdaki değişimle birlikte birçok açıdan farklılaşmış nesille arada büyüyen farkı gidermelidir. Bu nedenle, ikinci şans eğitim de diyebileceğimiz halk eğitimi fırsatları bütün seviyelerde herkes için ulaşılabilir olmalıdır (Aims of Adult Education, 2003, 215).

UNESCO, 1972 yılında halk eğitiminin ana görevini şöyle dile getirmektedir (UNESCO, 1972, 9'dan aktaran Okçabol, 1994, 24):

Uluslar, sosyal gruplar ve bireyler arasında açılan mesafe, zamanımızın en büyük ahlak sorunudur. Bu mesafenin kapatılması, sadece bir sayısal adalet sorunu değildir. Çağımızda ülkeler arasında gittikçe sıklaşan karşılıklı ve artan insan ihtiyaçları karşısında, ekonomik bir zorunluluk ve dünya barışının ön koşuludur. Bu eşitsizlik aynı zamanda bilginin eşit olmayan dağılımından kaynaklanmaktadır. Bu sorun, sadece mevcut eğitim olanaklarının genişletilmesi ile çözüme kavuşturulamaz.

Tecrübe gösteriyor ki, toplumların çoğunda eğitim olanaklarının artırılması, esasen iyi bir eğitimden geçmiş olanların lehine işlemekte, eğitimden az faydalanmış olanların haklarını aramaları gerekmektedir. Yetişkin eğitimi, bu kuralın dışında değildir. Zira, en fazla eğitime ihtiyacı olanlar, en fazla ihmale uğramaktadır. Bunlar unutulmuş kitlelerdir. Buna göre, Birleşmiş Milletler İkinci Gelişme Onyılında, yetişkin eğitiminin ana görevi, bu unutulmuş kitlelere erişmek ve onlara hizmet etmektir.

Ulusal birliğini tam olarak sağlayamamış toplumlarda aydınla halk arasında belli bir mesafe mevcuttur. Duyuş, düşünüş farklılıkları toplum içinde bölünmüşlük yaratmakta toplumun birbiriyle kaynaşmasını güçleştirmektedir. 1949'da Elsinore'de toplanan UNESCO halk Eğitimi Kongresinde toplumsal bütünleştirme görevi halk eğitimine verilmiştir. Türkiye'de Cumhuriyet ile birlikte bu konuda önemli adımlar atılmıştır. Cumhuriyet kelime anlamıyla halk idaresidir. Kültürü, sanatı, bilimi sarayın tekelinde bulunduran yaklaşımın aksine, Cumhuriyet, geniş kitlenin

bunlardan yararlanmasını sağlamıştır. Halkın kolayca öğrenebileceği yeni alfabe, okum-yazma seferberliği, Köy Enstitüleri hareketi bu alanda atılan etkili adımlardır (Geray, 2002, 13-14).

Halk eğitimi, halk ile aydın arasındaki uzaklığın giderilmesine yönelik, ikisi arasında gerekli köprüyü kurabilmek için çaba göstermelidir. Kültür, bilim, sanat yalnızca belli bir kesimin değil bütün bir toplumun yararlanabileceği alanlar olmalıdır. Yurttaşlar, bilimsel ve özgür düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik sahibi, topluma karşı sorumluluk duyan kişiler olarak yetiştirilmelidir (Kılıç, 1981, 10).

Avrupa Konseyi, son yıllarda halk eğitiminin gerekliliğini her fırsatta vurgulamaktadır. Bilgi toplumu olma, sosyal hareketlilik, iş hayatı kavramları, AB'nin halk eğitimi politikaları içinde yer almaktadır. Lizbon Stratejisi, Avrupa Konseyi Hükümet Başkanlarının Mart 2000'de AB (Avrupa Birliği)'nin yeni stratejik amacını belirlemesi ile oluşturulmuştur. Avrupa'nın yeni stratejik amacı “AB, daha iyi ve çeşitli iş olanakları sağlayan sağlam ekonomik gelişme ve toplumsal bütünlük ile dünyanın bilgi temelli en dinamik ve yarışmacı ekonomisine sahip olmalıdır” şeklindedir (Hake, 2005, 19).

Bu amaca ulaşmak için halk eğitimine birtakım görevler düşmektedir. Lizbon Stratejisine katkıda bulunmak için 2001 Stockholm Eğitim Bakanları toplantısında 2010'a kadar gerçekleşmesi hedeflenen ortak amaçlardan söz edilmiştir. Bu amaçlar şunlardır (Hake, 2005, 20):

- AB eğitim sistemlerinin kalitesini artırmak,
- Eğitimin herkese açık olmasını sağlamak,
- Eğitim ve geliştirmeyi daha geniş dünyaya açmak.

3.2.2. Demokrasi Eğitimi

Halk Eğitimi, yurttaşların insanoğlunun ve doğanın sömürülmesine karşı durmalarına ve demokrasi fikrini benimsemelerine, çevre bilinci kazanmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Toepfer, 2004, 26).

Demokrasi eğitimi, halk eğitimine düşen görevlerden biridir. Seçme ve seçilme hakkının halka tanınmasından sonra demokrasi eğitimi vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir. Halkın bu gücü en iyi, en bilinçli biçimde kullanması gerekmektedir.

Modern demokrasi anlayışına göre yurttaşlar seçimden seçime oy vermenin çok ötesinde, siyasal ya da toplumsal faaliyetlere katılmalıdır. Fakat halk, eğitim seviyesinin yetersizliği nedeniyle, bu gücü etkin biçimde kullanamamaktadır. Oy vermenin dışında, siyasal çözümlere katkıda bulunması, siyasal görevlerini yerine getirmesi büyük ölçüde bir eğitim konusudur. Demokrasinin verimli işleyebilmesi, toplumun sahip olduğu sorunları kavrama, bunlara ilişkin kararlar verme yeteneğine sahip seçmenlere dayanır. Seçmenleri bu eğitim düzeyine getirmek için halk eğitiminin gerekli çabayı göstermesi gerekmektedir (Geray, 2002, 14-15).

Diktatörlük rejiminde yaşayan insanların seçim yapması gerekmez. Demokratik sistemi kurmak ve yaygınlaştırmak istediğimizde bunun halk eğitimi olmaksızın yapmak imkânsızdır. Eğer yetişkin yurttaşlarda seçim yapma sorumluluk ve anlayışı yoksa orada etkili bir demokrasiden söz etmek güçtür. Eğitimci David Star, konuyu şöyle ifade etmiştir (Brookfield, 1987, 102):

İnsanın gelişiminde, kişisel sorumluluk anlayışı, kişisel yeterlilik kavramları çok önemlidir. Çünkü bunları demokrasi sağlar. Erdemlilik, dürüstlüğü ve bilgeliği gerektirir. Dürüstlük ve bilgeliği okul içinde ya da dışında bireylere eğitim kazandırır. İnsanların söz hakkı olmadığı yerde, onları eğitmek hükümetler için önemli değildir. Fakat, demokraside, yönetilenler ayrıca yönetmek zorundadır.

Toplumun demokratik değerlere sahip olması için toplumu oluşturan bireylerin demokrat kişiliğe sahip olması, demokratik kişiliğe sahip bireyler yetiştirebilmek için ise toplumun demokratik değerlere sahip olması gerekmektedir. Demokrasinin yaşamasını sağlayan temel öğelerden birisi demokratik kültürdür. Demokrasi eğitimle güçlendirilmiş demokratik kültür ortamında öğrenilen bir yaşam biçimidir. Demokrasiyi güçlendiren ve geliştiren en önemli faktör eğitimidir. Ailede başlayıp örgün ve yaygın eğitim kurumlarında süren ve yaşam boyu devam eden eğitim toplumsal kültürü belirler (Gözütok, 1999, 55-56).

Milli Eğitim Temel Yasası'nda yer alan Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Türk Milli Eğitiminin İlkeleri, örgün ve yaygın eğitim içerisinde demokrasi eğitiminin yapılması gerektiğini belirtmektedir. 14 Haziran 1973 tarih, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasında yer alan on dört temel ilkedен birisi demokrasi eğitimidir. Bu ilkede şu ifade edilmektedir (Varış ve diğerleri, 1994, 207'den aktaran Gözütok, 1999, 57):

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır.

Demokrasi eğitimi, insan hakları eğitimini de içermektedir. Türk eğitim tarihi incelendiğinde demokrasi eğitimine yönelik dersin, 1924 yılından itibaren Malumat-ı Vataniye, Yurt Bilgisi, Vatandaşlık Bilgileri, ve en son İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi adı altında ilköğretimin değişik sınıflarında öğretim programlarında yer aldığını görmekteyiz (Tezcan, 1994, 9'dan aktaran Gözütok, 1999, 56-57).

3.2.3. Değişime Uyum Sağlama

Sürekli değişim, çağdaş toplumun sürekli bir özelliği haline gelmiştir. Yetişkinler, değişmeyi kabullenip, uyum sağlamak için hazırlık yapmalıdır. Yetişkinin değişmeye uyum sağlaması, davranışlarda, değerlerde, görüşlerde, insanlar arası ilişkilerde esneklik gerektirmektedir. Halk eğitimi, bireyin değişimin niteliğini anlamasına ve bu süreci nasıl idare edeceği konusunda ona yardımcı olmak durumundadır. Teknolojik gelişmeler, bireyin yaşama alanını değiştirmekte, toplumsal ekonomik yaşantısında yeni ilişkiler ve sorunlar doğurabilmekte yeni statüler, başarı kavramları oluşturmaktadır. Yüzyılımızda teknik becerilerin gelişmesi önem kazanmıştır, çünkü daha bilgili daha becerili işgücüne gereksinim artmaktadır. Yetenek ve ilgileri dikkate alınarak yetişkinlerin mesleksen alanda eğitilmeleri gerekmektedir. Okul çağında hiç teknik öğretim görmemiş olanlara, köyden kente göçenlere yeni iş alanları açmak için gerekli meslek öğretimini yapmak, halk eğitiminin en önemli görevlerinden biridir (Geray, 2002, 15-16).

OECD tarafından yapılan uluslar arası DeSeCo (Yeteneklerin Tanımlanması ve Seçimi) programına göre yurttaşların kazanması gereken üç temel yeterlik alanı belirlenmiştir (Instance, 2003, 57-58). Bunlar;

- Bağımsız davranabilmek,
- İnteraktif araçları kullanabilmek,
- Sosyal gruplar içinde çalışabilmek.

Bağımsız davranabilmek, yurttaşların kişisel kimliğinin geliştirilmesi, kişisel karar verme sürecinde kendi kendine karar verebilmesi, vatandaşlık hakları konusunda bilinçli olması, bireysel haklarını savunabilmesi, ihtiyaçlarının ve sorumluluklarının farkında olması, kişisel projelerini ve hayata dönük planlarını şekillendirebilmesi gibi yeterlikleri kapsamaktadır.

İnteraktif araçları kullanabilmek, günümüz yurttaşının her gün ihtiyaç duyduğu mesleki ihtiyaçları karşılayabileceği araçları kullanabilme becerisini kapsar. Bu araçlar arasında, dil becerisi, bilgi ve iletişim teknolojileri gelmektedir.

Sosyal gruplar içinde çalışabilmek, başkaları ile iletişim kurabilmek, ortak amaçlar için işbirliği yapabilmek, çatışmaları yönetebilmek ve çözümlemek becerilerini içermektedir.

Bütün bu becerileri kazanan yurttaşların değişen koşullara uyum sağlamaları kolaylaşır. Halk eğitimi, yetişkinin değişimin niteliğini anlamasına, buna nasıl uyum sağlayacağını, değişimi nasıl denetimi altına alacağını kavramasına yardımcı olmak durumundadır (Geray, 2002, 15). Bireyin değişen koşullara uyum sağlamasını kolaylaştırmak, ulusal ekonominin bir parçası haline getirmek, toplumda eğitim sisteminden en az faydalananlara ulaşmak halk eğitiminin görevleri arasındadır (Keddie, 2003, 151).

1970’li yıllardan itibaren hızlanan değişim, küreselleşmeyi de içine alan ekonomik kriz, gelir eşitsizliği, devletin inisiyatif kaybetmesi, işyeri reformları, teknolojik devrim, dünya ticaretinin hızlanması, soysa-kültürel hareketler, insan hakları, çevrecilik, kadın hakları gibi kavramların güncel hale gelmesi ve günümüz dünyasında önemli bir yer tutması olarak tanımlanmıştır (Gerber, 2003, 74-75).

Teknolojik değişmelerle eşyönlü olarak endüstrileşme toplumda önemli değişmeler yaratmaktadır. Endüstri, bireyin yaşama alanını değiştirmekte toplumsal ve ekonomik yaşantıyı birbirinden ayırmakta, yeni hedefler, yeni düşünce tarzları, yeni toplumsal statüler yaratmaktadır. Teknik öğretim artık halk eğitiminin kapsamına girmiştir. Çünkü daha bilgili işgücüne gereksinim vardır. Otomasyon, insan gücüne ihtiyacı azaltmıştır. Bu durum karşısında yetişkinin, meslek hayatındaki değişmelerin altında yatan etkenleri anlayabilmesi, değişmeye elverişli davranışlar, değerler kazanabilmesi, onda değişme isteğinin yaratılması, halk eğitimi için zorunludur. Diğer taraftan, yetişkinlerin, yetenek ve ilgileri yeni ortaya çıkan alanlar dikkate alınarak mesleki alanda eğitilmeleri gerekmektedir. Bu da halk eğitiminin görevidir (Geray, 2002, 10-11).

Alexander Raporu (1975)’nda da değişen bilim ve teknolojiyi anlamak ve ona uyum sağlamak gerekliliğinden bahsedilmektedir. Rapora göre, insanın sosyal ve kültürel faaliyetleri ve bilim-teknoloji arasındaki ilişkilerin iyice tartışılıp anlaşılması gereken

kompleks bir dünyada yaşamaktayız. Bu süreci anlamadan yapılacak tartışmalar ve belirlenecek politikalar değişimi kontrol eden ve değişime uyum sağlayan yurttaşlar yerine değişimin kurbanı edilgin bireyler ortaya çıkaracaktır. Halk eğitimi, böyle bir yabancılaşma sürecine karşı etkin bir katkı sağlayabilir. Halk eğitiminin en önemli rollerinden biri, bilimsel gelişmelerin ne anlama geldiğini halka anlatmaktır. Herkes bilimsel ve teknolojik gelişmelerden etkilenmesine rağmen, bu gelişmelerin sosyal ve endüstriyel alandaki keşiflerini anlamada ve onlara ayak uydurmada başarılı olamayabilmektedir. Yurttaşların, yaşanan değişime ayak uydurabilmesi için bilimle uğraşmasalar da bilimin dilini, bilimsel metot ve düşünceyi biraz olsun anlayabilmeleri gerekmektedir. Gelecek yıllarda, bilimsel gelişmeler kişiye entelektüel heyecan kaynağı olabilecektir. Bilimin, üniversite, araştırma kurumları ve laboratuvarların dışına çıkıp geniş halk kesimi ile buluşması daha da arzu edilir ve değer verilen bir gereklilik olacaktır. Önde gelen bilim adamları da bu süreçte bilimin kendine has dilini halka ulaştırması gerekmektedir. Bu nedenle, üniversitelerin de halkın eğitime büyük katkısı olabileceği değerlendirilmektedir (Aims of Adult Education, 2003, 215).

Montreal Konferansı (1960)'nın yayımladığı deklarasyon, halk eğitime düşen görevlerden bahsederken değişim konusunu özellikle vurgulamaktadır. Deklarasyona göre, hızlı ve kompleks değişimlerin meydana geldiği dünyamızda halk eğitimi, yeniliklere uyarlamak ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Toplumun ve yurttaşların, kültürel ihtiyaçları, kent ve kırsal nüfusun talepleri, kısa ve uzun vadede iş hayatında meydana gelen ya da gelecek değişiklikler, halk eğitiminin ilgilenmesi ve çözüm bulması gereken konulardır. Deklarasyona göre, halk eğitimcileri, bu sorunlarla uğraşırken bilimsel gerçeklerden faydalanmalıdır. Bunu yaparken, halk eğitimi uzmanlarının elinde, ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve eğitim çalışmalarının sonuçlarını veren etkili bir bilgi sistemi olmalıdır. Bu sayede halk eğitiminin ihtiyaçları, hedefleri, programı ve metotları ortaya çıkabilir. Bireylerin ve bir bütün olarak toplumun ihtiyaçları göz önüne alınarak, kültürel standartların yükseltilmesine yönelik daha etkili bir halk eğitimi politikası belirlenmeli ve bu konuda özel bir araştırma yapılmalıdır. Her ülkede, ekonomistlerin, sosyologların ve psikologların, birlikte çalışabilecekleri araştırma enstitüleri kurulması ve geliştirilmesi sağlanmalıdır. UNESCO, bu konuda yapılacak uluslararası toplantılara, çalışmalara destek vermelidir (Montreal Declaration on Adult Education, 2003, 132-133).

3.2.4. Boş Zamanların Değerlendirilmesi

Bütün entelektüel ilerlemeler, boş zaman sayesinde, boş zamansa, birinin diğeri için çalışması sayesinde ortaya çıkmaktadır. De Tocqueville için eğitimin doğal sınırı, işgücüne olan ihtiyaçtır. Bütün yurttaşların zengin olabilmesi mümkün olmadığı gibi, hepsini de çok iyi eğitilmiş yapmak bir ülke için imkânsızdır.

John Keynes, yüz yıl içerisinde işsiz bir toplumun ortaya çıkmasından korktuğunu ifade etmiştir. Hutchins (1968)'a göre, eğer boş zaman, entelektüel ilerlemenin kaynağı ise, daha fazla boş zaman daha fazla entelektüel ilerleme demektir. Eğer eğitimin sınırı işe gereksinim duyulduğu nokta ise bu gereksinimin ortadan kalkması, sınırsız eğitime yol açabilecektir (Hutchins, 1968, 122-135'ten aktaran Hutchins, 2003, 276).

Çalışan toplumdaki, daha az işgücü kullanan topluma geçişte bazı psikolojik ve sosyolojik uyarlamaların yapılması gerekir. Bu yeni ortaya çıkan toplum yapısında, işsizliğin sorun olacağı muhtemeldir. Boş zamanı olanların da bunu bir görev gibi başarıyla yapmaları gerekmektedir.

Keynes'e göre insan içgüdüleri ile ekonomik problemini çözmeye çalışmıştır. Eğer ekonomik problemler çözülürse insanoğlu geleneksel amacından mahrum kalacaktır. Bu sefer insanoğlu, bu sorunundan kurtulacaktır ama bu özgürlüğünü nasıl kullanacağı, boş zamanını nasıl değerlendireceği sorunuyla karşı karşıya kalacaktır (Hutchins, 2003, 277).

Boş zamanımızda, işle ilgili yaptığımız eğitim ve öğrenme faaliyetleri sadece işe hazırlık olarak görülmektedir. Eğitim, bir amaca ulaşmak için kullanılan bir araç olarak değerlendirildiğinde, varılmak istenen noktaya ulaşılması ile birlikte sonlanır. Tarihte belli bir noktada biten bir faaliyet için eğitim bir araç görevi görmüşse, o tarihten itibaren geçerliliğini yitirmiş demektir (Hutchins, 2003, 278). Ancak, öğrenme süreklidir ve halk eğitimi, değişen ihtiyaç ve artan boş zamana göre boş zaman değerlendirici programlar yürütmekle görevlidir.

Halk eğitimi kavramı yanında, yaşam boyu öğrenme, öğrenen toplum kavramları günümüzün sürekli değişen toplumunda öne çıkan kavramlardır. Boş zaman yaratan ve bunu iyi değerlendiren toplumlar refah toplumu olabilmektedir. Teknolojik gelişmeler, işgücü ihtiyacını azaltmış ve refah toplumlarında boş zaman kavramı

önem kazanmıştır. Ancak, boş zaman, az gelişmiş ülkelerin tarımla uğraşan kesimi için önemli bir halk eğitimi fırsatı vermektedir.

Yetişkin hayatının bütün aşamalarında, her kadın ve erkeğe yarı zamanlı halk eğitimi sağlama gerekliliği, toplumun dönüşümü, hedeflerin yerine getirilmesi ve daha insani olmak açısından önemlidir. Atinalılar bunu, bir eğitim sistemleri olmadığı halde gerçekleştirmiştir. Atina'da eğitim, belli saatlerde belli bir yerde ve hayatın belli bir döneminde yapılan bir faaliyet değildir. Toplumu hedef edinmiştir. Atina'da kölelik sistemi boş zaman kavramını ortaya çıkarmıştır. Atinalıların bu sayede boş zamanları olmuştur. Kelime, Yunanca okul kelimesinin kökenini teşkil etmektedir. Atinalılar, boş zamanlarını kendilerini ve toplumu nasıl idare edebileceklerini öğrenmekle geçirmekte ve boş zamanlarını boş zaman faaliyetleri ile değerlendirmekteydiler. Birkaç şanslı Atinalıya köleliğin sağladığı boş zamanı, bugün artık modern yurttaş için makineler yapabilir hale gelmiştir. Öğrenen toplum vizyonuna doğru önemli bir adım atılmış olmaktadır (Hutchins, 2003, 284-285).

3.2.5. Bireysel Gelişme

Halk eğitimi, bireyin yeteneklerini geliştirmesine yardım etmek ve örgün öğrenimden yoksun kalanlara ya da az yararlanabilmiş kimselere temel eğitim vermekle görevlidir. Halk eğitimi, bireylere ilk önce eğitsel gereksinimlerini duyurmaya, kavratmaya yardımcı olabilmektedir. Bireysel sorunları çözmeye yarayışlı bilgileri de verebilmektedir. Burada bireyin ailesine bağlı bulunduğu kümeye, içinde yaşadığı topluma karşı sorumluluklarını daha iyi yerine getirmesine yardımcı olmak amacı önem kazanmıştır. Bir eş, bir anne-baba, bir yurttaş olmanın gerektirdiği bilgi ve becerilerden tutun, bir meslek ya da sanatın gerektirdiklerine değin uzayan geniş bir alanda bireyin yeteneklerini geliştirmek amacı güdülmektedir. Bilgisizlikten, okumaz yazmazlıktan, modası geçmiş davranış ve değerlerden, akılcı olmayan hareketlerden kurtulması konusunda halk eğitimi bireyin gelişmesine, olgunlaşmasına yardımcı olmaktadır (Geray, 2002, 16-17).

Halk eğitimi üzerine yazılan Açık Üniversite Raporu, halk eğitiminin, bireyin şu taleplerine cevap vermesi gerektiğini ifade etmektedir (Venables, 1976, 23-24'ten aktaran Jarvis, 1985, 57-58):

- Kişisel talepleri,
- Ekonomik Talepleri,

- Mesleki Talepleri,
- Sosyal Talepleri.

Kişisel talepleri, kişisel hedeflerinin gerçekleştirilmesi, telafi eğitimi, örgün eğitimin genişletilmesi, kişisel gelişim ihtiyacının giderilmesi için örgün eğitimden sonra da eğitim fırsatlarının verilmesi gibi istek ve talepleri içermektedir.

Ekonomik talepleri, mesleki hazırlık, işe hazırlık, işe girdikten sonra yeni sorumluluklar ve fırsatlar için hazırlık, işte yaptığı göreve yetiştirilme imkanı gibi taleplerden meydana gelmektedir.

Mesleki talepleri, mesleki ya da uzmanlık niteliklerinin kazanılması, değişen yeni bilgilere uyum ihtiyaçlarından oluşmaktadır.

Sosyal talepleri, değişen şartlara, değişen sosyal tutum ve davranışlara uyum, sosyal ahlak ve değerlerin farkında olmak, toplumsal anlayış ve becerilerin gelişimi, toplumda oynadığı rolleri tam olarak yerine getirebilme ihtiyaç ve taleplerini kapsamaktadır.

Sosyal sistem durağan değil dinamikdir. Toplum, sürekli devinir ve değişir. Sistemin bir parçası değiştiğinde, diğer parçaları da değişmek zorundadır. Teknolojik kurumların değişmesi de bütün kurumların değişimini zorlamaktadır. Bireyleri toplumsal değişime ve toplumun yeni ihtiyaçlarına göre uyarlamak ve sosyal sistemin bir parçası yapmak görevi halk eğitiminindir (Jarvis, 1985, 136).

Halk eğitimi, toplumun üreten bir gücü olarak toplumsal ilerlemeye katkı sağlaması için bireye meslek kazandırmak, toplumsal adalete, eşitliğe, ekonomik gelişime katkı sağlamak gibi bir sorumluluk taşımaktadır (Fifth International Conference on Adult Education, [12.12.2009]). Halk eğitimi yurttaşlara, öğrenmenin hayatın bir parçası olduğu gerçeğini öğretmekte, çalışanları da bilgi ile güçlendirerek hayat boyu iş ya da özel yaşamlarında güdülenme düzeylerini artırmaktadır (Budd, 1994, 4).

1975 Aleksander Raporu'nda halk eğitimine düşen diğer görevler de belirtilmiştir. Rapora göre, hayatın temel özelliği öğrenmedir. Eğitim, öğrenmenin örgütlü ve yapılandırılmış şeklidir. Halk eğitimi sadece bireylerin değil toplumun da ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Halk eğitimi, toplumun ve bireyin ihtiyaçlarını temel almalı, modernleşme ve teknolojik gelişmelerle yabancılaşan ve yalnızlaşan bireye ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazandırarak bireyi güçlendirmeye çalışmalıdır.

Halkın toplumsal kaynakları etkin kullanabilmesini sağlamalı, insanların düşüncelerinde özgür olmaları ve bir araya gelebilmelerini sağlayarak çoğulcu toplumu güçlendirmelidir. Değişime uğrayan toplumsal kurumlar, fiziki ve sosyal çevre bireyleri etkilemektedir. Bu yüzden, değişen şartlara uyum eğitimi vermelidir (Aims of Adult Education, 2003, 207).

Bireylerin, resim, müzik, seramik, yabancı dil kurslarına katılması, yeni insanlarla tanışması, yeni beceriler kazanması, bireyin hayatına yeni boyutlar eklemektedir. Anne-baba sorumluluklarına hazırlık, okulda başlar fakat, bu sorumlulukları öğrenme yaşam boyu devam eder. Ev ekonomisi gibi konularda anne-babaların bilgi sahibi olması gerekmektedir. Yaşlı ve emekli nüfusun, yaşamlarında yeni ortaya çıkan durumlarla ilgili olarak emeklilik hayatına hazırlık eğitimi, boş zamanı değerlendirme eğitimi gibi konularda eğitilmesi gerekmektedir (Aims of Adult Education, 2003, 208-209).

Halk eğitiminin, toplumda eğitim fırsatlarından yararlanamamış kişilere eğitim fırsatları vererek aradaki uçurumu gidermeye çalışması gerekmektedir. Engellilerin de eğitim ihtiyaçları göz önüne alınmalı, fiziksel, zihinsel engelli yetişkinlerin ihtiyaçları unutulmamalıdır. Bazı yetişkinlerin, temel eğitimi ve sosyal becerileri yetersizdir. Bu nedenle vatandaşlık sorumluluklarını etkili bir şekilde yerine getirememekte ve iş imkanları konusunda yetersiz kalmaktadırlar (Aims of Adult Education, 2003, 210).

Kaynakların etkin kullanımı konusunda tüketici eğitimi verilmesi gereklidir. İhtiyaç duyulan ürünün seçimi ve kullanımı konusunda bilinçli tüketiciler yetiştirilmelidir. Yurttaşlara, tüketici eğitimi verildiği gibi sağlık eğitimi de verilmesi gereklidir. Sağlıkla ilgili, diyet, egzersiz ve içinde yaşadıkları çevre arasında bir ilişki olduğu ve sigara, alkol ve uyuşturucunun tehlikeleri konusunda bilgilendirilmeleri gereklidir (Aims of Adult Education, 2003, 211).

1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, ağırlıklı olarak dünyada 1960'lı yıllarda egemen olan örgün, algın ve yaygın eğitim sınıflamasını kullanmaktadır. Bu yasanın 18inci maddesine göre, eğitim sistemi örgün ve yaygın olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Yaygın eğitimin kapsam, amaç ve görevleri, kuruluşu ve eşgüdümü aynı yasanın 40, 41, 42inci maddelerinde ele

alınmıştır. Milli Eğitim Temel yasasının 40'ıncı maddesine göre halk eğitiminin görevleri şunlardır (Duman, 2005, 34-35):

Yaygın eğitimin özel amacı, milli eğitimin genel amaçlarını ve temel ilkelerine uygun olarak örgün eğitim sistemine hiç girmemiş yahut herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedan çıkmış vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında;

-Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimini tamamlamaları için sürekli eğitim imkanları hazırlamak,

-Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uyum sağlayıcı eğitim imkanları hazırlamak,

-Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak,

-Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,

-Toplunun iktisadi gücünün artırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek,

-Boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullandırma alışkanlıklarını kazandırmak,

-Kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak ekonomimizin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslekleri edinmelerini sağlayıcı imkanlar hazırlamak,

-Çeşitli mesleklerde çalışmakta olanlara hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır.

Halk eğitimi, yalnızca okuma-yazmayı öğretmekle yetinmez, yaşamda gereksinim duyulacak temel bilgileri, becerileri, sağlık bilgisi, yurttaşlık bilgisi ve mesleksen becerileri kazandırmaya çalışır. Halk eğitimi, hayatın her yerinde olmalıdır, çünkü bu eğitim okul kapısında bitmez. Hayatla alakalı olması gerekir. Çünkü bu, esas olarak toplumsal bir etkinliktir. Kökü, toplum hayatı ve toplumsal ilişkilere gitmektedir (Instance, 2003, 49).

Okuma-yazma bilmeyen, bilimsellikten uzak dogmatik bir toplum yapısının oluşmaması için halk eğitimi bireyin gelişmesine olgunlaşmasına yardımcı olmakla yükümlüdür.

Günümüzde halk eğitimi anahtar terimdir. Fakir olanları, fırsat bulamamış olanları güçlendirir onları kendine güvenen yurttaşlar haline getirir (Instance, 2003, 143). Halk eğitiminin ilk hedefi, bilgide ve işte, beceride, değerlerde değişimi sağlamaktır (Sharon, Brockett, 2007, 7). UNESCO ya göre, halk eğitiminin hayatın içine yayılması her türlü bilgi ve beceriyi kapsaması ve yurttaşların kendilerini geliştirebilmeleri için eşit fırsatlar yaratması gerekmektedir (Sharon, Brockett, 2007, 13).

3.2.6. Halk Eğitimi ve Toplumsal Bütünlük

Halk eğitimi tarih boyunca sivil toplumun içinde bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Ancak, yüzyılımızda bir devlet politikası haline gelmiştir. Bazı ülkelerde devletin halk eğitimi politikalarını belirlemesi çok eskiye dayanmaktadır. Çok az ülkede halk eğitimi, yirminci yüzyıldan önce bir devlet politikası haline gelmiştir. Örneğin, Danimarka'da 1812 gibi erken bir tarihte ortaya çıkmıştır. İngiltere'de yetişkinlere meslek kazandırma çabalarına devletin katılımı görülmesine rağmen, 19'uncu yüzyılda ekonomide hakim olan serbest piyasa anlayışı bu süreçte daha etkili olmuş ve devletin katılımı azalmıştır (Jarvis, 1993, 1)

Eğitimli bireyler, ileri bir toplum için gerekli olan eğitimli vatandaşları meydana getirmektedir (Sharon, Brockett, 2007, 91). Eğitim, geçmişle birlikte şekillenmiş ortak değerleri öğreterek bireyleri bir araya getirmekle yetinmediği gibi ne için ve neden bir arada yaşıyoruz sorusunu da cevaplaması gerekmektedir. Toplumun geleceğini şekillendirmede aktif rol oynayabilecek yetenekleri bireye kazandırmalıdır. Eğitim sisteminin, herkesi bu toplumsal rol için hazırlayacak açık ya da örtülü görevi olmalıdır. Bugünün karmaşık toplumunda, her gün her yerde, işte, kültürel etkinliklerde, toplumsal ilişkilerde ya da tüketici olarak, toplumun bütün üyelerinin, topluma karşı sorumluluklarını kabul etmesi gerekmektedir (Instance, 2003, 53).

Devletin iyiliği eğitime bağlıdır. Onun iyiliği vatandaşlarının karakterine, vatandaşlarının karakteri de eğitime bağlıdır (Curren, 2000, 97)

Genel olarak eğitim, toplumun kabul edilmiş değerlerinin aktarılması (Peers, 1958, 223) ve gelişiminin güvenceye alınmasıdır.

Sıradan vatandaşlar, öğrenme yoluyla kendi hayatlarını ve toplumların kaderini değiştirerek toplumsal ilerlemeye ve bütünlüğe katkıda bulunurlar. Doğru bilgi ve beceri ile donatılmış bireyler, toplumlarını değiştirirler. Halk eğitimi yapılırken esas durulması gereken nokta yurttaşlara ne öğrettiğimiz değil, yurttaşların ne öğrenecekleri, neyi anlar hale gelecekleri ya da daha önce yapamadıkları hangi şeyi artık yapar hale gelecekleri noktası olmalıdır. Halk eğitimi ile toplumun değişimine, toplumsal kimliğin gelişimine katkı sağlanır. Aile, okul, mahalle gibi toplumsal birimler, bireysel ve toplumsal öğrenmenin gerçekleştiği yerlerdir. İnsanların kendilerini ve diğerlerini anlayabildikleri, bireysel ya da toplumsal olarak neleri

başarabileceklerini öğrenebilecekleri yerlerdir. Halk eğitimi, toplumu güçlendirmeyi, vatandaşları bu sürece katmayı hedeflemektedir. Yetişkinlere kazandırılacak yeni davranışların yalnızca kendilerinin hayatlarını değil, tüm toplumun yaşam kalitesini iyileştirecektir (Ewert, Grace, 2000, 327-329).

3.2.7. Beşeri ve Sosyal Sermaye

Bireysel yeterliliklerin, eğitim, sağlık, değerler ve liderlik gibi alanlarda artması ülke sermayesini daha verimli hale getirecektir. Uluslar, eğitime ve meslek kazandırma programlarına yatırım yaparak toplumsal sorunlara cevap aramaktadırlar. Yurttaşlar, daha etkili işgörenler ve daha üretken vatandaşlar oldukça bireysel öğrenme daha büyük bir amaca hizmet ediyor olacaktır. Bu, beşeri sermaye olarak adlandırılır ve toplumun güç kaynaklarından biridir. Sosyal sermaye de insanları ortak bir amaç için birlikte çalışabilmelerini sorunlarını birlikte çözebilmelerini sağlayacak şekilde onları birbirine bağlayan karşılıklı güven ve ortak normlardır. Vatandaşlar arasında karşılıklı güvene dayalı ilişkiler, ortak bir amaçla birleşmiş insanlar, toplumsal gelişmeye katkıda bulunmaktadır (Ewert, Grace, 2000, 332-333).

Paranın değişim aracı olmaktan öteye bir işleve sahip bulunduğunu, değişim yoluyla kendini çoğalttığını ileri süren Aristo'dan Merkantilistlere kadar sermayenin para ile özdeş tutulduğunu söylemek mümkündür. İnsanların ihtiyaçlarını gidermek üzere kullanabilecekleri bir stok vardır. Bu stokun hemen tüketilmeyerek emeğin daha üretici bir biçimde kullanılmasına ayrılan kısmına sermaye denir. Bir şeyin sermaye olabilmesi için üretimi çoğaltıcı bir amaca tahsis edilmesi şarttır (Özgü, 1981, 1).

Sermaye kavramı, çağa ve amaca bağlı olarak çeşitli biçimde yorumlamalara sahne olmuştur. Önceleri para, sonra değerli madenler ve emtia, daha sonra makine ve teçhizat sermaye kavramı içinde yer almıştır. Schultz Becker, Denison, Correa, Blaug, Strumilin gibi bilim adamları eserlerinde insan unsurunu sermaye kavramı içine almakta ve bu unsurun niteliklerini geliştirici yönde sarf edilen çabaları büyük oranda yatırım olarak nitelendirmektedir. Bunun adı yukarıda da bahsedildiği gibi beşeri sermayedir (Özgü, 1981, 6).

1960'larda Theodor Schultz ve Gary Becker, ekonomik büyümede eğitime ve beceri geliştirmeye yapılan yatırımın büyük önemi olduğuna işaret etmişlerdir. Coleman (1988) beşeri sermaye hakkında şunları söylemektedir (Coleman, 1988, 100'den aktaran Schuller, Field, 2002, 77):

Son 30 yılda eğitim ekonomisindeki en önemli gelişme, belki de fiziksel sermaye kavramını oluşturan, makine, teçhizat ve diğer üretim enstrümanlarına beşeri sermayenin de eklenebileceği düşüncesi olmuştur. Üretimi sağlayan makinelerde ve aletleri meydana getiren materyallerdeki değişimle fiziksel sermaye meydana geldiği gibi, beceri ve yeterliliklerin onları yeni durumlara uyumlu hale getirmesiyle insanlarda meydana gelen değişiklikler de beşeri sermayeyi meydana getirir.

Beşeri sermayenin gücünü belirleyen etmenler nitel ve nicel olarak iki ayrı gruba ayrılabilir. Nicel etmenler, nüfus ve nüfusun yapısal yönleridir. Nüfus, işgücünün kaynağıdır. Nüfusun yaş ve cinsiyet dağılımı da beşeri sermayenin nicel alt etmenleridir. Bu dağılım, özellikle nüfusun çalışma gücüne katılımı bakımından önemlidir. Doğum oranının yüksek olduğu toplumlarda yaş piramidinin tabanı geniştir. Bu nedenle, iktisaden faal nüfus potansiyelinin tüm nüfusa oranı azalır ve pasif nüfus fazlalığı nedeniyle eğitim, beslenme ve sağlık sorunları ağırlaşır. Buna karşılık anılan sorunların çözümlenebilmesi halinde yine genç nüfus nedeniyle ilerisi için büyük bir potansiyel kazanılmış olur (Özgü, 1981, 8).

Beşeri sermayenin nicelik yönünden gelişmesinin, nitelik yönünden gelişmesiyle bütünleşmediği takdirde ekonomik etkisi olumsuzdur. Çünkü fiziki sermayede olduğu gibi çalışmayan beşeri sermayenin sabit masrafları ağırdır. Üstelik de sabit değildir.

Correa (1967), beşeri sermayenin nitel etmenlerini, yetenek ve eğilimler, sağlık ve beslenme durumu ve kazanılmış beceri düzeyi olarak gruplara ayırmaktadır.

Yetenek ve eğilimler, kişinin çeşitli işleri yapma konusunda arzu ve limitleridir. Sağlık, beslenme, barınma, nüfusun işgücüne katılım derecesini belirlemektedir. İnsanın yaşayabilmesi hayatını devam ettirebilmesi ve üretken olabilmesi buna bağlıdır. Örneğin, Lehman, Miller ve Spitzer'in çalışmalarına göre, tarım sektöründe çalışan bir işçinin % 100 kapasite ile çalışabilmesi için günde 3600 kaloriye ihtiyacı vardır. Alınan kalori günde 3300'e düştüğünde çalışma kapasitesi % 82'ye, 3000'e düştüğünde % 66'ya inmektedir (Correa, 1967, 36-37'den aktaran Özgü, 1981, 10-11).

Kazanılmış beceriler, insanın doğuştan var olan yetenek ve eğilimlerinin üzerine çevresel koşulların etkisi ile eklenmiş olan fikri ve bedeni nitelikleridir. Bunlar, ev ve aile çevresinde, eğitim kurumunda, orduda, çıraklıkta, teknik öğretim kurumlarında, çalışma hayatında elde edilebilmektedir. İnsanlar, hayatlarına bir beşeri sermaye ile başlarlar. Bu sermayeye, ilk çocukluk dönemlerinde, okul yıllarında ve çalışma yaşamının özellikle ilk yıllarında ilavelerde bulunurlar. Öğrenim ve yetiştirmelerinin

teknik aşınmaya uğraması ölçüsünde zaman içinde toplam sermayelerini yitirmektedirler. Eğitim, iktisadi gelişmenin temel ve aktif unsuru olan beşeri sermayenin gelişmesinde (Juster, 1975, 8’de aktaran Özgü, 1981, 11-13) ve eğitim, milli gelirin büyümesinde önemli bir etkidir. Norveçli Odd Aukrust, 1959’da yazdığı bir makalede, milli gelirin büyümesinde beşeri faktörün en az fiziki sermaye kadar önemli olduğunu ileri sürmüştür (Kurtkan, 1977, 45).

Az gelişmiş ülkelerin en büyük ümidi, zor şartları yenebilecek, sosyal mirasa yenilikler ilave ederek onu zenginleştirebilecek, toplumdan aldığı değerlere karşılık ona yeni değerler katabilecek kadar kuvvetli kişiliğe sahip vatandaşlara sahip olmaktır (Kurtkan, 1977, 148).

Coleman (1994), sosyal sermaye hakkında şunları söylemiştir (Coleman, 1994, 300’den aktaran Field, 2005, 25):

Aile ve sosyal çevrede bulunan çocuğun ya da gencin sosyal ve bilişsel gelişiminde faydalı olan kaynaklardır. İnsanın beşeri sermayesinin gelişiminde önemli rol oynar. Sosyal sermayeyi oluşturan toplumsal normlar, toplumsal bağlar, ailede ve çevrede bulunur.

Ziya Gökalp de sosyal sermayenin önemine toplumda bireyler arasında dayanışma bağları bulunması gerektiğini ileri sürerek işaret eder. Gökalp’e göre, en basit realite maddi realite olup maddi unsurların beraberliği hiçbir birlik duygusuna dayanmamaktadır. Bir daktilo makinesi ile bir yazı masası arasında, dünya ile güneş arasında, ateşle duman arasında bir ilişki vardır ama sosyal bir ilişki değildir. Daktilo makinesi ile yazı masası birbirlerinin varlığından habersizdir (Kurtkan, 1970, 204).

Coleman (1988), sosyal sermayenin üç şekline işaret eder. Birincisi, toplumda yurttaşların birbirine duyduğu güven ve karşılıklı yükümlülüklerin bilinmesi ve kabul edilmesi ile ilgilidir. Buna Mısır pazarlarından bir örnek vermektedir. Örneğe göre, tüccarların zor zamanlarında birbirlerine finansal destek verdiklerini ve karşılığında herhangi bir yasal yazılı sözleşme yapmadıklarını, karşılıklı güven anlayışının hakim olduğunu ifade etmektedir. İkincisi, bilgi kanallarıdır. Meslektaşların birbirlerine fikir ve bilgi desteğinde bulunduğu, sosyal sermayenin oluşturulduğu üniversiteyi örnek vermektedir. Üçüncüsü, normlar ve yaptırımlardır. Bunlar, yurttaşları, kendi anlık bireysel çıkarından feragat etmeye zorlar ve ortak fayda için çalışmaya cesaretlendirir (Coleman, 1988’den aktaran Schuller, Field, 2002, 80).

Sosyal sermayenin bir bölümü insan emeğinin katkısı ile oluşmuş bulunan veya doğanın sağladığı insan dışı sermaye, diğer bir bölümü ise insanın maddi ve fikri varlığını içeren beşeri sermayedir (Özgü, 1981, 7).

İnsanlar, daha üretken olabilmek için yeni bilgi ve beceriler kazandıkça beşeri sermaye ortaya çıkmaktadır (Schultz, 1961'den aktaran Ewert, Grace, 2000, 332). Bireysel kapasitenin artması, bireyin daha eğitilmiş olması, liderlik becerilerinin gelişmesi, ekonomik sermayeyi daha verimli hale getirmektedir (Flora, 1997'den aktaran Ewert, Grace, 2000, 332). Uluslar, sorunlarına cevap bulabilmek için eğitime yatırım yaparak toplumsal sermayelerini güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Ulusal beceri havuzunu geliştirmek için çaba sarf etmektedirler. Bireysel öğrenmenin, toplumsal faaliyetler açısından faydalı olabilmesi için sadece bireysel fayda değil toplumsal hedefler ve toplumsal faydanın da düşünülmesi gerekmektedir (Ewert, Grace, 2000, 332).

Avrupa'da tarihçiler, halk eğitimi talep eden halk hareketlerinin rolü ile hep ilgilenmişlerdir. İşçi kolejleri, İşçi Eğitim Derneği, Ruskin Koleji gibi örgütler "bilgi güçtür" parolasıyla eğitim işlevlerini yerine getirmeye çalışmışlardır. Kadınların eğitimini üstlenen Kadınlar Enstitüsü, Müşterek Kadın Derneği gibi örgütleri buna ilave edilebilir. Agnieszka Bron (1995), bu hareketleri demokrasi okulları olarak tanımlamaktadır. Üyelerini vatandaşlık rollerine hazırladığını belirtmektedir (Bron, 1995, 21'den aktaran Field 2005, 11).

Tawney (1964), Londra Üniversitesi'nde yaptığı bir konuşmada halk eğitiminin İngiltere'de üstlendiği rolle ilgili olarak "İngiltere'de her ciddi eğitim hareketin, aynı zamanda ciddi toplumsal hareket olduğunu, bu hareketlerin insanların kafasını ve karakterini eğiterek, insana doğru dürüst bir hayat ve içinde en iyi şekilde yaşayacağı bir toplum sağlayan kurumlar ortaya çıkardığını" belirtmiştir (Tawney, 1965, 842'den aktaran Field, 2005, 12).

Toplumu yeniden oluşturma sürecinde halk eğitimi büyük bir rol oynamaktadır. Halk eğitimi ile ilgili planlamalar, üretilen politikalar, iyi bir toplum vizyonu olarak algılanmalıdır. Cinsiyet, ırk, zenginlik, toplumsal kökene bakılmaksızın her bireyin başarılı olmak için eşit fırsatı olması gerekir ki bu, bölgesel eşitsizlikler, ailevi sorunlar, ekonomik nedenlerle örgün eğitim alamamış bireylere halk eğitimi yoluyla

kazandırılabilir. Eflatun'un *Devlet*'inde adil toplum nedir sorusuna Sokrates şöyle cevap vermektedir (Carr, Hartnett, 1996, 27-31):

Bir toplum üç temel ihtiyacı karşılamalıdır: birincisi ekonomik ihtiyaçtır, yurttaşların ihtiyaç duydukları eşyayı üretmesidir, maddi yaşamları buna bağlıdır. İkincisi, askeri ihtiyaçtır, toplum kendini dıştan gelebilecek tehlikelere karşı korumak ister. Üçüncüsü, devlettir, toplum kendini etkili bir şekilde yönetme ihtiyacı hisseder.

Rousseau ve Plato'ya göre eğitimin hedefi bireylerin yeterliliklerini geliştirmek ve bu yeterliliklerin uygulama alanı bulabildiği bir toplum yaratmaktır. Rousseau'ya göre yapabileceğini isteyen ve istediğini yapabilen kişi özgürdür (Carr, Hartnett, 1996, 35). Eğitim, bu özgür kişilerden oluşan toplum yaratmakla görevlidir.

Halk eğitimi, topluma dışarıdan gelen bir ilave değil, genel sürecin bir devamıdır. Bu süreç, toplumun kültürel, ekonomik ve siyasi hayatını yeniden şekillendirmektedir. Aynı zamanda, toplum hayatının var olan alışkanlıklarını, bütünleşmiş iyi işleyen bir toplum yaratma amacına doğru dönüştürmektedir. Halk eğitimi, toplumun tekrar oluşturulduğu ve dönüştürüldüğü sürecin esas unsurudur (Carr, Hartnett, 1996, 36-37).

Toplumun işgücü, ne kadar iyi eğitilirse toplumsal üretim de bir o kadar artmakta ve üretime dönük fikirler ortaya çıkmaktadır. İçinde yaşadığımız süreç, üzerimize, bilgi teknolojilerinin gelişimi ile birlikte her gün yenilenen bilgiye ulaşmak ve ekonomik etkinlikleri yeniden yapılandırmak görevlerini yüklemiştir. Bilgi ekonomisinin hakim olduğu günümüz toplumunda bilginin nasıl üretildiği, nasıl elde edildiği, nasıl yayıldığı yanında ekonomik ve sosyal gelişimi sağlamak için bireyler, şirketler, örgütler ve toplum tarafından etkili olarak nasıl kullanılabileceği konusu önem kazanmıştır. Bilgi ekonomisi, fiziksel becerilerden çok fikri beceriler, ucuz işgücünün sömürülmesi ya da ham maddenin dönüştürülmesinden çok teknolojinin uygulanmasına dayanmaktadır. Her vatandaş sürekli olarak bilgisini tazelemeli, içselleştirmeli ve yeni bilgi ve becerilerini toplumun gücüne eklemelidir (Dahlman, Zhihua, Wang, 2007, 2-3).

Beşeri sermayeye yapılacak yatırım ekonomik rekabet ve büyüme için vazgeçilmezdir. Bilginin hızlı değişimi ile birlikte, teknoloji ve gerekli kıldığı yeni beceriler toplumsal gelişim için esas unsurlar haline gelmiştir. Halk eğitiminin, vatandaşların toplumsal hayata katılmaları ve toplumsal bütünlüğün oluşmasında çok önemli bir etkisi vardır. Yurttaşların eğitim seviyesi arttıkça toplumsal gelişime olan katkıları da o kadar artmaktadır. Bu nedenle, OECD ülkelerinin çoğu yurttaşların

eğitimine ayırdıkları bütçeyi artırmıştır. Ekonominin ve endüstrinin emek-yoğun teknolojidenden bilgi-yoğun teknolojiye yönelmesi ile birlikte, yüksek vasıflı beceriler ve yeterliliklere olan ihtiyaç önemli ölçüde artmıştır. Pek çok işçi mevcut işlerinde başarılı olmak ve rekabet edebilmek için eksiklerini tamamlayıcı beceriler talep etmektedir (Dahlman, Zhihua, Wang, 2007, 3-4).

Yeni binyılın başlamasıyla birlikte hamburgerden bilgisayar programına bir geçiş başlamıştır. Bilgisayar programı bir fikir, hamburger ise danadır. Yeni yüzyılda, hamburgerciler yine olacaktır, ancak güç, saygınlık ve para vazgeçilmez entelektüel sermayeye sahip şirketlere kayacaktır (Coy, 2000'den aktaran Lengnick-Hall, 2004, 46).

Yaratıcı ekonomide, en önemli entelektüel sermaye ya da buna beşeri sermaye de diyebiliriz, bilgisayar programı ya da müzik veya filmler değildir. En önemli entelektüel sermaye, yurttaşların beyinlerinin içindeki sermayedir. Kömür madenleri gibi fiziksel unsurlardan oluşan varlıkların gerçek anlamda sahipleri hissedarlardır. Oysa yaşamsal önem taşıyan varlık insan olduğunda, bu varlığın gerçek anlamda sahibi yok demektir. Beşeri sermaye, bir kişiye özgü bilgi, beceriler ve deneyim demektir. Bir toplumda yurttaşların tümünün kolektif bilgi, beceri ve yeteneklerinin derlenmesi, bir araya toplanması ve iyileştirilmesi gereklidir (Lengnick-Hall, 2004, 47).

Beşeri sermayeye yatırım ülkenin ekonomik olarak dünyayla rekabet eder duruma gelmesi, güçlenmesi ve büyümesi için çok önemlidir. Halk eğitimi, toplumsal faaliyetlere katılımı artırmakta ve toplumsal bütünlüğü güçlendirmektedir. Daha fazla eğitim almış yurttaşlar, siyasal süreçlere daha fazla katılmakta ve sosyal gelişmeye daha fazla katkıda bulunmaktadır. (Dahlman, Zeng, Wang, 2007, 3).

İnsanların, yeni teknolojileri kullanabilmek için daha fazla eğitim ve yeni becerilere ihtiyacı vardır. Toplumsal işgücüne katılan işçilerin daha eğitimli olanları genellikle daha üretkendir. Beşeri sermayenin daha nitelikli hale gelmesi, fiziki sermayeye yatırımı kolaylaştırmakta ve yeni teknolojilerin gelişimi ve yayılımını sağlamakta, işçi başına düşen çıktıyı artırmaktadır. Halk eğitimi, bireylerin kendine olan güvenini, sorun çözme becerisini geliştirir, toplumsal ilişkilerini güçlendirir. Araştırmalar, okur-yazarlık ve toplumsal etkinliklere katılım arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu göstermektedir (Dahlman, Zhihua, Wang, 2007, 6-9).

Halk eğitimi, bireyleri toplumun üretken bir üyesi yapma sorumluluğunu taşımaktadır. Toplumsal hayatın uyumlu işleyebilmesi için yurttaşların becerilerine ihtiyaç vardır. Halk eğitimi, bu aşamada önemli bir görevi yerine getirmek durumundadır. Bireye değişen koşullara ayak uydurabilecek becerileri kazandırırken kendi kültürüne uyumunu ve toplumsal bütünlüğe ve gelişime katkıda bulunmasına yardımcı olmaktadır. Durkheim'e göre toplum bireylerden oluşur. Eğer toplumun devam etmesi isteniyorsa her birinin amacı, toplumsal amaçla bütünleştirilmelidir (Fiebleman, 1987, 82-83).

3.3. Halk Eğitimi Gerektiren Nedenler

Bu başlık altında, halk eğitimini gerektiren nedenler 1) Ekonomik ve teknolojik gelişme ile ilgili nedenler, 2) Küreselleşme, 3) Toplumsal nedenler başlıkları altında ele alınmıştır.

3.3.1. Ekonomik ve Teknolojik Gelişmeyle İlgili Nedenler

Geri kalmış ülkelerle gelişmekte olan ülkelerde temel üretim, geleneksel yöntemlere bağımlı tarıma dayanmaktadır. Bu ülkeler, gelişmiş ülkelerde üretilen yeni teknolojilerin açık pazarı durumundadır. Ülke geliştikçe, kırsal nüfus hizmet sektörüyle sanayi sektörünün geliştiği yörelere göçmektedir. Kırsal yörede kalmayı sürdürenler, geleneksel üretim biçiminden aletli tarıma, kuru tarımdan sulu tarıma geçtikçe, örgün eğitimde okumuş olsun ya da olmasın, yeni bilgilere gereksinim duymaktadır. Kente göçenler, çiftçilikten işçiliğe geçmekte ve yeni becerilere gereksinim duymakta, kırsal yaşam biçiminden gelenlerin kentsel yaşam biçimine geçme ve kent yaşamına uyum gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Kırsal yörede, aileler çoğunlukla kendi ürettikleriyle yetinirken, kente gelenler iş aramaya başlamaktadır (Okçabol, 1994, 18).

Niteliksiz insan gücüne gereksinim hızla düşmekte, bunun yanında nitelikli insan gücüne olan gereksinim hızla artmaktadır. Sadece örgün eğitimle bu ihtiyaca cevap vermek mümkün değildir (Duman, 2000, 40). Bir işe başlayan işçinin aynı işten emekli olma olasılığı giderek azalmaktadır. İşsizler iş bulmak için, çalışanlar işlerinde ilerlemek için bir şeyler öğrenmek zorunda kalmaktadırlar. Çalışanların da işlerini koruyabilmek ve gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek için yenilikleri ve gelişmeleri öğrenmesi gerekmektedir. Kimi ülkelerde çalışma saatleri azalmakta ve

gelişen sağlık hizmetleri sonucu yaşlı nüfus artmaktadır. Böylece insanların öğrenmeye ayıracağı saatler de çoğalmaktadır (Okçabol, 1994, 18).

Teknolojinin ilerlemesi, insan emeğinden tasarruf sağlamak suretiyle insanların boş zamanını artırmaktadır. Eğitim faaliyetleri boş zaman yaratabilen toplumlarda daha fazladır. Daha önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi okul kelimesi eski yunanca da boş zaman anlamına gelmektedir. İnsanların çok pahalıya elde edebildikleri boş zamanı boş geçirecek yerde düşünmeye ve yenilikler bulmaya ve bu yenilikleri başkalarına da öğretmeye başlamalarıyla okul ve eğitim kelimeleri ortaya çıkmıştır. Eğitim refah ekonomilerinin bulunduğu yerde ortaya çıkmaktadır. Eğitimin refah ekonomilerine sahip ülkelerdeki ileri seviyesi bu ülkelerde bilim ve teknolojinin daha ileri gitmesine yol açacak keşif ve icatlara yol açmakta, bilim ve teknikteki bu ilerleme boş zamanı daha fazla artırarak eğitim ve yenilik imkanlarını hızlandırmaktadır. Bu hızlı tempoyu gerçekleştirebilen ülkeler, bilim ve teknolojiye öncülük kazanarak zenginleştikten sonra kendilerine daha fazla boş zaman yaratabilmek için iş gücünü başka ülkelere almaya da gücü yeter hale gelmektedirler (Kurtkan, 1977, 43).

Bilginin hızlı üretildiği ve hızla yayılabildiği bir süreç yaşanmaktadır. Bu süreç bilgi devrimi denilebilir. Bilgi devrimi süreci, bilgi teknolojilerindeki inanılmaz gelişmelerle bilgiyi işleme ve yayma maliyetlerini düşürmekte, hayatımızın düzenleme şeklimizi, iletişimimizi, üretilen malların nasıl dağıtılacağını belirlemektedir. Yeni fikir ve becerilere duyulan ihtiyaç, dünya ekonomisini araştırma, geliştirme, eğitim, yetiştirme, pazarlama, dağıtım, organizasyon gibi soyut alanlara ağırlık vermeye zorlamaktadır. Artık, maddelerin moleküler seviyede mühendisliği yapılabilir hale gelmiştir. Bu gelişmelerin ekonomik ya da ahlaki belirtileri yeni hissedilmeye başlanmıştır ancak, refah ve rekabet konusunda yeni fırsatlar, beraberinde zorluklar da getirecektir. Bilginin hızlı üretimi ve yayılması bilginin icadı ve uygulanması arasındaki zamanı kısaltmıştır. İletişim ve ulaşım imkanları ucuzlamaktadır. Dünya büyük bir tek pazar haline gelmektedir. Ülkeler arası karşılıklı ticaret 1990 yılında % 38 iken günümüzde % 52'ye çıkmıştır. Ekonomik büyüme için artık yeni fikirler bulmak ve yurttaşları eğitmek çok daha önemlidir. Üretkenliğin ve yeni buluşların eğitim ile birlikte arttığını, bize ekonomik çalışmalar göstermektedir (Dahlman, Zeng, Wang, 2007, 1-2).

Bu değişim hızı, her gün yenilenen ve değişen bilgi, günümüz toplumlarını ve ekonomik etkinliklerinin yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bir ülkenin nüfusu, değişen ihtiyaçlara göre yeni beceriler geliştirebildiği gibi bilgiyi de üretebilmelidir hale gelmek durumundadır. Bilgi ekonomisi, fiziksel becerilerden çok fikirlerin ve teknolojinin kullanılmasına dayanmaktadır. Bu süreç işgücü açısından bakıldığında, yurttaşların sürekli bilgilerini güncellemelerini, yeni bilgi ve becerilere sahip olmalarını gerektirmektedir. Okullar ve diğer eğitim kuruluşları, bu nedenle, yurttaşları yaşam boyu öğrenme kavramına hazırlamalıdır. Halk eğitimi programları karar verme, problem çözme becerileri ve kendi kendine insanların nasıl öğrenebileceğini öğretmelidir (Dahlman, Zeng, Wang, 2007, 2-3).

Teknoloji, hayatımızın çok önemli bir düzenleyicisi haline gelmiştir. Bu şekilde, bilgi, fikir, hatta tutum ve değerler kazanabilmekte ve bunları değiş tokuş edebilmekteyiz. Turkle (1984)'a göre teknoloji, sadece ne yaptığımızı değil, bir şeyi nasıl yaptığımızı da belirlemekte ve hızlıca değiştirmektedir. İnsanların kendileri, dünya ve başkaları hakkındaki görüşlerini değiştirmektedir. Yalnızca zaman ve mekan anlayışımızı değil düşüncemizi de değiştirmektedir (Turkle, 1984, 13'ten aktaran Kasworm, Londoner, 2000, 224).

3.3.2. Küreselleşme

Johnston (1990), küreselleşmeyi, bütün insanlar için genel hayat şartlarını geliştirmek talebiyle dünya halklarının giderek birbiri ile daha yakın hale gelmesi ve karşılıklı bağımlı olma süreci olarak tanımlamaktadır. Beveridge (1996)'ya göre, devrimsel bir dönüşüm sürecidir ve tek bir pazar yaratmak için uluslararası ticaret ve sermaye hareketlerinin önündeki bütün engelleri kaldırmayı hedefler. Beveridge (1996) küreselleşme sürecinin şu özelliklerini vurgular (Beveridge, 1996'dan aktaran Oduaran, 2006, 147);

-  lkeden ülkeye hızlı sermaye transferi,
- Uluslar arası şirketlerin, yüksek k r ve düşük ücret arayışıyla ulusal sınırların ötesinde üretim yapması,
- Dünya ticaretinin, diğer ticaret şekillerine göre oranının artması.

Beveridge (1996) ve Campell (1993), 1950'li yıllardan beri küreselleşme sürecini zorlayan etkenleri şöyle sıralamışlardır (Oduaran, 2006, 148):

1. Bilgisayar, iletişim ve ulaşım alanlarında aynı anda meydana gelen teknolojik devrimler,
2. Ticaretin serbestleşmesine ve sermaye akışına izin veren hükümet politikaları,

3. Bireysel ya da şirket olarak yatırımcıların stratejileri

4. Özelleştirme, serbestleşme ideolojisinin güçlenmesi.

Ferner ve Hyman (1992), Avrupa ekonomilerinin büyük çok uluslu şirketlerin yönlendirdiği küresel ekonomi içinde her geçen gün daha da birleştiklerini ifade etmektedir. Şirketler günümüzde, üretim ve koordinasyon merkezlerini, düşük işgücü maliyetlerinin bulunduğu yerlere taşımaktadırlar. Bu yönetim alanındaki uluslar arası yaklaşım, yeni buluşlara dayanmaktadır ve uzun vade de rekabet gücünü artırmayı hedeflemektedir. Yeni buluşlar, yeni fikirler, süreçler, ürünler ve hizmetler gerektirir. Bu da, sorunlara çok açıdan bakabilme, daha kompleks iş yapıları üzerinde durmayı ve bunlarla ilgili bilgi ve becerileri kazanmayı gerekli kılmaktadır (Sparrow, Hiltrop, 1994, 141-145).

Küreselleşmenin derinliği ve kapsamı, 1970’li yıllardan bu yana hızlı bir şekilde artmıştır. 1970’lerin ekonomik serbestleşme hareketi, daha ucuz ulaşım, nakliyat ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi küreselleşmeyi hızlandırmıştır. Mal ve hizmet, sermaye ve fikir transferi kolaylaşmıştır (Waters, 1995’ten aktaran Daun, 2002, 1). Sermaye transferi artık çok hızlıdır ve küçük ülkelerin hükümetlerini ekonomi politikalarını değiştirmeye zorlayabilmektedir. Sermaye hareketi, artık mal ve hizmet transferinden daha önemli bir hale gelmiştir. Bu süreç, Kuzey ve Güney arasında gittikçe artan bir mesafe yaratmıştır (Cohen, 1993, 107-108’den aktaran Daun, 2002, 6). Birinci dünya ülkeleri dediğimiz gelişmiş ülkeler dünya nüfusunun %15’ini oluştururken dünya gelirinin %75’ine sahiptir. Üçüncü dünya ülkeleri dünya nüfusunun % 56’sına sahipken dünya gelirinden % 5 pay almaktadır (Peet, 1991, 6’dan aktaran Oduaran, 2006, 149).

Günümüzde, ekonomik, sosyal ve kültürel yapıların, küresel ölçekte, küreselleşmenin hızına uygun bir şekilde dönüştürülmesi söz konusudur. Bir yandan hukuksal, ekonomik ve kurumsal yapı değişirken, diğer yandan yeni bilgi ve teknolojilerin gerektirdiği eğitim uygulamaları da değişmektedir. Bugün bilgi, ticari bir maldır. Bireysel ya da toplumsal gereksinmeyi karşılamasından çok değişim değeri için üretilmektedir. Mesleki eğitim, doğası gereği, işle ve piyasa ile ilişkili bir süreç olagelmıştır. Fabrika üretiminin yaygınlaşması ve üretimin giderek kitleselleşmesine paralel olarak, işteki beceri yapıları değişmiş, birbiriyle daha ilişkili ve meslek bütünlüğü gösteren yapılar oluşmuştur. Bu durum, eskiye oranla daha

fazla bilgi ve becerinin iş öncesinde ya da iş esnasında kazanılmasını zorunlu hale getirmiştir (Ünal, Tural, Aksoy, 2005, 136).

M.Ö 10.000 yıllarında tarım döneminin başlaması ve yerleşik hayata geçilmesinden bu yana insanoğlu pek çok kültürel değişim yaşamıştır. Tarih boyunca, Eski Yunan, Roma, ve Rönesans döneminde olduğu gibi insanoğlunun hayatını değiştiren yeni fikirler ve teknolojik gelişmeler olmuştur. Ancak, 20'inci yüzyılın sonlarına doğru kültürel değişim şaşırtıcı derecede hızlanmıştır. Modern dönemin halkları, eski uygarlıklardan çok daha farklı bir çevrede yaşamakta ve çalışmaktadır. Bunun sonucu olarak günlük hayatlarımız teknolojik gelişmelerle yeniden belirlenmiştir. Makineleşme, dünyayı yeni formlara sokmuştur (Kay, 1977, 6). İnsanoğlu 5500 yıldır şehirlerde yaşamasına rağmen yüzyıllar boyunca şehirlerin büyüklüğü ve nüfusu yavaş artmıştır. 1800'lü yıllara kadar dünya nüfusunun % 3'ü 5000'in üzerindeki şehirlerde yaşıyordu (Trewartha, 1969'dan aktaran Kay, 1977, 6). Şehirleşme hareketi 19'uncu yüzyılda başlamıştır ve Weber (1899), yüzyılın en göze çarpan olayının, insanların şehirlerde yoğunlaşması olduğunu yazmıştır. Şehirlerdeki nüfus, 1950 ile 1960 arasındaki on yılda, 1800 ile 1850 arasındaki elli yılda görülen artıştan iki katı daha fazla artmıştır (Davis, 1965'ten aktaran Kay, 1977, 7).

Yurttaşlar, tarım toprağını bırakıp farklı bir iş bulmak için endüstri şehirlerine gelmiştir. Amerika Birleşik Devletleri gibi sanayileşmiş bir ülkede, 1900 yılında şehirlerde yaşayanların oranı % 16,6 iken 1967'de % 46,1 e yükselmiştir. Yine aynı dönemde, tarımla uğraşanların oranı % 23,6'dan % 2,1'e inmiştir (Bendix, 1971'den aktaran Kay, 1977, 7). Bu değişim, beceri gerektirmeyen işgücünden, bilgi beceri gerektiren teknik işlere yönelik olmuştur. Endüstrileşme, daha iyi ve daha fazla eğitim talebini getirmiştir. Örneğin, ABD'de on yedi yaş grubundaki lise öğrencilerinin oranı 1900'de % 6,4 iken, oran 1965'te % 76,2'ye yükselmiştir (Kay, 1977, 7).

Sanayileşmiş ülkelerde niteliksiz işgücü için iş olanakları giderek azalırken beceri ve uyum nitelikleri isteyen işler çoğalmaktadır. Pek çok ülkede halk eğitimi, ekonomik gelişmenin hızlanmasında örgün eğitime göre genellikle daha güçlü bir etken olarak görülmektedir. İletişim teknolojilerinin gelişmesi, en küçük yerleşim yerine kadar televizyonun ulaşması, küçük bir cep telefonu ile en uzak yerlerden görüntü ve bilgi alınıp verilebilmesi en geleneksel toplumları bile değiştirmektedir. Toplumların bu değişime karşı durmaları mümkün değildir. Halk eğitiminin bu noktadaki işlevi,

toplumun, sosyal ve teknolojik değişimlere uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır (Okçabol, 1994, 18). Görevi sadece bilgi aktarmak değil, günümüzün gerekli davranış ve becerilerini yurttaşlara kazandırarak onları toplumun üreten bir parçası haline getirmektir.

3.3.3. Toplumsal Nedenler

Dünyadaki ülkeleri genel özellikleriyle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler olarak iki ana kümeye ayırmak mümkündür. Gelişmekte olan ülkelere yavaş da olsa bir ekonomik gelişme olmasına rağmen nüfus hızla artmaktadır. Toplumsal hizmetler hızlı nüfus artışına yetişememektedir. Bu ülkelerin kırsal kesimlerinde okumaz-yazmazlık yaygındır. Topraklar birkaç ailenin elinde toplanmıştır. Topraksız köylüler ve geçimlerine yetecek kadar toprağı olmayanlar çoğunluktadır. Geniş aile türü, hızlı nüfus artışı, yüksek oranda çocuk ölümleri, okulsuzluk, ulaşım güçlüğü, içme ve sulama suyu eksikliği bu toplumların özellikleridir. Gelir düşüktür, alt yapı yetersizdir, kaynaklar sınırlıdır, bilgi ve kaynak aktarımı yetersizdir. Topraksızlık, artan nüfus, çiftçi olarak iş bulamama ve geçim sıkıntısı, nedeniyle kentlere göç vardır. Göçler, kentlerde ucuz işgücü sağlarken sorunlar da yaratmaktadır. Barınma temel sorun olmakta ve yaşam koşulları yetersiz gecekondulaşma ortaya çıkmaktadır. Kırsal yaşamdan gecekondulaşma yaşamına geçiş bireyler ve aile üzerinde yeni sorunlar yaratmaktadır. Kadının kırsal kesimdeki işlevi değişmekte ve kadın, gelir getirici bir iş aramaya başlamaktadır (Okçabol, 1994, 19).

Halk eğitimini gerekli kılan toplumsal nedenleri Duman (1999) maddeler halinde şöyle özetlemiştir:

1. Hızlı nüfus artışı,
2. Ortalama ömrün uzaması sonucunda nüfusun yaş yapısında meydana gelen değişmeler,
3. Okumaz-yazmazlık sorunun büyüklüğü ve zaman içinde gösterdiği değişim,
4. Kırdan kente göç,
5. Kadının aile ve toplum içindeki rollerinin değişimi,
6. Kır-kent, kadın-erkek arasındaki eşitsizliklerin artması.

Okuma-yazma bilme ve kişinin yetenekleri doğrultusunda eğitim görmesi hem anayasal hem de insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak, gelişmekte olan ülkelere, buna Türkiye de dahildir, hem okuma-yazma bilmeyen hem de örgün eğitimden yetenekleri ölçüsünde yararlanamamış pek çok yetişkin vardır. UNESCO'nun tahminine göre dünyada 1950 yılında 700 milyon olan okumaz-

yazmaz yetişkin sayısı 1960'ta 735 milyona ve 1070 yılında 742 milyona çıkmıştır. 1980'de bu sayının 814 milyona ve 1990'larda 900 milyon olduğu sanılmaktadır (Okçabol, 1994, 20).

Okur-yazarlık, modern toplumlarda yetişkin hayatının en önemli tarafları arasındadır. Okuma-yazma, basit matematik problemlerini çözebilme, bilgisayar gibi yeni teknolojileri kullanabilme becerileri, günümüz dünyasında eğitilmiş bir bireyin işlev görebilmesi için gerekli olan temel becerilerdir. Okur-yazar insanların olmayanlarla kıyaslandığında, ekonomik ve sosyal olarak daha avantajlı oldukları görülmektedir. Okur-yazar kişiler, çeşitli konularda yazılı metinlere ulaşabilirler onları bilgilendirecek, esinlendirecek, aydınlatacak ve sağlığını korumasına yardım edecek bilgileri edinebilirler. Okuma-yazma bilmeyen ya da az bilenlerin yurttaşlık görevlerini de tam anlamıyla yerine getirebilmeleri mümkün değildir. Bu görevler ve haklar, seçimlere katılmak, milletvekillerine ya da yerel yönetimlere kendilerinin ya da yakın çevresinin bir şikayetini yazmak ya da bir hakkını savunmak olabilir (Kirch, Jungeblut, Jenkins, 1993'ten aktaran Smith, 2009, 601).

2003 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan Ulusal Yetişkin Okur-Yazarlık Değerlendirmesi, yetişkinlerin %14'ünün yaklaşık 30 milyon yetişkinin temel okur-yazarlık seviyesinin altında olduğu sonucuna varmıştır. Diğer 63 milyon yetişkinin de temel seviyede olduğu ortaya çıkmıştır (Smith, 2009, 601).

Amerikan Çalışma Bakanlığı'nın Gerekli Becerileri Kazandırma Komisyonu (1991), modern işgücünde bir işlev sahibi olabilmek için bireylerin kazanmaları gereken yeterlilikleri tanımlamıştır. Komisyon raporuna göre, etkili işçiler, kaynakları, bilgiyi, sistemleri, teknolojiyi verimli kullanabilecekleri yeterliklere sahiptir. Bireyler arası iletişimi güçlü olan kişilerdir, takım çalışması yapabilirler, müşterilerle iyi ilişkiler kurabilirler, farklı sosyal tabakalardan gelmiş insanlarla birlikte çalışabilirler. Bu yeterlikler, ileri okuma yazma becerilerinin gelişimini gerekli kılmaktadır (Landrieu, 2006, Smith, 2000'den aktaran Smith, 2009, 610).

Toplumsal sınıf farkları, bölgeler arası farklılıklar, bir bütün olarak toplumsal yapı ile ilgili nedenler halk eğitimini gerekli kılmaktadır.

3.3.3.1. Sosyal Sınıf Farkları Bakımından Halk Eğitimi

İrkî grup ve sosyal sınıf ayrılıklarına bakılmaksızın eğitim çağındaki çocuklar eğitim merdiveninden faydalanarak sosyal mobilité imkânlarına kavuşabilmelidir. UNESCO'nun 14 Aralık 1960 tarihli bir genel toplantısında eğitim alanındaki ayrımın önlenmesi konusunda bir anlaşmaya varılmıştır. Yüksek öğretim imkânlarının bütün sosyal sınıflara mensup kabiliyetli öğrencilere geniş bir şekilde açılması için dünyada çalışmalar yapılmaktadır. Fikir ve bilgi alışverişi, en az herhangi bir ticaret ve üretim kadar milli refahın önemli bir şartını teşkil etmektedir. Bu şartın önündeki engel, sosyal sınıf ve aile şartlarından ileri gelen tesirlerdir. Eğitim imkân ve fırsatlarından yeterince yararlanamamış yurttaşlar milli kabiliyet deposu (Kurtkan, 1977, 100), ya da beşeri sermaye açısından toplumun gücünü zayıflatmaktadır.

Sosyal sınıf farklarının giderilemediği durumlarda sınıf atlama, sınıf hareketliliği sağlanamamaktadır. Günümüz dünyasının bilgi ve teknoloji alanında hızlı değişimlere sahip olması, bilgi ve beceri isteyen teknolojilerin kullanılması vasıfsız işgücü üzerinde çok büyük tesirler yapmaktadır. Eğer eğitim çalışmalarıyla vasıfsız işçiler, yeni fikir, beceri ve tecrübeleri elde edememişse, bu ailelerin çocuklarının eğitim imkânları da daralmaktadır.

Halk eğitimi, sosyal sınıf hareketliliğini yurttaşların, yeni teknolojiler ve iletişim çağında eksik kaldıkları bilgi ve becerileri onlara kazandırarak şu görevlerini yerine getirir (Duman, 1999, 43):

- Toplumun gereksinim duyduğu bilgi, görgü, beceri ve yeterlik düzeyine sahip bir yetişkinler toplumu oluşturmak,
- Yetişkinlerde içinde yaşadıkları toplumun gelişmesini ve yaşamasını engelleyen sorunların üstesinden gelmeyle ilgili bir anlayış geliştirmek ve yetişkinleri bu sorunların çözümüne hazırlamak,
- Kendini gerçekleştirme amacına yönelik olarak tüm yetişkinlere kendi tutum, bilgi, anlayış ve özelliklerini geliştirme fırsatı ve olanakları sağlamak.

Beşeri sermayenin güçlenmesi, toplumu daha üretken yapacak, üretken toplum eğitim olanaklarını daha fazla genişletebilecek ve bütün sosyal sınıflar, toplumun işbölümüne katkı sağlar hale getirebilecektir.

Eğitimini tamamlamış bir kişi, her yıl teorik bilgisinin % 5'ini kaybetmekte, edindiği kuramsal bilgiler hızla eskimektedir. Bilgilerini tazelemeyen yetişmiş bir eleman, 45 yaşına geldiğinde tüm yeniliklerin ve gelişmelerin gerisinde kalacaktır. Bazı batı

lkeleri, alışanların zamanlarının yaklaşık % 15'ini bilgi ve beceri yenilemeye ayırmaları gerektiğini düşünerek, ücretli eğitim izni uygulaması yapmaktadır. Bu da her yıl yaklaşık 6 hafta gibi bir süreyi kapsamaktadır (Duman, 1999, 42).

3.3.3.2. Bölge Farkları Bakımından Halk Eğitimi

Pek çok gelişmekte olan ülkede, eşitsizliğin kaynağı, şehir ile kırsal ve bölgeler arasındaki refah farklılıklarıdır.

Bütün ülkelerde köy ya da şehir hayatının hakim olduğu bölgeler sosyal yapı bakımından farklı durumdadır. Gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde bu farklılık değişik şekillerde olabilmektedir. Fakat bütün ülkelerde ortak olan gerçek, modern üretim ve geleneksel üretim sektörüne sahip olma dereceleri bakımından bölgeler arasında az veya çok sayılabilecek sosyal yapı farklarının olduğu gerçeğidir (Kurtkan, 1977, 103).

1990'da Jomtien'de kabul edilen Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi, temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması için bir ereve oluşturmuştur. Bu yaklaşım hem temel eğitimin içeriğini genişletmiş, hem de temel eğitimi kendi içinde bir amaç olmaktan çıkararak, yaşam boyu öğrenmenin insani gelişimin temeli olarak yeniden tanımlamıştır. Bu bağlamda temel öğrenme ihtiyaçlarının kapsamı şöyle belirtilmiştir (Sayılan, 2005, 109–110):

Her insan, ocuk, genç, yetişkin, kendi temel öğrenme gereksinimlerini karşılamak üzere tasarlanmış eğitim olanaklarından yararlanabilmelidir. Bu ihtiyaçlar hem temelğrenme araçlarını (okuma-yazma, sözlü anlatım, rakamsal işlemeler, problem çözme becerileri) hem de insanların varlıklarını sürdürmek, kapasitelerini sonuna kadar geliştirmek, onurlu bir biçimde yaşamak ve çalışmak, kalkınmaya her anlamda katılmak, yaşam standartlarını yükseltmek, bilinçli kararlar vermek ve öğrenmeyi sürdürmek için temel öğrenimin içeriğini kapsar.

Temel eğitim, yaşam boyu öğrenmenin eşiğidir, asıl olarak bir okur- yazarlık sorunudur, ancak okur- yazar olanlar, daha ileri öğrenme olanaklarından yararlanabilirler. Devlet İstatistik Enstitüsü 2003 yılı Nüfus ve Kalkınma İstatistiklerine göre, Türkiye'de toplam nüfusun % 12,5'i okuma-yazma bilmemekte, bu oran erkeklerde %4.7, kadınlarda ise % 20.1 olduğu görülmektedir. Eğitimdeki sınıfsal, bölgesel ve cinsiyete dayalı eşitsizlikler okumaz-yazmazlık konusunda net bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Kentten kıra, batıdan doğuya, üst gelir gruplarından alt gelir gruplarına, erkeklerden kadınlara, gençlerden yaşlılara doğru gidildikçe okuma-yazma bilmeyenlerin oranı yükselmektedir (Sayılan, 2005, 110-111). 2008 istatistiklerine göre, Batı Marmara'daki erkeklerde okuma-yazma

bilmeyen oranı % 1,3 iken, Güneydoğu Anadolu’da % 7,2’dir. Batı Marmara’da kadınlarda % 4,07 iken, Güneydoğu Anadolu’da % 34,4 olarak ortaya çıkmaktadır (TÜİK, 2008, 100).

2003 yılına ait kır ve kentlerdeki yetişkin okur-yazar oranlarına baktığımızda, kırsal kesimdeki kadınlar % 69.24 iken şehirdeki kadınlar % 85.41’dir. Erkeklerin kırsal kesimdeki oranı % 85.41 iken, şehirdeki oran % 96.14’tür. Kırdan kente ve gelir dağılımının yüksek olduğu Batı Anadolu’dan Doğu’ya gidildikçe okumaz-yazmazlık oranları yükselmektedir. Okumaz-yazmazlık Güneydoğu’dan kuzeybatıya gidildikçe azalmaktadır. En yüksek okumaz-yazmazlık oranı % 39 ile Güneydoğu görülmekte bunu % 35 ve % 21 ile Doğu ve Karadeniz bölgeleri izlemektedir. Marmara bölgesinde ise bu oran % 12’ye düşmektedir. Kırdan kente ve doğudan batıya göç nedeniyle okumaz-yazmazlık sorunu kentlere taşınmaktadır. Göç alan kentlerde ve metropolitan alanlarda, özellikle de gecekondu alanlarında ciddi bir okumaz-yazmaz kadın bulunmaktadır. Bu tabloyu değerlendirildiğinde, öğrenme ve bilgiye ulaşım olanakları açısından eksiklikler olduğu görülmektedir. Her yurttaşın eğitim hakkını kullanması için fırsat eşitliği ve önceliğinin sağlanması ve eğitim imkanlarının artırılması gerekmektedir (Sayılan, 2005, 110-114).

Halk eğitimini gerekli kılan toplumsal nedenleri incelerken bölgeler arası farkları dikkate almak çalışmanın sonuçları açısından önemlidir.

Türkiye ekonomisinde, tarım kesimi, tarımda çalışan nüfus, önemli bir yer tutmaktadır. Birim başına tarımsal verim, öteki ülkelere göre çok düşüktür. Bunun yanında tarım kesiminde, gizli, mevsimlik işsizlik yaygındır. Tarım kesimindeki sorunları giderici, üretimi artırıcı yapısal değişiklikler gerçekleştirilirken eğitimin önemi büyüktür. Tarımdaki yapısal değişiklik, insan-toprak ilişkilerinin, pazarlamanın, küçük çiftçi yararına olarak, yeniden düzenlenmesinin sağlayacak iyileştirmelere bağlıdır. Halk eğitimi, öteki yaygın eğitim çalışmaları, böyle bir temel düzenlemeye götüren ortamı hazırlamada, değişikliklerin amacına ulaşmasında yardımcı olabilir (Geray, 2002, 199).

3.3.3.3. Toplumsal Değişim

Toplumsal değişim, bireylerin belli bir fikri benimsemesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu değişim isteği, toplumsal bir hareket meydana getirmekte ve bu da bazı temel

kavramların değişmesini gerektirmektedir. Bu değişim, yetki ve kaynakların tekrar dağıtımını ya da resmi kurumların temel politikalarını değiştirmeyi hedeflemektedir (Livingstone, 2002, 1).

Geniş anlamda toplumsal değişim, toplumun yapısında, üretim biçiminde, insan toprak ilişkilerinde, davranışlarında, yaşantısında görülen sanayi öncesi toplumdan sanayi toplumuna geçilmesine benzer değişmelerdir. Eğitim bir yandan var olan düzeni devam ettirmek ister ve toplumun birikmiş kültürünü aktarır. Diğer taraftan yeni değer yargılarını, bilgileri becerileri geliştirmek, üretmek, arayıp bulmak, yaymak eğitimin değişmeyi yaratan tarafını oluşturur. Toplumsal değişmeyi yalnızca eğitim oluşturmamaktadır. Ulaşım kolaylıkları, kitle iletişim araçları geliştikçe, toplum, dış toplumlarla ilgi kurar ve oradaki yeni durumları, yeni değerleri, tanıyıp benimseyebilir. Teknolojik değişme ve ilerleme olmadan, eğitim ve ulaşım kolaylıkları yalnız başına etki yapmaz. Teknolojinin insanın yaşamına girmesi gerekmektedir (Geray, 2002, 42).

Yetişkinlerin yeni bir dünyaya girdikleri günümüzde, iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle, insanoğlu dünyanın en uzak ucunda ya da uzayda olup bitenleri anında izleme şansına sahiptir. Toplum, yurttaşlarından, önceki yıllarda kazandıkları becerilerden farklı beceriler kazanmalarını, daha önce bilmediklerini öğrenmelerini, farklı araçlarla seyahat etmelerini, farklı araç-gereçleri kullanmalarını beklemektedir. İnsan, artık kas gücüyle çalışan işgücü olmaktan çıkmıştır. Traktörünün ya da kamyonunun direksiyonunda otururken, makine gücünü yönetmektedir. (Kay, 1977, 7-9). Makineleri çalıştıran insanlardır. Kullanabilecek insan olmasaydı, makine ve araçlar işe yaramazdı. Gelişen otomasyon, eğitim ve insan gücünün önemini ortadan kaldıramamıştır. Aksine daha üstün nitelikli insanlar gerektirmiştir. Üstelik otomasyon insanda, eğitime de ayırabileceği boş zaman yaratmıştır (Geray, 2002, 43).

Değişme için endüstrileşme zorunludur. Bir ülkenin endüstrileşmeden gelişmesi zordur. Endüstrileşme ve teknolojik ilerlemede eğitimin ve bilimin katkısı büyüktür. Endüstrinin ihtiyacı olan işgücünü yetiştirmek eğitimin görevidir (Geray, 2002, 43). Bu değişim süreci, bütün yurttaşların ihtiyaç duydukları nitelikli eğitimi almayı gerektirir. Okumaz-yazmazlık, değişen nüfus yapısı ve bu nüfusun değişim sürecine göre eğitilmesi, yetişkinlerin hayatın bütün alanındaki rollerine hazırlanması, halk eğitiminin değişim sürecindeki önemli görevleridir (Hamilton, 1992, 1).

Thomas (1991), halk eğitiminin toplumu değiştirebileceğini, örgün eğitimin toplum değerlerini koruduğunu, düzeni devam ettirdiğini ifade etmektedir (Thomas, 1991'den aktaran Hamilton, 1992, 4). Sisco (1983), artık, eğitimin yalnızca okulda olacağı fikrinin eskidiğini, lise eğitimi ile eğitim sürecinin tamamlandığı görüşünün geride kaldığını, Illich (1971), öğrenmenin, planlı öğretme süreci ile değil, tecrübe ile gerçekleştiğini ifade etmektedir (Illich, 1971, 56'dan aktaran Hamilton, 1992, 5).

Apps (1980), toplumsal değişimle birlikte, halk eğitimi üzerinde, değişen nüfus yapısı, enflasyon, tüketici hareketleri, kadınların durumu, siyaset, toplumun eğitime yönelişi gibi etkenlerin tesiri olduğunu ifade etmiştir (Apps, 1980'den aktaran Hamilton, 1992, 10)

Eğitim, toplumsal değişim açısından yatay ve dikey hareketlilikte rol oynamaktadır. Yatay hareketlilik, sınıf değiştirmeden meslek ya da yer değiştirme biçiminde olabilir. Eğitim, köylünün kente göçmesi için bir anahtar olmaktadır. Köylüler, köyden kente göçmek istemektedirler. Halk eğitiminin toplumsal değişim açısından üç ana yönü vardır (Geray, 2002, 43):

- Bireyleri belli bir eğitsel düzeye getirmek,
- Toplumsal değişimin doğurduğu yeni koşullara bireyin uyum sağlamasına yardım etmek,
- Bireyde çevreyi değiştirme istemini yaratarak, bunun yolunu yöntemini kavramasına, bu amaçla harekete geçip örgütlenmesine yardımcı olmak.”

Gooler (1981), değişen toplum yapısı ve halk eğitimi gerekli kılan sebepleri şöyle sıralar (Gooler, 1981, 8-9'dan aktaran Hamilton, 1992, 11):

- Yurttaşların giderek karmaşık hale gelen toplumda başarılı olmak için gerekli becerileri kazanması,
- Topluma nüfuz etmiş makro seviyedeki problemlerin yurttaşları bireysel seviyede etkilemesi,
- Yurttaşların, geleneksel sosyal rollerinin ve kadınların toplum içindeki yerinin sürekli değişmesi,
- İletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ve bunun insanlar arası ilişkileri, bilginin alınması ve paylaşılmasını etkilemesi,
- Okumaz-yazmazlık sorunun hükümet ve toplum tarafından daha fazla hissedilmesi.

Sosyal değişim planlı tedbirlere dayandırılması halinde, sosyal gelişim olarak nitelendirilebilir. Sosyal gelişim, bir ülkede, milli gelir artışına zarar vermeksizin sosyal sınıf farklarının azalması, sınıflar arasında bütünleşmenin ve mobilitenin sağlanmasını gerektirir. Gelişmekte olan ülkelerin zor şartları yenebilecek, sosyal mirasa yenilikler ekleyerek onu geliştirebilecek, toplumdan aldığı değerlere yeni

değerler katabilecek kuvvetli kişilik, bilgi ve beceriye sahip yurttaşlara ihtiyacı vardır (Kurtkan, 1977, 132,148).

1966 yılında hazırlanan Toplum Kalkınması Özel İhtisas Komisyonu raporunda, toplum kalkınması bakımından eğitim faaliyetlerinden iki hususta faydalanılabileceği, bunlardan birincisinin insanların değişen sosyal ve ekonomik şartların gerisinde kalmalarını önlemek, ikincisinin ise bu şartların da önüne geçerek toplumu değiştirmek olduğu ve toplum kalkınması programlarının asıl eğitim hedefinin, daha çok bu ikinci hedeften ibaret bulunduğu belirtilmiştir (Kurtkan, 1977, 330).

Eğitim, tarih boyunca toplumların değişen değer yargılarına ve ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir. Endüstri toplumuna geçişten önce meslek sınıflarının kendi aralarında oluşturdukları ve özel düzene sahip lonca eğitimi dışındaki eğitim kurumları, insanların din, dil, güzellik ve doğal bilimler alanında zevk ve meraklarını gidermek için bir araya geldikleri okullar şeklinde oluşmuştur. Bu çerçevede eğitim, ekonomik amaçlardan bağımsız ve daha çok aristokratik bir meşguliyet olarak ilgi görmüştür. Böylece, eğitimle uğraşmanın bedelini bir parasal karşılık beklemeksizin ödeyebilecek sınıfların ilgi ve uğraşı alanında kalmıştır (Özgü, 1981, 14).

Sanayi devrimi ve Fransız devrimi ile birlikte toplum hayatında sarsıcı değişimler yaşanmıştır. Bu toplumsal değişim eğitime de önemli iki boyut kazandırmıştır.

Fransız devriminin eşitlik ilkeleri, eğitimin geniş halk kitlelerine yayılması sorununu gündeme getirmiştir. Demokrasi, toplumu ilgilendiren kararlara herkesin katılmasını gerektiriyorsa, toplumu ilgilendiren etken ve olaylar hakkında herkesin bilgi ve yargılama gücüne sahip olması gerekmektedir. Bu da en azından okuma-yazma bilmeyi ve bu sayede insana doğru düşünmeyi öğreten bazı bilim dallarında bilgilenmeyi gerekli kılmaktadır. Öte yandan, bilgi mutluluk veren bir araçsa, bu araca sahip olmak sadece aristokratların değil herkesin hakkıdır. Bu görüş altında 1791 Anayasası, Fransa’da bütün insanlar için lüzumlu olan dallarda, herkes için ücretsiz ve müşterek olarak verilecek resmi bir eğitim tesisi etmiş ve 1793’de aristokratların okulu olan College’ler kaldırılarak ilki parasız olan üç kademeli okul sistemi kurulmuştur (Aytaç, 1975, 80’den aktaran Özgü, 1981, 15).

Sanayi devrimi ile eğitimin kazandığı diğer boyut, sanayi ihtiyacını karşılayacak insan gücü eğitimi meselesidir. Bu sorun, doğrudan doğruya üretim için yapılacak

eğitimin nitelik ve nicelik olarak önemini ortaya koymuştur. Çünkü daha ziyade usta-çırak ilişkisi içinde sürdürülen sanayi devrimi öncesi mesleki ve teknik eğitim, bundan sonra çağın ihtiyaçlarına toplumun değişen ihtiyaçlarına göre çok düzensiz ve yetersiz bir seviyede kalmıştır. Gelişen sanayi, beceri alanında gittikçe daralan bir ihtisaslaşmayı gerektirmiş, bu da meslek okullarında mümkün olduğu kadar kısa dönemde ihtiyaç duyulan insan gücü yetiştirilmesine neden olmuştur (Doğan, 1977, 45'ten aktaran Özgü, 1981, 15-16).

Eğitimin işlevi, yaratıcı birey yetiştirmek, değişen koşullarla birlikte toplumsal dengeyi korumak, toplumsal bilinçlenmeyi geliştirmektir. Halk eğitimi, yetişkinlere daha iyi ve daha doyurucu bir yaşamı sağlarken daha iyi vatandaş ve daha iyi dünya yaratmaktadır. Yetişkinlerin ilgileri, istekleri, gereksinimleri ve sorunları içinde yaşadıkları çevrenin ürünüdür. Halk eğitimi, yetişkine, değişen ortama uyma ve orada işlevsel olma konularında yardım etmekte, öğrenmeyi öğrenmelerine yardımcı olmakta, sorumlu, üretken, olgun bir vatandaş olmasına yardım etmekte, onları, fiziksel, ruhsal ve toplumsal yaşantıları için gerekli araçlarla donatmaktadır (Okçabol, 1994, 28).

3.3.3.4. Bilgi Edinme Gereksinimi ve Öğrenen Toplum

Son yıllarda, öğrenen toplum ve yaşam boyu öğrenme kavramları halk eğitimin kuram ve uygulamalarında çok önemli kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, fikir olarak yeni kullanılan terimler değildir. Yeaxlee (1929), en önemli eserini yaşam boyu öğrenme üzerine yazmıştır. 1970'lerde çeşitli örgütler değişik şekillerde kavramı savunmuşlardır. Kavram, ancak 1990'larda ulusal politikalara dahil olmaya başlamıştır. Pek çok yazar tarafından, öğrenen topluma dönüşemeyen toplumların bir geleceğinin olamayacağı üzerinde durulmaktadır (Faure, 1972'den aktaran Holford, Jarvis, 2000, 643).

1970'lerden beri yaşam boyu öğrenme kavramı gelişmiş ülkelerde giderek daha fazla kullanılan bir kavram olmuştur. Gittikçe güçlenen genel kanı, insanların bilgi ekonomisinde gittikçe artan bilgi gereksinimlerini karşılamak için öğrenme gayretlerini artırmak zorunda olduklarıdır (Livingstone, 2002, 50).

İnsanoğlu, her zaman bir toplumsal öğrenme süreci içerisinde olmuştur. Diğer türlerden daha savunmasız doğar ve hayatı boyunca daha karmaşık bir şekilde durmaksızın toplumsallaşmaktadır. Yetişkin olana kadar çeşitli konularda sürdürülen

toplumsal ya da bireysel öğrenme etkinliklerine katılmaktadır. Günümüzde insanlar, sürekli öğrenen bir tür olarak, tarihinde olmadığı kadar çok, zamanlarını bilgi gereksinimlerini karşılamaya ayırmaktadırlar (Livingstone, 2002, 51).

Geleceğin toplumu öğrenen toplumdur yani öğrenmeyi kendini geliştirmeyi, insan olmayı hedefleyen toplumdur. Bu toplum, Atina idealini, kölelerle değil makinelerle gerçekleştirecektir. Kidd(1961), çağdaş toplumun iki özelliği üzerinde durmuştur. Birincisi, teknolojik ve toplumsal değişim, ikincisi, değişimle başa çıkabilmenin bir yolu olarak sürekli öğrenme ve değişimi benimsemesidir. Demokratik toplum, öğrenen ve eğitime önem veren toplumdur. Her yurttaşın yönetici olabilme fırsatı vardır ve yönetmek için gerekli bilgiye ihtiyacı vardır. Özgür bir toplumda kimsenin, dünyada neler olup bittiği hakkında fikir sahibi olmamak, iş hayatını anlamamak gibi bir hakkı yoktur. İyi yurttaş iyi bir öğrenendir ve iyi bir toplum da öğrenen toplumdur. Öğrenme süreci ve değerleri, merkeze yerleştirildiği takdirde bireylerin kendilerini geliştirmeye imkan tanıyan şartlar oluşmakta ve kurumlar da değişim sürecine uyum göstermektedir (Kidd, 1961, 10'dan aktaran Holford, Jarvis, 2000, 645).

Modern toplumsal hayatın refleksif (dönüşümsel) toplumu, sosyal uygulamaların, gelen yeni bilgiler ışığında gözden geçirildiği ve değiştirildiği bir toplumdur. Bütün kültürlerde, sosyal uygulamalar, onları besleyen yeni keşiflerle birlikte sürekli değişmektedir. Refleksif toplumda, toplumun ihtiyaç duyduğu bilgi, kesin ve kalıcı değildir. Herkes, değişime ayak uydurabilmek için yeni bir şeyler öğrenmek zorundadır. Bilgiye dayalı mesleklerde, işgörenler, meydana gelen değişiklikleri sürekli takip etmek zorundadır (Holford, Jarvis, 2000, 645-646).

Yaşam boyu öğrenme, yurttaşların içinde bulundukları toplumsal değişim sürecini en iyi şekilde idare etmeleri için gittikçe artan bir ihtiyaç olmuştur. Eğitim politikaları, eğitim kurumları çerçevesinden çok, hayatın değişik aşamalarında ortaya çıkan öğrenme ihtiyaçları etrafında geliştirilmektedir. Bu süreci eğitimden öğrenmeye geçildiği şeklinde yorumlamak da yanlıştır. Eğitimden vazgeçmek söz konusu değildir. Ancak, kurumsal eğitimi, öğrenme sürecinin yalnızca bir parçası olarak görmek gerekir (Rasmussen, 2009, 86).

Öğrenme, kazanılan yeterlik ve bilgi vasıtasıyla değişim gerçekleştirmek süreci olarak tanımlanabilir. Bu sürecin, sosyal, duygusal tarafları olduğu gibi bilişsel

tarafları da vardır. Öğrenme, yalnızca bireyleri değıştirmez, bireyler yoluyla örgütleri ve kurumları da değıştirmektedir. Bugün öğrenme kavramı, eğitim sektörü dışında pek çok alanda da kullanılmaktadır. Öğrenen toplum, öğrenen örgüt, öğrenen şehir bunlara örnek kavramlardır (Rasmussen, 2009, 87).

Hükümetler, öğrenen toplum modelini tesis etmek için planlar ortaya koymuşlardır. Bunlar, 1976 yılındaki Yaşam Boyu Öğrenme Yasası (The Lifelong Act of 1976), *Öğretme ve Öğrenme: Öğrenen Topluma Doğru* başlıklı Avrupa Birliği Resmi Raporu (1995); ve İngiltere Hükümeti'nin *Öğrenme Yüzyılı* adlı Danışma Raporu (1998)'dur (Holford, Jarvis, 2000, 647-648).

Yaşam Boyu Öğrenme Yasası, yaşam boyu öğrenme alanını ondokuz çeşit programı kapsayacak şekilde belirlemiştir. Temel eğitim, kişisel gelişim ve ailevi ihtiyaçlara cevap verebilecek etkinlikleri (Peterson ve diğerleri, 1979, 3'ten aktaran Holford, Jarvis, 2000, 648) ve bireyleri öğrenme fırsatlarından yararlanmasını engelleyen nedenleri kapsamaktadır. Avrupa Birliği Resmi Raporu, toplumsal dışlanmışlıkla mücadeleyi vurgulamaktadır. Son bölümünde, öğrenen toplumun özelliklerini şöyle sıralar (Holford, Jarvis, 2000, 648):

- Sürekli yeni bilgi edinimini sağlar,
- İş ve okulu birbirine yakınlaştırır
- Toplumsal bütünlüğü tesis eder, dışlanmışlıkla mücadele eder,
- Üç Avrupa dilinde yeterliliği destekler,
- Yetiştirmeye eşit düzeyde yatırım yapar.

İngiltere Hükümeti Danışma Raporu, öğrenme kültürü tesis etmek, yaratıcılığı ve kişisel bağımsızlığı sağlayarak bütün bir toplum inşa etmek, öğrenme yüzyılı için gerekli olan kültür dönüşümünü sağlamak, bireylere kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu yüklemek, endüstri üniversite yaklaşmasını gerçekleştirmek üzerinde durmaktadır (Holford, Jarvis, 2000, 648).

Yaşam boyu öğrenme ve öğrenen toplum kavramlarının kullanımı ve geniş bir kabul görmesi, bir paradigma değışikliğine işaret etmektedir. Kurumsal eğitim ve dışındaki bütün öğrenme faaliyetleri bu kavramın içine girmektedir. Avrupa Komisyonu'nun 2006 yılında aldığı bir kararla, bütün eğitim programları yaşam boyu öğrenme şemsiye kavramı içine yerleştirilmiştir. Eğitim ve yetiştirme kavramları yerine yaşam boyu öğrenme kavramının kullanılıyor olması, bilgi ve beceri edinimi sorumluluğunu yalnızca kurumlara değil bireyin kendisine verilmesi gerektiğini ima etmektedir.

Eğitim kurumlarının, öğrenme sürecini planlama, örgütleme, destekleme becerisi ve birikmiş tecrübeleri ebetteki yadsınamaz (Rasmussen, 2009, 87).

Örgün eğitime katılım geçtiğimiz yüzyıl boyunca sürekli artmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yüzyılın başında lise öğrenimi çok az bir katılımdan, 1930'lara gelindiğinde gençlerin çoğunluğu lise mezunu olmuştur ki bu yıl ekonomik depresyon yılıdır (Livingstone, 2002, 51). Türkiye'de ilkokul diploması alanların sayısı 1929'da 26.275 iken 1975'te 938.792'e ulaşarak yaklaşık 35 kat artmıştır. 1935'te % 81.3 olan okuma-yazma bilmeyen oranı 2000 yılında % 13.5'e gerilemiştir (TÜİK, 2008, 17).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısı, eğitime katılımın büyük olduğu bir dönemdir. Pek çok gelişmekte olan ülkede temel eğitime katılımı artırmak, bütün gençlere ve çocuklara eğitim fırsatını sağlamak esasken, gelişmiş ülkeler, lise ve yüksek tahsile katılımı artırma çabası içindedir. Yine aynı dönemde halk eğitimine katılım da artmıştır. Yetişkinler, eğitim seviyelerine bakılmaksızın, ailevi zorunluluklar, iş, ya da başka sebeplerle, belirli bir süre eğitim sisteminin dışında kalmaktadırlar. Eğitim katılma kararını verebilmeleri için bazı ihtiyaçları hissetmeleri gerekmektedir. İşini muhafaza edebilmek, iş imkânlarını artırabilmek için yeni bilgi ve becerileri kazanma ihtiyacı duyduklarında eğitim talep etmektedirler. Yurttaşlar, eğitim ve öğrenme ihtiyacı duyduklarında, bunun adı toplumsal taleptir. Terim toplumsal ihtiyaç olarak da kullanılabilir. Bu ihtiyaç halk eğitimine katılımın sebebidir (Rasmussen, 2009, 88). 2002 yılında yaygın eğitim kurum sayısı Türkiye'de 11.939 iken bu sayı 2008 yılında 20.045'e çıkmıştır (TÜİK, 2008, 1).

1960'lı yıllardan bu yana, yarı zamanlı halk eğitimine gönüllü katılım, Kuzey Amerika'da çok küçük rakamlardan başlayarak artmıştır. 17 yaş üzeri katılım 1980'lerde % 10'a çıkmış, 1995'te üçe katlanmıştır. Benzer şekilde Kanadalı yetişkinlerin % 4'ü 1960'ta sürekli eğitim kurslarına dahil olmuştur. 1980'lere gelindiğinde katılım % 20'lere çıkmıştır. 1990'larda % 30'lara ulaşmıştır (Lowe, 1992, 58-59'dan aktaran Livingstone, 2002, 53).

Türkiye'de 2002 yılında 11.939 olan yaygın eğitim kurumu sayısı 2004'te 12.865'e, 2005'te 14.510'a, 2006'da 16.230'a, 2007'de 18.364'e, 2008'de 20.045'e yükselmiştir (TÜİK, 2009a, 1). 2008 yılında 5.765.168 kursiyer kurslara dahil olmuştur (TÜİK, 2009a, 4).

Demokratik ve öğrenen toplumda, hükümetler çocukların eğitimini sağlamakla yükümlü olduğu gibi yetişkinlere de eğitim vermekle yükümlüdür. Her şeyin hızla değiştiği bir ortamda bireylerin yeni bilgi ve becerileri takip edip öğrenmesi gereklidir. Öğrenme, sadece bilginin alınması değil, alınan bilgilerle yeni bilgilerin üretilmesidir. Öğrenen toplumda, toplumdaki değişime uyum sağlamak, yeni ortaya çıkan ihtiyaçlarına cevap bulmak için bireylerin yeni talepleri ortaya çıkmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte, bireysel öğrenme, uzaktan öğrenme kavramları ve kendi kendini yönlendirebilen yeni bir öğrenen tipi ortaya çıkmaktadır. Çağdaş eğitim politikalarının da amacı yurttaşları öğrenmeye, sürekli gelişime teşvik etmek olmalıdır. Yeni teknolojiler, öğrenme sürecini yaygınlaştırmakta ve ucuzlatmaktadır (Holford, Jarvis, 2000, 650-652). Bilgisayarın tuşları sayesinde dünyada üretilen bilgilere hızla ulaşmak ve bu bilgiyi paylaşmak artık çok kolaydır.

Bilgi toplumunun gereksinim duyduğu yeni bilgi ve beceriler, eğitimle üretim arasındaki ilişkiyi belirleyen bir aracı durumundadır. Üretim, bu yeni bilgi ve becerilerin kazandırıldığı eğitim sürecinin bir sonucudur. Bilgi de üretimin merkezi faktörüdür. Öğrenen toplum kendini sürekli geliştirme yeteneğine sahip yurttaşlardan oluşmaktadır (Magalhaes, Stoer, 2009, 233-234).

Dünya Bankası (2003)'nın raporuna göre, bilgiye dayalı ekonomilerde yaşam boyu öğrenme ve sürekli gelişim, yeni bilgi ve beceriler kazanmak, ülkelerin dünyayla rekabet edebilmesi için gereklidir. Rapor, gelişmekte olan ülkelerin eğitim konusunda aşmaları gereken bazı zorlukları şöyle ifade etmektedir (World Bank, 2003, 18-19'dan aktaran Rasmussen, 2009, 94):

Gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri, rekabete dayalı bilgi ekonomisinde geride ve yalnız kalma riskiyle yüz yüzedir. Çünkü eğitim ve öğretim sistemleri, ihtiyaç duyulan bilgileri yurttaşlarına kazandıracak yeterli araç-gereç ve imkânlardan yoksundur. Bu soruna bir çözüm bulabilmek için, hükümetlerin, köklü değişimleri gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bilgi aktarılan, öğretmen merkezli, direktiflerle yönetilen örgün eğitimden bilgi üreten, uygulayan, analiz ve sentez yapabilen, yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinde bulunan yeni bir öğrenme modeline geçmelidir.

Yaşam boyu eğitim, öğrenen örgüt, öğrenen toplum, bir arada duran kavramlardır. UNESCO, OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü), Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Uluslar Arası İşgücü Ofisi, Dünya Bankası gibi örgütler de bu kavramlardan etkilenmişlerdir. Yaşam boyu öğrenme ve öğrenen toplum kavramları, 1960 ve 1970'lerde geniş bir tartışmanın konusu olmuştur. O dönemde kavramların önem kazanmasının ve yeni bir tartışmanın ortaya çıkmasının üç nedeni vardır (Tight, 2002, 37-38):

- Küresel çapta ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin hızının artması,
- Var olan eğitim uygulamalarının yetersiz kaldığı inancı,
- Eğitim imkanlarından herkesin yararlanması gerektiğine olan inanç.

Avrupa Komisyonu, son yıllarda hazırladığı raporlarda öğrenen topluma olan ihtiyacı vurgulamaktadır ve özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır (Borg and Mayo, 2005'ten aktaran Rasmussen, 2009, 96):

- Bilgiye dayalı toplum ve ekonominin ihtiyaçları ile yaşam boyu öğrenme arasında bağ oluşturmak,
- Kazanılması gereken bilgi teknolojilerini kullanabilme, yabancı dil gibi yeni temel beceriler üzerinde durmak,
- Yaşam boyu öğrenme imkanlarına ulaşımı güvenceye almak,
- Yetişkinlerin yaygın eğitim ihtiyacını gözetmek,
- Yaşam boyu öğrenmenin, kültürler arası anlayışın, demokrasi ve yurttaşlık kavramlarının güçlendirilmesindeki rolünün tanınması.

Öğrenen toplum, bütün yurttaşların faydalanabildiği bir toplumdur. Öğrenen topluma dönüşümü sağlamak için bütün yurttaşların sürece katılmasını sağlamak gereklidir. İngiliz Danışma Raporu (1998) ve Avrupa Resmi Raporu (1995), bütün yurttaşların eğitime katılmasını, toplumsal işbölümü ve üretimin dışında kalan nüfusun azaltılması gerektiğini özellikle vurgulamaktadır. Eğitimden hiç yararlanamayan ya da az yararlanabilen yurttaşlar için eğitim fırsatlarının yaratılması gerekmektedir (Holford, Jarvis, 2000, 655-656).

Öğrenen toplumda yeni bir fakir sınıfı ortaya çıkmıştır. Bunlar bilgi fakirleridir. Halk eğitimi bu konuda, bu yeni fakir sınıfı toplumsal işgücü ve üretime dahil etmekle yükümlüdür. Bilgi sürekli değiştiği için, öğrenme yaşam boyu süren bir süreç olmuştur. İş ile öğrenme arasındaki engeller azalmıştır. Öğrenme daha çok iş yerinde gerçekleşmeye başlamıştır. Eğitim kurumları, yeni öğrenme modelleri bulmaya zorlanmaktadır (Holford, Jarvis, 2000, 656-657).

3.4. Türkiye’de Halk Eğitiminin Gelişimi

Türkiye’de halk eğitiminin gelişimi Cumhuriyet öncesi dönem ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki dönem olarak ele alınmıştır.

3.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Türk topraklarında halk eğitimi ihtiyacı çok eski yıllarda hissedilmiş ve bu ihtiyacı karşılamak üzere çeşitli tedbirler alınmıştır. Modern halk eğitimi görüş ve anlayışından farklı olmakla beraber, halk eğitimi çalışmalarına her devirde rastlanmaktadır. Halk eğitimi kavramı bilinmeden eğitimin temel hedeflerine yöneltilmiş, etkili, sürekli bir hareket olmuştur (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 537).

Hun, Göktürk ve Uygur Türklerinin Tanrıları ve ölüleri için düzenledikleri dini törenler, Türk beylerinin düzenledikleri şöenler, av eğlenceleri temelde bir halk eğitimidir. Orhun Yazıtları, Dede Korkut masalları bu eğitimin bir parçasıdır. Bilinçli bir halk eğitimi ise Selçuklu ve Osmanlı Türklerinde görülür. Bu dönem halk eğitimi yapan kuruluşlar, medreseler, ahilik teşkilatı, loncalar, Terbiye Ocakları ve Ordu'dur. Medreselerin yanı başında kitaplıklar, bakımevleri, hastaneler kurulmuştur ve bunlar halka hizmet eden eğitim ve yardım kurumlarıydı. Ahilik teşkilatı, yoksul kimselere yardım etmiş ve gerektiğinde meslekle ilgili eğitim vermiştir. Loncalar, iş ve ticaret ahlakını korumuş, usta işçi yetiştirmiş, insanları eğiterek iş sahibi yapmıştır. Terbiye Ocakları, İstanbul'un fethinden sonra İstanbul'a gelen kişilerin şehir yaşamına uymada zorluk çekmeleri üzerine kurulmuş bir halk eğitim kurumudur (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 538-539).

Selçuklu ve Osmanlılarda ordu büyük bir halk eğitimi hareketini yürütüyordu. Hristiyan çocukları devşiriliyor ve acemi kışlalarında eğitiliyordu. Bunlar arasında yetenekli olanlar Enderun okuluna alınıyorlardı. Anadolu ve Trakya'nın Türkleşmesini hedef alan bir halk eğitim girişimiydi (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 539).

Tanzimat fermanı, Osmanlı Devleti'nde yeni bir anlayış getirmiştir. Tanzimat fermanını Osmanlı Halkına anlatmak, getirdiği yeni anlayış ve görüşleri açıklamak gerekiyordu. Böylelikle, yurt çapında bir halk eğitimi seferberliğine girişilmiştir (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 539-540).

İlk resmi halk eğitimi çabası 1862 yılında fizik, kimya, genel tarih ve öteki konularda halk için dersler verilmesiyle üniversitede başlamıştır. 1864 yılında kurulan Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye (İslam Öğretim Derneği) halkı okutmak ve toplumsal yönden yetiştirmek için (Geray, 1970, 99) Yusuf Ziya Paşa, Gazi Ahmet Muhtar Paşa, Vidinli Tefik Paşa gibi aydınların kurduğu bu dernek bir Çıraklık Okulu açmıştır (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 540). 1874'e kadar Valde okulu yapısında çalışan bu

okuldan yılda 500-600 kişi yararlanmıştır. Darüşşafaka da aynı derneğin kurduğu bugüne kadar yaşayan bir öğretim kurumudur (Geray, 1970, 99).

Halk eğitimine duyulan ihtiyaç 1861 yılında Osmanlı Bilim Derneği Nizamnamesi ile belirtilmiştir. Halkın aydınlatılması, halka dersler verilmesi, dini ve sosyal istismarın önlenmesi istenmiştir (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 540). Beşiktaş Bilim Derneği (1869), İttihat ve Terakki Fırkası (1910), Türk Ocağı (1911), gece kursları ve konferanslarıyla halk eğitiminde görev almışlardır. Bu kurslarda, hesap, okuma-yazma, saymanlık, coğrafya, tarih konularında dersler verilmiştir (Geray, 1970, 99).

Türk Ocakları vasıtasıyla ilk defa bir halk eğitimi teşebbüsü İstanbul sınırlarından Anadolu'nun öteki şehirlerine taşınmıştır (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 540).

1911 yılında İzmir Öğretmen Okulu Müdürü Ethem Nejat Terbiye-i İptidaiye Islahatı adlı broşürde halk eğitimi konusundaki görüşlerini açıklamıştır. Halkın eğitimi ile çocuğun eğitimi arasında sıkı bir ilişki bulunduğunu belirtmiştir. Halk eğitimi konusunda, ilköğretim müfettişlerine konferanslar verdirmek, gezici halk okulları açmak, müzik, tiyatro, müze, ağaç bayramı gibi araçlardan halkı eğitmek için faydalanmak gibi tedbirlerin alınmasını önermiştir. 1913 tarihli İlköğretim geçici kanunu ile ilköğretim çağını aşmış yetişkinler için genel konular ve tarımla ilgili dersler verilmesi, yetişkinlere el becerilerinin kazandırılması için kurslar, derslikler ve sanat okulları açılması görevi sanat okullarına verilmiştir. 1914 yılında İsmail Hakkı Baltacıoğlu verdiği bir konferansta, ülkede halk eğitimi kurulmadıkça, yalnızca birkaç aydının isteği ve görüşü ile ilerlemenin mümkün olmadığını ileri sürmüştür. Baltacıoğlu'na göre halkın çürüyen ciğerlerini, kuvvetsiz bacaklarını kurtarmak, gözlerini açmak, donmuş kalbini işletmek azmini, teşebbüsünü canlandırmak gerekmektedir (Geray, 1970, 100).

3.4.2. Cumhuriyet Dönemi

789 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat kanununda ilköğretim çağını geçirmiş ve hiç öğretim görmemiş olan bireyleri kabul eden kurumların bu kimselere ilköğrenimi de vermeye zorunlu oldukları öngörülmüştür. Böylece özel kuruluşlar da halk eğitimiyle ilgilenmek zorunda bırakılmışlardır (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 540-541).

Sözü edilen bakanlık çatısında ilk halk eğitimi birimi, 1926'da Halk Terbiyesi Şubesi adıyla İlköğretim Genel Müdürlüğü'nde Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak kurulmuştur. 1927'de halk derslikleri ve halk konferansları için çıkarılan yönetmelik,

çeşitli nedenlerle hiç okuyamamış, geri kalmış ya da istediği öğrenim derecesine erişememiş olanları bir Cumhuriyet vatandaşının bilmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatarak ulusal kültür ve ülküyü güçlendirmek görevini bu dersliklere yüklüyordu. 1927-1928 öğretim yılında açılan 3304 halk dersliğinde 64.302 vatandaşın yararlandığı anlaşılmaktadır.

Millet Mektepleri (1928) ve Halk Okuma Odaları (1930)'nın açılması Atatürk'ün başöğretmenliğinde girilmişdir. Hazırlanan yönetmeliğe göre köylerde 12-45, kentlerde 16-45 yaşları arasındaki kadın erkek tüm vatandaşların okuma-yazma belgesi alması zorunlu kılınmıştır. Bu okullar, gezici ve sabit olmak üzere iki türldü. Okulu olmayan yerlerdeki millet mektepleri gezici sayılıyordu. Bu okullarda iki türlü derslik vardı. A dersliğinde yeni harflerle okuma-yazma öğretiliyordu. B dersliklerinde de okuma, hesap, sağlık bilgileri veriliyor, vatandaşlık eğitimi yapılıyordu. Bunların süresi dört aydı. 1928'den 1965 yılına değin A dersliklerini bitirenlerin sayısı 1.9 milyonu bulmuştur (Geray, 1970, 102).

1930 yılında vatandaşların öğrendiklerini unutmamaları ve okuma alışkanlıklarını sürdürmeleri amacıyla halk okuma odaları açılmaya başlanmıştır. Okuma odalarının sayısı 1936'da 500'e yükselmiştir (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 541). Ancak, daha sonraki yıllarda oda sayısında düşüş olmuştur. 1949'da 60'a düşmüştür. 1953'ten sonra bu odaların tekrar kurulması yoluna gidilmiştir. 1042 yılında çıkarılan 4274 sayılı kanunun 10. maddesinin B fıkrasına göre, köy halkının kültürünü yükseltmek, köyün ekonomisini geliştirmek öğretmene yüklenen görevlerin başında gelmiştir (Geray, 1970, 103-104).

1939'da sanat okullarına bağlı olarak köylerde köy erkekleri için demircilik, marangozluk, köy kadınları için de biçki-dikiş kursları açılmış ve bu kurslar halk eğitimine büyük katkıda bulunmuştur (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 541). 1939 Birinci Eğitim Şurasının Yüksek Öğrenim Komisyonunda, halk eğitimi konusu da ele alınmıştır. Bu konuda fakültelerin, halkevleriyle yakından ilişki kurmaları gereği üzerinde durulmuştur. 1949'daki Dördüncü Eğitim Şurasında, demokrasi eğitimi üzerinde durulmuş, halkın bu konuda okul dışında da eğitilmesi gereği belirtilmiştir. 1951 yılında bakanlıklar arası halk eğitimi komisyonu kurulmuş, halk eğitimi çalışmalarını gözden geçirmiştir (Geray, 1970, 104).

1951 yılında Amerikalı bir profesör olan W. Dickerman, Türkiye'deki halk eğitimi örgüt ve çalışmalarını değerlendirmek için Türkiye'ye çağırılmıştır. Üç aylık incelemeleri sonunda 1951 Aralık ayında bir seminer vermiştir (Geray, 1970, 105). Hazırladığı raporda halk eğitimi çalışmalarının bilimsel şekilde ele alınmasını ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir teşkilatın kurulması önerilmiştir (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 541).

1951 yılında UNESCO'dan sağlanan bir uzmanın yardımıyla hazırlanan bir raporda Türkiye'de temel eğitimin örgütlenmesi sorunu ele alınmıştır (Geray, 1970, 105). 1957 yılında toplanan Altıncı Milli Eğitim Şurasında halk eğitimi kavramı önemle ele alınmıştır. Yapılan inceleme ve tekliflere dayanarak yeni bir rapor hazırlanmış ve yeni kanun tasarıları düzenlenmiştir (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 541).

1959 yılında Milli Eğitim Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyonun raporu 18 Temmuz 1959'da ilgili bakanlığa sunulmuştur. 1961'de baskısı biten bu raporda halk eğitimine Yetişkinler Eğitimi başlığıyla yer verilmiştir. Halk Eğitimi Merkezlerinin kentte ve köyde kurulmasına raporda özel bir yer verilmiştir. UNESCO'dan sağlanan uzman F.B. Champagne, uzunca bir çalışmadan sonra "Türkiye'de Bir Temel Eğitim Merkezi Kurulması Hakkında Hazırlık Raporu" başlığını taşıyan raporunda, merkezin görevlerine ve işleyişine ilişkin öneriler getirmiştir. (Geray, 1970, 106).

27 Mart 1960'dan sonra başlayan kültür ve eğitim seferberliği sonucu halk eğitimi çalışmalarının memleket ölçüsünde bir teşkilata bağlanması öngörülerek 29 Ağustos 1960 tarihinde halk eğitimi hizmetlerinin etki alanını genişletmek, dağınık etkinlikleri yurt çapında örgütleyecek bir kuruluşla yürütmek üzere Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. (Lokmanoğlu, Gener, 1999, 542).

Türk Silahlı Kuvvetleri 1928'den günümüze Türk erkeklerine askerlik hizmetleri içinde okuma-yazma öğretme, temel bilgileri kazandırma ve meslek eğitimi verme konularında bir "Halk Okulu" olarak yapmıştır. Özellikle, bütün bu eğitim etkinlikleri içinde okuma-yazma ve temel bilgi eğitimi Türk Silahlı Kuvvetleri'nin geleneksel işlevi olarak süregelmiştir. 1937 yılında, Atatürk'ün önerisi ile askerliklerini orduda çavuş ya da onbaşı olarak tamamlayan gençlerden köy öğretmenleri olarak yararlanma yolu seçilmiştir. Bu öğretmenlere, köylüye okuma-

yazma öğretmek tarım ve tarım alanında rehberlik yapmak görevleri verilmiştir. 1937'den 1947'ye bu yolla Türkiye'de 8.000 öğretmen yetiştirilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye'nin geleceği ile ilgili önemli bir konu olan okuma-yazma becerisi kazandırma konusunda 1958 yılında erbaş ve erlere verilen eğitimi daha düzenli bir hale getirmeyi kararlaştırmış ve bu amaçla 1959 yılında Türk Eğitim Tarihine geçen 16 Er Okuma-Yazma Okulu açılmıştır. Bu okullarda öğretim süresi 4 aydır ve haftada 38 saat ders yapılmıştır. Bu okullarda silâh altına alınan öğretmenler ders vermiştir. 1959 yılında açılan bu okullar 1975 yılında yasal süresi dolduğu için kapatılmıştır (Okuma-Yazma Çalışmaları, [08.05.2010]). Bu okulların açıldığı tarihlerdeki okuma yazma oranlarına baktığımızda 1960 yılında % 54,7 olan erkek okuma-yazma oranı, 1975 yılında % 71 oranına yükselmiştir (TÜİK, 2008, 17). Bu oran artışına, bu okulların katkısı olduğu söylenebilir.

Halk arasında Ali okulları olarak bilinen bu okullar 41 üniteden oluşmaktaydı. Her ünite 16 derslik bulunan bir bina ile aynı zamanda konferans salonu olarak da kullanılan bir yemekhane bulunmaktaydı. Her ünite bir kitaplığa sahipti. 26 kişi kapasiteli olan dersliklerin toplam kapasitesi 17.056 kişiydi. Bu okullarda toplam 532.266 erbaş ve er eğitim görmüştür. UNESCO, Türk Silahlı Kuvvetleri okuma-yazma çalışmalarını dünyanın en düzenli ve başarılı halk eğitimi çalışmaları olarak ilan etmiştir (Okuma-Yazma Çalışmaları, [08.05.2010]).

Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı birliklerde 8 Şubat 2002 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı ile Genelkurmay Başkanlığı arasında imzalanan protokol kapsamında erbaş ve erlere yetenek kazandırma programı adında okuma-yazma öğretimi ve meslek kazandırma çalışmaları günümüzde de devam etmektedir. Bu protokol, Genelkurmay Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğinde silah altında bulunan erbaş ve erlere yönelik okuma-yazma ve meslek kursları açılmasına dair esasları ve yükümlülükleri belirlemektedir. Bu protokol hükümlerinin yürütülmesinde merkezde, Genelkurmay Başkanlığı adına Genelkurmay Harekât Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı adına Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü yetkili ve sorumludur. Taşrada ise kuvvet komutanlıklarının taşradaki en kıdemli komutanlıkları ile halk eğitimi başkanlıkları ve merkez müdürlükleri yetkili ve sorumludur. İhtiyaç duyulan kurslar askeri birliklerin kendi bünyesinde halk eğitim merkezleri bünyesinde özel sınıflar ve halk eğitimi merkezlerinin mevcut kurslarına devam etmek şeklinde olmak üzere 3 şekilde açılır. Askeri birliklerin içerisinde ve

halk eğitim merkezleri bünyesinde erler için açılacak özel sınıflarda kursiyer katılım sayısı en az 10 kişi olacaktır. Halk eğitim merkezlerinin normal kursları içerisinde eğitime devam edecek er kursiyerler için bu sayı aranmaz (Askerlere Açılabilen Kurslar, [15.05.2010]).

Protokole göre, ilgili merkez müdürü ve yetkili komutan bir araya gelerek kursun planlanması, düzenlenmesi, yürütülmesi, araç gereç teçhizat ihtiyacının karşılanması ve diğer hususları karara bağlar ve bu karar doğrultusunda işlemler yürütülür (Askerlere Açılabilen Kurslar, [15.05.2010]).

3.5. Türkiye’de Halk Eğitimi Gerektiren Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta, halk eğitimi gerekli kılan toplumsal nedenler, ekonomik nedenler ve toplumsal değişim nedenlerine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.5.1. Toplumsal Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta, kent-kır ve bölgelere göre okur-yazarlık durumuna, eğitim durumuna göre kent-kır, erkek-kadın işgücüne katılma oranlarına, eğitim durumuna göre kent-kır istihdam oranlarına ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Halk eğitimi, istihdam oranlarına ilişkin sosyal sınıf ve bölge farklılıklarını azaltmak, toplumsal değişime katkıda bulunmak gibi görevleri üstlenir. Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke ayrımı yapılmaksızın halk eğitimi önemini korumaktadır. Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye, eğitimde ve işgücüne katılım oranlarında bölgeler arası farklılıkları gidererek, beşeri ve sosyal sermayesini artırarak toplumsal bütünlüğünü sağlamak zorundadır. Bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler, dünyayla rekabet edebilir bir ülke ekonomisi yaratmak bakımından sürekli takip edilerek gerekli bilgi ve beceriler yurttaşlara kazandırılmalıdır.

Türkiye’de okur-yazarlık sorunu öncelikle ele alınması gereken bir sorundur. 1997 yılında yapılan 5inci Uluslararası Halk Eğitimi Konferansı’nda, okur-yazarlığın, sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik etkinlikler için bir katalizör olduğu ifade edilmiştir (Fifth International Conference on Adult Education, [12.12.2009]).

Tablo 1’de Türkiye’de 15 yaş ve yukarısı işgücüne katılan nüfusun bölgelere ve cinsiyete göre okur-yazarlık oranları verilmiştir.

**Tablo 1: Bölgelere Göre 15 ve Daha Yukarı Yaş Okur-Yazarlık (2008)
(İşgücüne Katılan Nüfus).**

Bölgeler	Okur-Yazarlık Oranı (%)	Kadın (%)	Erkek (%)
Batı Marmara	97,9	95,9	98,7
Ege	97,9	94,9	98,9
Doğu Marmara	98,5	95,5	99,5
Batı Anadolu	98,6	96,7	99,3
Akdeniz	95,2	89,1	97,5
Orta Anadolu	96,2	85,1	98,6
Batı Karadeniz	90,9	79,7	97,2
Doğu Karadeniz	90,5	79,4	97,8
Kuzeydoğu Anadolu	85	62,8	95,9
Ortadoğu Anadolu	89,9	68,5	95,2
Güneydoğu Anadolu	88,9	65,5	92,8
Ortalama	95,7	89,1	98,1

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 100'den uyarlandı.

Tablo 1, eğitim durumuna göre işgücü istatistiklerini göstermektedir. Ülke ekonomisine katkıda bulunmaya başlamış yetişkin nüfusun okur-yazarlık durumu çalışmanın sonuçları açısından daha önemli görüldüğü için işgücü ve yetişkin istatistiklerine başvurulmuştur.

Tablo 1'e göre, Kuzeydoğu Anadolu % 85 ile en düşük, Batı Anadolu % 98,6 ile en yüksek okur-yazarlık oranlarına sahip bölgelerdir. Tablo 1'e göre % 62,8 ile Kuzeydoğu Anadolu en düşük, Batı Anadolu % 96,7 ile en yüksek kadın okur-yazarlık oranlarına sahip bölgelerdir. Erkek okur-yazarlık oranlarına göre, Güneydoğu Anadolu % 92,8 ile en düşük, Doğu Marmara % 99,5 ile en yüksek oranlara sahip bölgelerdir.

Tablo 1'e göre, Ortadoğu Anadolu bölgesinde kadın okur-yazar oranının, erkek okur-yazar oranından % 33,7 oranında daha düşük olduğu görülmüştür. Ortadoğu

Anadolu, kadın okur-yazarlık oranının erkek okur-yazarlık oranına göre en düşük olduğu bölgedir.

Bölgelerin kendi içindeki kadın ve erkek okuma-yazma oranlarının yükselip azaldığı görülmüştür. Tablo 1'e göre bütün bölgelerde erkek okur-yazar oranları, kadın okur-yazar oranlarından yüksektir. Bu durum, genel olarak erkeklerin eğitim fırsatlarından daha fazla yararlanabildiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2'de kent okur-yazarlık oranları verilmiştir.

Tablo 2: Bölgelere Göre 15 ve Daha Yukarı Yaş Kentteki Okur-Yazarlık (2008) (İşgücüne Katılan Nüfus).

Bölgeler	Okur-Yazarlık Oran (%)	Kadın (%)	Erkek (%)
Batı Marmara	98,7	97,6	99,1
Ege	98,9	97,6	99,3
Doğu Marmara	99,2	97,7	99,7
Batı Anadolu	99,2	98,2	99,5
Akdeniz	96,7	94,3	97,5
Orta Anadolu	99,5	98,7	99,6
Batı Karadeniz	97,4	92,3	99,1
Doğu Karadeniz	96,9	91,2	99,6
Kuzeydoğu Anadolu	95,5	86	97,5
Ortadoğu Anadolu	96,5	91,4	97,4
Güneydoğu Anadolu	92,9	76,9	94,6
Ortalama	97,4	92,9	98,4

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 101'den uyarlandı.

Tablo 2'deki verilere göre, % 99,5 kent okur-yazarlık oranı ile Orta Anadolu en yüksek, % 92,9 kent okur-yazarlık oranı ile Güneydoğu Anadolu en düşük oranlara sahip bölgelerdir. En yüksek kent okur-yazarlık oranına sahip Orta Anadolu Bölgesinin, en düşük okur-yazarlık oranına sahip olan Güneydoğu Anadolu

Bölgesinden % 6,6 oranında daha yüksek okur-yazarlık oranına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 2’deki verilere göre, Orta Anadolu’da kentteki kent kadın okur-yazarlığı oranı % 98,7’dir ve diğer bölgelerdeki kadın kent okur-yazar oranlarından daha yüksektir. % 76,9 oranı ile Güneydoğu Anadolu bölgesinin en düşük kent kadın okur-yazarlık oranına sahip olduğu görülmüştür. Erkek kent okur-yazarlık oranlarına göre, en yüksek kent erkek okur-yazarlık oranına sahip bölgenin % 99,7 oranı ile Doğu Marmara olduğu, en düşük erkek okur-yazarlık oranına sahip bölgenin % 94,5 oranı ile Güneydoğu Anadolu olduğu görülmüştür.

Tablo 2’deki verilere göre, en yüksek kent erkek okur-yazarlık oranına sahip bölge, en düşük okur-yazarlık oranına sahip bölgeden % 5,2 oranında daha yüksek kent erkek okur-yazarlık oranına sahiptir. En yüksek kent kadın okur-yazarlık oranına sahip bölge, en düşük kent kadın okur-yazarlık oranına sahip bölgeden % 21,8 oranında daha yüksek kent erkek okur-yazarlık oranına sahiptir. Bölgeler arası kent erkek okur-yazarlık oranlarının birbirine daha yakınken, bölgeler arası kent kadın okur-yazarlık oranlarının daha uzak olduğu görülmüştür. Bu durum, erkeklerin daha fazla sosyalleştikleri, okul ya da askerlik hizmetleri sırasında daha fazla eğitim fırsatlarından yararlanabildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3’te kır okur-yazarlık oranları verilmiştir.

Tablo 3: Bölgelere Göre 15 ve Daha Yukarı Yaş Kırdaki Okur-Yazarlık (2008) (İşgücüne Katılan Nüfus).

Bölgeler	Okur-Yazarlık Oranı (%)	Kadın (%)	Erkek (%)
Batı Marmara	97,1	94,5	98,3
Ege	96,1	90,4	98,5
Doğu Marmara	95,9	90	98,9
Batı Anadolu	95,4	89,7	97,7
Akdeniz	92,6	82,9	99,7
Orta Anadolu	92,1	76,1	97,4
Batı Karadeniz	86,2	74,9	95,4

Tablo 3 – devam

Doğu Karadeniz	87,6	75,4	96,9
Kuzeydoğu Anadolu	79,6	57,4	94,9
Ortadoğu Anadolu	84,5	57,7	93,2
Güneydoğu Anadolu	81,6	56,7	88,8
Ortalama	89,8	76,8	96,3

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 102'den uyarlandı.

Tablo 3'teki verilere göre, % 97,1 oranı ile en yüksek kır okur-yazarlık oranına sahip bölgenin Batı Marmara, en düşük kır okur-yazarlık oranına sahip bölgenin de % 81,6 oranı ile Güneydoğu Anadolu olduğu görülmüştür. Kadın kır okur-yazarlık oranlarına göre, en yüksek kır kadın okur-yazarlık oranına sahip bölgenin % 94,5 oranı ile Batı Marmara olduğu, en düşük kır kadın okur-yazarlık oranına sahip bölgenin % 56,7 oranı ile Güneydoğu Anadolu olduğu, en yüksek erkek kır okur-yazarlık oranına sahip bölgenin % 99,7 oranı ile Akdeniz, en düşük erkek kır okur-yazarlık oranına sahip bölgenin % 88,8 oranı ile Güneydoğu Anadolu olduğu görülmüştür.

Tablo 3'e göre, Kuzeydoğu Anadolu bölgesi kır kadın ve erkek okur-yazarlık oranlarının birbirine en uzak olduğu bölgedir. Bu bölgede kır erkek okur-yazarlık oranı, kır kadın okur-yazarlık oranından % 37,5 oranında daha fazladır. Batı Marmara'da ise kır erkek okur-yazarlık oranının, kır kadın okur-yazarlık oranından % 3,8 daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 3'teki verilere göre, batıdan doğuya doğru gidildikçe, kır okur-yazarlık oranlarının düştüğü, kadın ve erkek okur-yazarlık oranları arasındaki mesafenin açıldığı görülmüştür. Bu durum, batı bölgelerinde kırdaki yaşayan kadınların doğu bölgelerinde kırdaki yaşayan kadınlardan daha fazla eğitim fırsatlarından yararlanabildiği şeklinde yorumlanabilir. Bölgeler arası kır erkek okur-yazarlık oranları karşılaştırıldığında, okur-yazarlık oranının en yüksek olduğu bölge ile en düşük olduğu bölge arasında % 10,9 oranında bir fark olduğu, bölgeler arası kır kadın okur-yazarlık oranları karşılaştırıldığında okur-yazarlık oranının en yüksek olduğu bölge ile en düşük olduğu bölge arasında % 37,8 oranında bir fark olduğu görülmüştür. Erkek kır okur-yazarlık oranlarının kır kadın okur-yazarlık oranlarından

daha yüksek olması erkeklerin yaşamlarının herhangi bir döneminde örgün eğitim ya da yaygın eğitim fırsatlarından daha fazla yararlanabildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4'te Türkiye'de eğitim durumuna göre işgücüne katılma oranları verilmiştir.

Tablo 4: Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı 2008

Eğitim Durumu	İşgücüne Katılma Oranı
Okuma-yazma bilmeyen	18,1
Lise altı eğitilmişler	44,9
Lise ve dengi meslek okulu	56,1
Yüksek Öğretim	77,6

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 131'den uyarlandı.

Tablo 4'e göre, okuma-yazma bilmeyen yurttaşların işgücüne katılma oranının % 18,1, lise altı eğitilmişlerin % 44,9, lise ve dengi meslek okulu mezunlarının % 56,1, yüksek öğretim mezunlarının % 77,6 olduğu görülmüştür. Okuma-yazma bilmeyenlerin % 18,1 oranıyla işgücüne en az katıldıkları, yüksek öğretim mezunlarının % 77,6 oranıyla işgücüne en fazla katıldıkları görülmüştür. Yüksek öğretim mezunlarının işgücüne katılım oranının okuma-yazma bilmeyen yurttaşların işgücüne katılma oranından % 59,5 oranında daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, yurttaşların eğitim seviyesi arttıkça daha üretken oldukları ve yurt çapında düzenlenen halk eğitimi faaliyetlerinin yurttaşların eğitim seviyesini yükselterek onları daha üretken yapabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5'te Kent ve Kır İşgücüne katılma oranları verilmiştir.

Tablo 5: Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı (Kent-Kır) 2008

Eğitim Durumu	Kent (%)	Kır (%)
Okuma-yazma bilmeyen	9,7	26,8
Lise altı eğitilmişler	40,1	54,8
Lise ve dengi meslek okulu	54,7	63,3

Tablo 5 – devam

Yüksek Öğretim	77,1	81,1
----------------	------	------

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 131'den uyarlandı.

Tablo 5'teki verilere göre, kentte işgücüne katılım oranları okuma-yazma bilmeyen yurttaşlarda % 9,7, lise altı eğitilmişlerde % 40,1, lise ve dengi meslek okulu mezunlarında % 54,7, yüksek öğretim mezunlarında % 77,1 olduğu görülmüştür. Kırdaki işgücüne katılım oranları okuma-yazma bilmeyen yurttaşlarda % 26,8, lise altı eğitilmişlerde % 54,8, lise ve dengi meslek okulu mezunlarında % 63,3, yüksek öğretim mezunlarında % 81,1 olduğu görülmüştür. Okuma-yazma bilmeyenlerin daha çok kırdaki işgücüne katıldıkları görülmüştür. Lise ya da yüksek öğretim mezunları, kırdaki ya da kentte her zaman daha az eğitilmişlere göre işgücüne daha fazla katılmaktadırlar. Bu durum, kır ya da kentte işgücüne daha fazla yurttaş katılabilmek için her fırsatta, ihtiyaç duyulan konularda eğitim verilmesinin gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6'da eğitim durumuna göre erkek ve kadınların işgücüne katılma oranları verilmiştir.

Tablo 6: Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı (Erkek-Kadın) 2008

Eğitim Durumu	Erkek (%)	Kadın (%)
Okuma-yazma bilmeyen	36	14,5
Lise altı eğitilmişler	69,2	20,2
Lise ve dengi meslek okulu	72,4	32,5
Yüksek Öğretim	82,7	70

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 131'den uyarlandı.

Tablo 6'daki veriler göre, erkeklerin daha önceki tablolarda da görüldüğü gibi okur-yazarlık oranları bütün bölgelerde kadınların okur-yazarlık oranından daha yüksek olmasına rağmen işgücüne katılım oranları incelendiğinde, erkeklerin okuma-yazma bilmeyenleri işgücüne, kadınların okuma-yazma bilmeyenlerinden oransal olarak daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu durum, işgücüne dahil olan eğitimsiz erkek nüfusun hayatının herhangi bir aşamasında sürekli eğitime tabi tutulmasının gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7’de eğitim durumuna göre işgücünün sektörlere göre oransal dağılımını gösteren istatistik verilmiştir.

Tablo 7: Eğitim ve İşteki Duruma Göre İstihdam (2008)

Eğitim Durumu	Ücretli Maaşlı (%)	İşveren (%)	Kendi Hesabına (%)	Ücretsiz Aile İşçisi (%)
Okuma-Yazma Bilmeyen	19,5	0,9	33,3	46,1
İlkokul Mezun	49,6	5,9	30,3	14,2
Ortaokul Mezun	64,3	8,7	21,7	5,3
Genel Lise Mezun	73	7,47	11,9	7,7
Meslek Lisesi Mezun	78,9	5,8	10,4	4,9
Yüksek öğretim	86,3	7,5	4,8	1,4

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 37’den uyarlandı.

Tablo 7’deki verilere göre, okuma-yazma bilmeyenlerin % 46,1’i ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta iken, yüksek öğretim mezunlarının % 1,4’ü ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Aile işçisi olmak bakımından ilkokul mezunlarının oranı, okuma-yazma bilmeyenlerin oranından % 31,9 oranında daha azdır.

Tablo 7’deki verilere göre, ücretli-maaşlı bir işte çalışma oranının eğitim seviyesi yükseldikçe arttığı görülmüştür. Okuma-yazma bilmeyenlerin ücretli-maaşlı bir işte çalışma oranı % 19,5, ilkokul mezunlarının % 49,6, ortaokul mezunlarının % 64,3, genel lise mezunlarının % 73, yüksek okul mezunlarının % 86,5 olduğu görülmüştür. Bu durum, ücretli-maaşlı işlerde çalışabilmek için bilgi ve beceri yönünden daha vasıflı olmayı gerektirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7’ye göre, genel lise mezunlarının % 73’ünün ücretli maaşlı, % 7,7’sinin ücretsiz aile işçisi oldukları görülürken, meslek lisesi mezunlarının % 78,9’unun ücretli-maaşlı, % 4,9’unun ücretsiz aile işçisi oldukları görülmüştür. Bu durum, yurttaşların bilgi ve yeteneklerini artırarak onlara bir meslek kazandırmanın üretim ekonomisine lazım olan işgücünün sağlanması bakımından önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8’de eğitim durumuna göre kentteki işgücünün sektörlere göre oransal dağılımını gösteren istatistik verilmiştir.

Tablo 8: Eğitim ve İşteki Duruma Göre İstihdam (Kent) 2008

Eğitim Durumu	Ücretli Maaşlı (%)	İşveren (%)	Kendi Hesabına (%)	Ücretsiz Aile İşçisi (%)
Okuma-Yazma Bilmeyen	46,3	1,3	28,3	16,3
İlkokul Mezunu	68,4	8,2	20,2	3,2
Ortaokul Mezunu	71,9	9,7	16,4	2
Genel Lise Mezunu	77,6	8	10,3	4,1
Meslek Lisesi Mezunu	83,1	6,1	8,4	2,5
Yüksek öğretim	86,8	7,8	4,5	0,9

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 38’den uyarlandı.

Tablo 8’deki verilere göre, okuma-yazma bilmeyenlerin % 16,3’ünün daha az bilgi ve beceri gerektiren ücretsiz aile işçisiyken, ilkokul mezunlarının % 3,2’sinin ücretsiz aile işçisi olduğu görülmüştür. Bu durum, ilkokul eğitiminin dahi işgücünü daha nitelikli kıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8’e göre, genel lise mezunlarının % 4,1’i daha az bilgi ve beceri gerektiren ücretsiz aile işçisiyken, meslek lisesi mezunlarının % 2,5’inin ücretsiz aile işçisi, yine genel lise mezunlarının 77,6’sının ücretli maaşlı olarak çalışırken meslek lisesi mezunlarının % 83,1’inin ücretli maaşlı işçi oldukları görülmüştür. Bu durum, meslek eğitiminin kişiye ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazandırarak bireyin niteliklerini artırdığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9’da eğitim durumuna göre kırdaki işgücünün sektörlere göre oransal dağılımını gösteren istatistik verilmiştir.

Tablo 9: Eğitim ve İşteki Duruma Göre İstihdam (Kır) 2008

Eğitim Durumu	Ücretli Maaşlı (%)	İşveren (%)	Kendi Hesabına (%)	Ücretsiz Aile İşçisi (%)
Okuma-Yazma Bilmeyen	8	0,8	34,9	56
İlkokul Mezunu	25,3	2,9	43,3	28,4
Ortaokul Mezunu	44,2	5,8	35,9	14,3
Genel Lise Mezunu	53,1	5,2	18,6	23,1
Meslek Lisesi Mezunu	61,4	4,4	18,9	15,2
Yüksek öğretim	82,3	4,9	7,8	4,9

Türkiye İstatistik Kurumu, 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 39'dan uyarlandı.

Tablo 9'daki verilere göre kırsal kesimde okuma-yazma bilmeyenlerin % 56 gibi büyük bir oranı ücretsiz aile işçisidir. Bu durum, bu % 56'lık oranın tarımla uğraştığı, günümüzde tarımsal verimliliğin ancak modern tarım yöntem ve araçlarının kullanılarak artırılabilceği düşünüldüğünde okur-yazar olmayan insanların yenilikleri takip edip onları uygulayacak becerilerden yoksun olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, genel lise mezunlarının % 23,1'inin önemli bir bölümünün tarımla uğraşabileceği düşünüldüğünde, bu durum, modern tarım yöntemlerinin halka mutlaka öğretilmesi gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Kırsal kesimde yaşayan okuma-yazma bilmeyen nüfusun % 56'sının ücretsiz aile işçisi olduğu düşünüldüğünde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 20 farklı kurs türünü kapsayan modern tarım ve hayvancılık kurslarını Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile birlikte yürütmesinin Türkiye ekonomisi açısından fayda getirebilecek bir faaliyet olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 10'da yaş grubu ve işteki duruma göre istihdam oranları verilmiştir.

Tablo 10: Yaş Grubu ve İşteki Duruma Göre İstihdam 2008

Yaş Grubu	Ücretli Maaşlı (%)	İşveren (%)	Kendi Hesabına (%)	Ücretsiz Aile İşçisi (%)
15-19	68	0,2	2,6	29,1
20-24	75,1	1,6	5,5	17,7
25-29	74,6	4,4	10,8	10,1

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 34'ten uyarlandı.

Tablo 10'daki verilere göre, 15-19 yaş grubundan ücretsiz aile işçisi olanların oranı diğer yaş gruplarına göre yüksektir. Tablo 7, 8, ve 9'da eğitim seviyesi yükseldikçe ücretsiz aile işçiliği oranlarının azaldığı, eğitim seviyesi yükseldikçe ücretli-maaşlı çalışanların oranının arttığı görülmüştür. Bu durum, 15-19 yaş grubunun askerlik öncesi çağı yaş grubu olduğu düşünülürse, askerlik hizmetini tamamladığı düşünülen yaş gruplarının eğitim seviyesinin arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 10'daki veriler Türkiye geneline ait ortalamaları verdiğinden dolayı askerlik hizmetinin yurttaşlara bilgi ve beceri kazandırıp kazandırmadığını görebilmek için Tablo 11'de erkek nüfusa ait istatistik verilere yer verilmiştir.

Tablo 11: Yaş Grubu ve İşteki Duruma Göre İstihdam (Erkek) 2008

Yaş Grubu	Ücretli Maaşlı (%)	İşveren (%)	Kendi Hesabına (%)	Ücretsiz Aile İşçisi (%)
15-19	71,4	0,3	3,1	25,1
20-24	75,1	2,3	7	13,7
25-29	75,7	5,6	12,5	6,2

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 34'ten uyarlandı.

Tablo 11'daki verilere göre, 15-19 erkek yaş grubu % 25,1 oranında ücretsiz aile işçisi iken, 20-24 yaş grubunda ücretsiz aile işçiliği oranı % 13,7'ye düştüğü görülmüştür. Ücretli maaşlı çalışan oranları da yaş grubu büyüdükçe yükselmiştir. Bu durum, erkek yurttaşların askerlik hizmeti sonrası bilgi ve becerilerini artırdıkları daha nitelikli işlerde çalıştıkları şeklinde yorumlanabilir.

3.5.2. Ekonomik Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta, ekonomik faaliyetlere göre istihdam oranları ve işgücüne katılım oranları bakımından dünya ülkeleri ile Türkiye'nin durumuna, Türkiye'de ekonomik faaliyete göre istihdam oranları bakımından bölgelere arası duruma, sektörlerin gayri safi milli hasıla içindeki payına, işsizlik oranları bakımından bölgeler arası duruma, bölgelere göre işgücüne katılma oranlarına ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 12'de ülkelerin ekonomik faaliyetlere göre işgücünü istihdam ettikleri alanlar ve istihdam oranları verilmiştir.

Tablo 12: Ülkelere ve Ekonomik Faaliyetlere Göre İstihdam 2007

Ülkeler (%)	Tarım	Sanayi	Hizmetler
Türkiye (2008)	23,7	26,8	27,9
ABD	1,4	19,8	78,8
Kanada	2,5	21,6	75,9
Japonya	4,2	27,9	67,9
Danimarka	2,9	23,5	73,6
Fransa	3,3	22,6	74,1
Almanya	2,3	30,0	67,7
Yunanistan	11,6	22,4	66,1
İtalya	4,0	30,5	65,5
Norveç	2,8	21,1	76,0
İspanya	4,6	29,4	66,0
İngiltere	1,4	22,2	76,4

Türkiye İstatistik Kurumu. 2008. **İstatistik Göstergeler 1923-2007**, 2'den uyarlandı.

Tablo 12'deki verilere göre, tarım sektöründeki istihdamın, Türkiye'de % 23,7, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde % 1,4, Kanada'da % 2,5, Japonya'da % 4,2, Danimarka'da % 2,9, Fransa'da % 3,3, Almanya'da % 2,3, Yunanistan'da % 11,6, İtalya'da % 4,0, Norveç'te % 2,8, İspanya'da 4,6, İngiltere'de 1,4 oranlarında olduğu görülmüştür. Tablo 12'deki verilere göre, tarım sektöründeki istihdam oranının en

yüksek olduğu ülke % 23,7 istihdam oranıyla Türkiye, en düşük olduğu ülkeler % 1,4 istihdam oranlarıyla ABD ve İngiltere'dir. Bu durum, tarımın modernizasyonunu ve halkın bu konuda eğitilmesinin ekonomik verimlilik açısından gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12'ye göre, sanayi sektöründeki istihdamın Türkiye'de % 26,8, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde % 19,8, Kanada'da % 21,6, Japonya'da % 27,9, Danimarka'da % 23,3, Fransa'da % 22,6, Almanya'da % 30,0, Yunanistan'da % 22,4, İtalya'da % 30,5, Norveç'te % 21,1, İspanya'da 29,4, İngiltere'de 22,2 oranlarında olduğu görülmüştür. Tarım istihdam oranı % 1,4 olan ABD'nin, sanayi istihdamında da % 19,8 ile en düşük, hizmet sektöründe % 78,8 ile en yüksek istihdama sahip ülke olduğu görülmüştür. Bu durum, bu ülkenin üretimde gelişmiş teknik ve ileri bilgileri kullandığı, ekonomisini araştırma, geliştirme, eğitim, yetiştirme, pazarlama, dağıtım gibi soyut alanlara yönlendirdiği, işgücünü yaşam boyu eğitim anlayışıyla eğittiği şeklinde yorumlanabilir.

Sanayi sektöründe istihdam oranlarının yüksek olması beklenen ABD, İngiltere, Fransa, Kanada gibi ülkelerin sanayi istihdam oranları Türkiye'deki istihdam oranı olan % 23,7'den az olduğu görülmüştür. Bu durumun, Türkiye'nin onlardan daha fazla sanayileşmiş olduğu değil, bu ülkelerin sanayi tesislerini ucuz işgücü ve hammadde bulabilecekleri ülkelere taşıdıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12'ye göre hizmet sektöründe en düşük istihdam oranına % 27,9 ile Türkiye, en yüksek istihdam oranına % 78,8 ile ABD'nin sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, Türkiye'nin, gelişmiş ülkeler safına katılabilmesi için yurttaşlarının mesleki bilgi ve becerilerini çağın ihtiyaçlarına göre halk eğitimi ya da yaşam boyu öğrenme kapsamındaki faaliyetlerle sürekli yenilemesinin gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 13'te ülkelerin işgücüne katılma oranları verilmiştir.

Tablo 13: Ülkelerin İşgücü Durumu

Ülkeler	2006 (%)	2007 (%)
Türkiye	46,3	46,2
Japonya	79,5	80,3

Tablo 13 - devam

Ülkeler	2006 (%)	2007 (%)
Fransa	68,9	68,8
Almanya	75,7	76,4
İtalya	63,7	63,5
Hollanda	78,0	79,2
İngiltere	74,6	74,1
Norveç	79,7	80,5
AB Bölgesi	71,5	72,0
OECD Toplam	71,4	71,6

Türkiye İstatistik Kurumu, 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 1'den uyarlandı.

Tablo 13'teki verilere göre, Türkiye'nin 2007 yılı verilerine göre % 46,2 katılım oranıyla üretime işgücünü en az katabilen ülke olduğu, en çok katabilen ülkelerin % 80,5 oranıyla Norveç ve % 80,3 oranıyla Japonya olduğu görülmüştür. Bu durum, diğer dünya ülkelerinin sahip olduğu işgücü oranlarının yakalanması için Türkiye'de askerlik hizmeti dahil yaşam boyu öğrenme ve boş zaman değerlendirici faaliyetler kapsamında yaşamın her anında yurttaşlara meslek kazandırıcı faaliyetlerin düzenlenmesinin gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 14'te Türkiye'de işgücüne katılma oranları bakımından bölgeler arası durumun ne olduğunu belirlemek amacıyla bölgelere göre işgücüne katılma oranları verilmiştir.

Tablo 14: Bölgelere Göre İşgücüne Katılma Oranları

Bölgeler	2006 (%)	2007 (%)	2008 (%)
Batı Marmara	51,3	51,5	50,1
Ege	46,8	46,7	46,2
Doğu Marmara	47,5	47,6	48,4
Batı Anadolu	43,7	45,0	47,0
Akdeniz	48,3	48,8	49,5
Orta Anadolu	41,5	41,6	39,0

Tablo 14 - devam

Bölgeler	2006 (%)	2007 (%)	2008 (%)
Batı Karadeniz	51,6	52,7	54,7
Doğu Karadeniz	61,0	59,2	61,1
Kuzeydoğu Anadolu	49,6	47,2	51,6
Orta Doğu Anadolu	41,8	41,6	40,7
Güneydoğu Anadolu	33,7	34,0	35,7
Ortalama	46,3	46,2	46,9

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 92'den uyarlandı.

Tablo 14'teki verilere göre, Türkiye'nin işgücüne katılma ortalaması 2006 yılında % 46,3 oranında, 2007'de % 46,2 oranında, 2008'de % 46,2 oranında olduğu görülmüştür. Tablo 14'te Türkiye'nin bu işgücüne katılma oranıyla, nüfusunu % 80,5 oranıyla işgücüne katabilen Norveç'in çok gerisinde olduğu görülmüştür.

2006 yılında işgücüne katılma oranları bakımından, Batı Anadolu % 43,7, Orta Anadolu % 41,5, Orta Doğu Anadolu % 41,8, Güneydoğu Anadolu % 33,7 oranlarıyla % 46,3 olan Türkiye ortalamasının altında kaldıkları görülmüştür. 2007 yılında da aynı bölgeler oransal olarak ortalamanın altında kalmıştır. Bu durum, dünya ülkeleri arasında en düşük işgücüne katılım ortalamasına sahip Türkiye'nin daha da düşük ortalamalara sahip bölgeleri olduğu düşünülürse, öncelikle bölgesel olarak, nüfusu üretken kılmak için yetenek kazandırma kurslarının bütün halka ulaştırılması gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 15'te bölgeler ve işsizlik oranları verilmiştir.

Tablo 15: Bölgeler ve İşsizlik Oranları

Bölgeler	2008 (%)
Batı Marmara	9,4
Ege	10,5
Doğu Marmara	10,5

Tablo 15-devam

Bölgeler	2008 (%)
Batı Anadolu	11,2
Akdeniz	13,9
Orta Anadolu	10,9
Batı Karadeniz	7,2
Doğu Karadeniz	5,8
Kuzeydoğu Anadolu	5,9
Orta Doğu Anadolu	14,4
Güneydoğu Anadolu	15,8
Ortalama	11,0

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 93'den uyarlandı.

Tablo 15'teki verilere göre, işsizlik oranları en düşük olan bölgeler Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleridir. Bu durum, bu bölgelerde nüfusun tarım sektöründe istihdam edildiği şeklinde yorumlanabilir. İşsizlik oranı en yüksek olan bölge % 15,8 ile Güneydoğu Anadolu bölgesidir.

Tablo 16'da bölgelere göre ekonomik faaliyetlere göre istihdam oranları verilmiştir.

Tablo 16: Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam 2008

Bölgeler	Tarım (%)	Sanayi (%)	Ticaret (%)	Hizmet (%)
Batı Marmara	29,3	27,8	19,3	23,5
Ege	21,8	26,7	23,8	27,7
Doğu Marmara	15,0	39,2	20,6	25,2

Tablo 16- devam

Bölgeler	Tarım (%)	Sanayi (%)	Ticaret (%)	Hizmet (%)
Batı Anadolu	12,9	24,6	22,8	39,7
Akdeniz	29,1	21,3	24,3	25,3
Orta Anadolu	28,0	22,6	19,9	29,4
Batı Karadeniz	48,9	16,7	14,4	20,0
Doğu Karadeniz	51,0	13,4	15,5	20,1
Kuzeydoğu Anadolu	59,9	7,2	11,8	21,2
Orta Doğu Anadolu	33,7	16,0	20,7	29,6
Güneydoğu Anadolu	31,2	24,2	20,6	24,0
Ortalama	36,8	18,3	18,8	26,2

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008, 106** dan uyarlandı.

Tablo 16'daki verilere göre, tarım sektöründeki istihdam oranı en yüksek olan bölgeler, % 59,9 ile Kuzeydoğu Anadolu, % 51,0 ile Doğu Karadeniz, % 48,9 ile Batı Karadeniz bölgeleridir. En düşük tarım istihdam oranlarına sahip bölgelerin ise, % 12,9 ile Batı Anadolu, % 15,0 ile Doğu Marmara, % 21,8 ile Ege bölgeleri olduğu görülmüştür.

Sanayi sektöründeki istihdam oranı en yüksek olan bölgeler, % 39,2 ile Doğu Marmara, % 27,8 ile Batı Marmara, % 26,7 ile Ege bölgeleridir. En düşük sanayi istihdam oranlarına sahip bölgelerin ise, % 7,2 ile Kuzeydoğu Anadolu, % 13,4 ile Doğu Karadeniz, % 16,0 ile Orta Doğu Anadolu, % 16,7 ile Batı Karadeniz bölgeleri olduğu görülmüştür.

Ticaret sektöründeki istihdam oranı en yüksek olan bölgeler, % 24,3 ile Akdeniz, % 22,8 ile Batı Anadolu, % 23,8 ile Ege bölgeleridir. En düşük ticaret istihdam oranlarına sahip bölgelerin ise, % 11,8 ile Kuzeydoğu Anadolu, % 14,4 ile Batı Karadeniz, % 15,5 ile Doğu Karadeniz bölgeleri olduğu görülmüştür.

Hizmet sektöründeki istihdam oranı en yüksek olan bölgeler, % 39,7 ile Batı Anadolu, % 29,6 ile Orta Doğu Anadolu, % 29,4 ile Orta Anadolu, % 27,7 ile Ege

bölgeleridir. En düşük hizmet istihdam oranlarına sahip bölgelerin ise, % 20,0 ile Batı Karadeniz, % 20,1 ile Doğu Karadeniz, % 21,2 ile Kuzeydoğu Anadolu bölgeleri olduğu görülmüştür.

Tablo 16'daki verilere göre, tarımdaki istihdamı yüksek olan bölgelerin sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde düşük istihdam oranlarına, sanayideki istihdam oranları yüksek olan bölgelerin tarımda düşük istihdam oranlarına sahip oldukları görülmüştür. Bu durum, bölgeler arası farklılıklar göz önüne alınarak sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceri ile tarım, hizmet ve ticaret sektörlerinin ihtiyaç duydukları bilgi ve becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesi için ayrı programlar çerçevesinde bölgelerin ihtiyaçlarına göre eğitim yapılmasının önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 17 ve 18'de bölgelerin kırsalında ya da kentlerindeki ekonomik faaliyetlere göre istihdam oranlarındaki durumun ne olduğunu belirlemek amacıyla ekonomik faaliyete göre kır ve kent istihdam oranları verilmiştir.

Tablo 17: Ekonomik Faaliyete Göre Kentlerdeki İstihdam 2008

Bölgeler	Tarım (%)	Sanayi (%)	Ticaret (%)	Hizmet (%)
Batı Marmara	4,3	34,9	27,3	33,6
Ege	4,1	31,9	29,1	34,9
Doğu Marmara	3,3	45,3	22,9	28,5
Batı Anadolu	4,4	27,4	24,4	43,8
Akdeniz	8,7	25,7	32,2	33,5
Orta Anadolu	3,4	30,6	27,6	38,4
Batı Karadeniz	10,9	27,0	26,6	35,5
Doğu Karadeniz	24,9	17,4	27,9	29,8
Kuzeydoğu Anadolu	12,9	12,2	29,8	45,1
Orta Doğu Anadolu	7,4	21,1	28,8	42,7

Tablo 17- devam

Güneydoğu Anadolu	6,4	34,0	29,2	30,5
Ortalama	8,2	26,0	27,8	36,0

Türkiye İstatistik Kurumu. 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 107' den uyarlandı.

Tablo 17'deki verilere göre tarımda istihdam edilmiş kent nüfusu bakımından en yüksek orana sahip bölge % 24,9 ile Doğu Karadeniz iken en düşük istihdam oranlarına sahip bölgeler, % 3,3 ile Doğu Marmara, % 3,4 ile Orta Anadolu bölgeleridir.

Sanayide istihdam edilmiş kent nüfusu bakımında en yüksek orana sahip bölge % 45,3 ile Doğu Marmara bölgesi iken en düşük istihdam oranına sahip bölge % 12,2 ile Kuzeydoğu Anadolu bölgesidir.

Ticaret sektöründe istihdam edilmiş kent nüfusu bakımından en yüksek orana sahip bölge % 32,2 ile Akdeniz bölgesi iken en düşük istihdam oranına sahip bölge % 22,9 ile Doğu Marmara bölgesidir.

Hizmet sektöründe istihdam edilmiş kent nüfusu bakımında en yüksek orana sahip bölge % 45,1 ile Kuzeydoğu Anadolu iken, en düşük istihdam oranına sahip bölge % 28,5 ile Doğu Marmara bölgesidir. Batı'dan doğuya gidildikçe sanayide istihdam edilmiş kent nüfusu oranı düşerken, tarımdaki istihdam oranının arttığı görülmüştür. Bu durum, doğu bölgelerinde verimliliğin artırılması için öncelikle modern yöntemlerle tarım yapılmasının ve tarımın endüstriye dönüşmesinin bölgeler arası farkların en aza indirilmesi bakımından gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 18: Ekonomik Faaliyete Göre Kırsaldaki İstihdam 2008

Bölgeler	Tarım (%)	Sanayi (%)	Ticaret (%)	Hizmet (%)
Batı Marmara	51,9	21,4	12,2	14,5
Ege	51,7	17,9	14,8	15,7
Doğu Marmara	52,8	19,6	13,1	14,6
Batı Anadolu	56,0	10,4	14,4	19,1
Akdeniz	59,4	14,8	12,5	13,3

Tablo 18- devam

Bölgeler	Tarım (%)	Sanayi (%)	Ticaret (%)	Hizmet (%)
Orta Anadolu	57,4	13,	10,8	18,7
Batı Karadeniz	72,9	10,3	6,7	10,1
Doğu Karadeniz	62,4	11,7	10,1	15,8
Kuzeydoğu Anadolu	83,0	4,7	2,9	9,4
Orta Doğu Anadolu	53,6	12,1	14,6	19,7
Güneydoğu Anadolu	72,9	7,9	6,0	13,2
Ortalama	61,2	13,1	10,7	14,9

Türkiye İstatistik Kurumu, 2009. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**, 107’den uyarlandı.

Tablo 18’deki verilere göre tarımda istihdam edilmiş kır nüfusu bakımından en yüksek orana sahip bölgeler % 72,9 ile Batı Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu iken en düşük istihdam oranlarına sahip bölgeler, % 51,7 ile Ege, % 51,9 ile Batı Marmara, % 52,8 ile Doğu Marmara bölgeleridir.

Tablo 18’e göre bütün bölgelerin kırsal kesiminde tarımdaki istihdam oranlarının diğer sektörlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bütün bölgelerde kırsal kesimde sanayi, ticaret ve hizmet sektöründeki istihdam oranlarının, tarımdaki istihdam oranlarından düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, Türkiye’de tarımın önemli bir istihdam alanı olduğu ve burada çalışan işgücüne modern tarım yöntem teknikleri konusunda bilgi ve beceri kazandırılmasının gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, ülkenin gelişimi belli bölgelerde ve kentlerde kaldıkça kırsaldaki nüfusun buralara göç edebileceği, kırsalda kalanların ise geleneksel tarım metotlarını devam ettirdikleri sürece bölgeler arası ekonomik farklılıkların artabileceği ve toplumsal bütünlüğün bozulabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 19’da tarımda istihdamın gelişmiş batı ülkelerine göre yüksek olduğu Türkiye’de, tarım sektörünün ve diğer sektörlerin gayri safi milli hasıla içindeki paylarını belirlemek amacıyla sektörlerin gayri safi milli hasıla içindeki payları verilmiştir.

Tablo 19: Sektörlerin Gayri Safi Milli Hasıla İçindeki Payları

Yıl	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmetler (%)
1960	37,9	17,2	44,9
1970	36,7	16,6	46,7
1980	25,5	18,3	56,2
1990	16,8	24,8	58,4
2000	13,5	22,3	64,1
2006	9,0	24,6	66,4

Türkiye İstatistik Kurumu. 2008. **İstatistik Göstergeler 1923-2007**, 684'ten uyarlandı.

Tablo 19'daki verilere göre, tarım sektörünün 1960'ta gayri safi milli hasıla içindeki payı % 37,9 oranındayken, 2006'da % 9,0'a gerilediği görülmüştür.

Sanayi sektörünün 1960'ta gayri safi milli hasıla içindeki payı % 17,2 oranındayken, 2006'da % 24,6'ya yükseldiği görülmüştür.

Hizmet sektörünün, gayri safi milli hasıla içindeki payı 1960'ta % 44,9 oranındayken, 2006'da % 66,4'e yükseldiği görülmüştür. Bu durum, yıllar içinde Türkiye'de tarımda çalışan nüfusun azaldığı, sanayi ve hizmet sektörlerinde arttığı, tarımla uğraşmaya devam eden belli bir nüfusun da modern tarım yapamadığından dolayı birim başına düşük verim aldığı şeklinde yorumlanabilir.

3.5.3. Toplumsal Değişime İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta cinsiyete göre toplam okur-yazarlık oranlarının yıllara göre değişimine, cinsiyete göre işgücüne katılım oranlarındaki değişime, kent ve köyde yaşayan nüfus oranlarının değişimine ilişkin istatistiklere ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 20'de Türkiye'de yıllara göre okur-yazarlık oranlarında ne yönde bir değişme olduğunu belirlemek amacıyla yıllara göre okur-yazarlık oranları verilmiştir.

Tablo 20: Yetişkin Nüfusun Yıllara Göre Okur Yazarlık Oranları

Yıl	Okuma-Yazama Bilen (%)	Okuma-Yazama Bilmeyen (%)
1935	18,7	81,3
1945	28,5	71,5
1950	31,8	67,8
1955	38,7	61,2
1960	38,1	61,9
1965	46,2	53,7
1970	53,6	46,4
1975	61,5	38,3
1980	65,6	34,4
1985	75,9	24,0
1990	79,2	20,8
2000	86,5	13,5
2008	95,7	4,3

Türkiye İstatistik Kurumu. 2008. **İstatistik Göstergeler 1923-2007**, 17'den uyarlandı.

Tablo 20'daki verilere göre, 1935 yılında % 18,7 olan okur-yazarlık oranının 2008 yılında % 95,7 oranına yükseldiği, 1935 yılında % 81,3 olan okuma-yazma bilmeyenlerin oranının 2008 yılında % 4,3'e düştüğü görülmüştür. Bu durum, eğitimin nüfusun niteliğini değiştirdiği, nüfusun niteliğinin değişmesi de giderek daha karmaşık hale gelen toplumda daha fazla eğitim ihtiyacını doğurduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, bu durum, nüfusun eğitim seviyesinin arttığı, okuma-yazma becerisinin geçmiş yıllara oranla daha fazla kazanıldığı düşünüldüğünde nüfusun, bu değişen niteliğine göre hayatın diğer alanlarındaki rollerine hazırlanması gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 21 ve 22'de cinsiyete göre okur-yazarlık oranlarında bir değişme olup olmadığını belirlemek amacıyla okuma-yazma oranları verilmiştir.

Tablo 21: Yetişkin Nüfusun Yıllara ve Cinsiyete Göre Okur Yazarlık Oranı (Kadın)

Yıl	Okuma-Yazama Bilen (%)	Okuma-Yazama Bilmeyen (%)
1935	8,0	92,0
1945	13,5	86,5
1955	21,2	78,4
1965	27,5	72,4
1975	45,0	54,9
1985	64,2	35,7
1990	68,5	31,5
2000	78,5	21,5
2008	89,1	10,9

Türkiye İstatistik Kurumu. 2008. **İstatistik Göstergeler 1923-2007**, 17'den uyarlandı.

Tablo 21'deki verilere göre, 1935'te % 8,0 olan kadın okur-yazarlık oranı, 2008'de % 89,1'e yükselmiştir. 1935'te % 92,0 olan okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 10,9'a düşmüştür. Bu durum, kadının eğitim seviyesinin yükselmesi, kadının toplum içerisindeki yerini değiştirebileceği, kadınların işgücüne daha fazla katılabileceği ve böylelikle toplumun daha üretken olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 22: Yetişkin Nüfusun Yıllara ve Cinsiyete Göre Okur Yazarlık Oranı (Erkek)

Yıl	Okuma-Yazama Bilen (%)	Okuma-Yazama Bilmeyen (%)
1935	30,8	69,2
1945	44,3	55,7
1955	56,1	43,6
1965	64,6	35,3

Tablo 22-devamı

Yıl	Okuma-Yazama Bilen (%)	Okuma-Yazama Bilmeyen (%)
1975	77,2	22,5
1985	87,5	12,4
1990	89,8	10,1
2000	94,4	5,6
2008	98,1	1,9

Türkiye İstatistik Kurumu. 2008. **İstatistik Göstergeler 1923-2007**, 17'den uyarlandı.

Tablo 22'deki verilere göre, 1935'te % 30,8 olan erkek okur-yazarlık oranı, 2008'de % 98,1'e yükselmiştir. 1935'te % 69,2 olan okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 1,9'a düşmüştür. Tablo 20'deki verilerle karşılaştırıldığında, erkek okur-yazarlık oranının 2008 yılına gelindiğinde % 98,1 oranındayken, kadın okur-yazarlık oranının % 89,1 olduğu görülmüştür. Kadın okur-yazarlık oranının, erkek okur-yazarlık oranından düşük ve erkek okur-yazarlık oranlarının 1990 yılındaki seviyesinde olduğu görülmüştür.

Kadın okur-yazarlık oranlarının, erkek okur-yazarlık oranlarından düşük olması, kadınların bazı bölgelerde okula gönderilmemesi ya da erkeklerin askerlik hizmetleri sırasında okuma-yazma eğitimi aldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 23'de Türkiye'de köy ve kentte yaşayan nüfus oranlarında bir değişme olup olmadığını belirlemek amacıyla köy ve kentte yaşayanların oranları verilmiştir.

Tablo 23: Yıllara Göre Şehir ve Köy Nüfusu

Sayım Yılı	Şehir (%)	Köy (%)
1927	24,2	75,8
1940	24,4	75,6
1950	25,0	75,0

Tablo 23- devamı

1960	31,9	68,1
1970	38,5	61,5
1980	43,9	56,1
1990	59,0	41,0
2000	64,9	35,1

Türkiye İstatistik Kurumu. 2008. **İstatistik Göstergeler 1923-2007**,
9'dan uyarlandı.

Tablo 23'deki verilere göre, şehirde yaşayan nüfus oranının 1927'de % 24,2, 2000'de % 64,9 olduğu görülmüştür. Köy nüfusu her geçen yıl azalmıştır.

Bu durum, köyden kente göçen insanların daha çok sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde işgücüne katıldıkları düşünüldüğünde, teknik bilgi, beceri ve uzmanlık isteyen işler için eğitilmesi ve yaşam boyu eğitim fırsatlarının sağlanmasının zaruri olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yetişkinlerin değişen ortama uymalarına yardımcı olmak, yurttaşlara daha doyurucu bir yaşam sağlamak ve ekonomik ve sosyal gelişmelerin gerisinde kalmalarını önlemek amacıyla, yaşam boyu eğitim anlayışıyla, okulda, kırsalda, her fırsatta yetenek kazandırıcı eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinin gerekli olduğu söylenebilir.

3.6. Türk Silahlı Kuvvetleri'nde 2000-2009 Yılları Arasında Erbaş ve Erlerle Yetenek Kazandırma Çalışmalarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde erbaş ve er olarak görev yapan personelinin eğitim seviyesini yükseltmek, sivil hayatlarında da bir meslek sahibi olmalarını sağlamak amacıyla açtığı 2000-2009 yılları arasındaki okuma-yazma ve meslek kazandırma kurslarındaki duruma ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

8 Şubat 2000 tarihinde, Milli Eğitim Bakanlığı ile Genelkurmay Başkanlığı arasında 8 Ekim 2001 tarihinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı ile iki ayrı protokol imzalanarak yürürlüğe konulmuştur. Protokol kapsamında Yetenek kazandırma ve okuma-yazma kursları düzenlenmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin

protokol kapsamında yürüttüğü faaliyetler halk eğitimi kapsamında değerlendirilebileceği gibi aynı zamanda hizmet içi eğitim olarak da görülebilir. Bir toplumun yükselebilmesi için üyelerini amaçlarına göre yetiştirmek zorundadır. Bu zorunluluk bireyleri içinde bulundukları topluma uyma, hatalarını düzeltme, morallerini yükseltme, kişiliklerini geliştirme, mesleki yeterliklerini artırma, ileri doğru gitme ve yükselme gibi çabaların gerektirdiği bilgi, beceri ve alışkanlıklarını kapsamına alır (Taymaz, 1981,1). Hizmet içi eğitim, özel ve tüzel kişilere ait işyerlerinde, belirli bir maaş veya ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili bilgi beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir (Taymaz, 1981, 4).

Hızla değişen bir toplumun ve mesleğin koşullarını evvelce görmüş oldukları öğrenim ile karşılamakta zorluk çeken personelin hizmet içinde yetiştirilmesinin zorunluluğu gün geçtikçe artmaktadır. Bilim ve teknolojik gelişmeler her meslek alanına yeni bilgi, teknik ve araçlar getirmekte, çalışanları bu bakımdan öğrenmeye, yetiştirmeye zorlamaktadır. Bu zorlama hizmet içi eğitimi gerekli kılmaktadır (Taymaz, 1981, 5). Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde askerlik hizmetlerini yerine getirmek için görev alan ve belli bir süre Türk Silahlı Kuvvetleri'nin personeli olarak hizmet eden yurttaşlar, mesleğin gerektirdiği yeni bilgilere sahip olarak teknik araç ve gereçleri kullanabilme, birey ve gruplar arası ilişki ve işbirliğini sağlayabilme becerilerini kazanabilmek için gerekli olan en temel beceriyi, okuma-yazma becerisini kazanmak zorundadır. Türkiye'de eğitim istatistiklerine bakıldığında, okuma-yazma bilen oranları bakımından, doğu bölgeleri batıdan, kırsal kentten daha düşük oranlara sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda, okuma-yazma kursları ve diğer meslek dallarında açılan yetenek kazandırma kursları, ülke ekonomisine yetmişmiş işgücü sağlama kapsamında boş zaman değerlendirme faaliyeti olarak yorumlanabilir. Protokol kapsamında açılan bu kurslar, hizmetiçi eğitim olduğu kadar sonuçları bakımından halk eğitimi faaliyetine dönüşmektedir.

Hizmetiçi eğitimi zorunlu kılan nedenler çeşitli olmakla birlikte en önemlileri, personelin hizmet öncesi eğitiminin yetersizliği, hizmette değişim ve gelişmelere uyma zorunluluğudur (Tutum, 1976, 130'dan aktaran Taymaz, 1981, 9).

Değişim, mevcut olan durumumuzun iletişim ve irtibat halinde olduğumuz çevre koşullarının ihtiyaçları karşısında artık çaresiz ve kayıtsız kalması durumunda bizi yeniden yapılandıracak ve o ihtiyaçları giderebilecek düzeyde bireysel ya da örgütsel

anlamda yeni fikirler üretebilmeye karar verme ve bunu uygulama sürecidir (Vardar, 2001'den aktaran Erdoğan, 2002, 11).

Tablo 24'te Türk Silahlı Kuvvetleri'nde erbaş ve erlere yetenek kazandırmak amacıyla yürütülen projenin uygulanmaya başlandığı 2000 yılından 2009 yılına kadar açılan yetenek kazandırma kurs miktarı, kurslara katılan erbaş-er sayısı ve başarı oranları verilmiştir.

**Tablo 24: Yetenek Kazandırma Kursları Toplam Sonuç Tablosu
(08 Şubat 2000 - 30 Haziran 2009)**

Kuvvet K.Lıkları	Açılan Kurs Miktarı	Katılan Erbaş/Er Miktarı	Başarılı Erbaş-Er Miktarı	Başarı Oranı (%)
K.K.K.LIĞI	21.371	496.696	366.478	74
DZ.K.K.LIĞI	1.100	28.882	21.536	75
HV.K.K.LIĞI	1.176	47.571	42.731	90
J.GN.K.LIĞI	10.808	169.336	156.209	92
SAHİL GÜV.K.LIĞI	325	1.298	1.248	96
TOPLAM	34.780	743.783	588.202	79

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 24'e göre, 2000-2009 yılları arasında Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı komutanlıklarda toplam olarak 34.780 adet kurs açılmış, 743.783 erbaş ve er bu kurslara katılmış, 588.202 kursları başarıyla bitirmiştir. Başarı oranı % 79 olmuştur.

En fazla sayıda kurs açılan ve yine en fazla sayıda erbaş ve erin kurslara katıldığı komutanlık Kara Kuvvetleri Komutanlığı (K.K.K.)'dır. Kurs sayıları ve kurslara katılan erbaş ve erlerin sayıları komutanlıkların personel sayılarıyla orantılıdır. En az personele sahip Sahil Güvenlik Komutanlığı (Sahil Güv.K.) bünyesinde kurslara katılan erbaş ve er sayısı da yine en az olarak gerçekleşmiştir.

En yüksek başarı oranının % 96 ile Sahil Güv.K.'lığı bünyesinde açılan kurslarda, en düşük başarı % 74 oranının ile K.K.K.'lığına bağlı birliklerde açılan kurslarda

olduğu görülmüştür. Bu durum, personel seçiminin hava, deniz, jandarma, sahil güvenlik birliklerinde daha teknik bilgi ve beceri gerektiren görevlere göre yapılması ve personel sayılarının K.K.K'lığından daha az olması şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 25'te Türk Silahlı Kuvvetleri'nin erbaş ve erlere hangi miktarlarda okuma-yazma eğitimi verdiğini belirlemek amacıyla projenin uygulanmaya başlandığı 2000 yılından 2009 yılına kadar açılan yetenek kazandırma kurs miktarı, kurslara katılan erbaş-er sayısı ve başarı oranları verilmiştir.

**Tablo 25: Okuma- Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu
(08 Şubat 2000 - 30 Haziran 2009)**

Kuvvet K.lıkları	Açılan Kurs Miktarı	Katılan Erbaş/Er Miktarı	Başarılı Erbaş-Er Miktarı	Başarı Oranı (%)
K.K.K.LIĞI	4.090	185.968	124.883	67
DZ.K.K.LIĞI	248	6.916	4.503	65
HV.K.K.LIĞI	206	10.554	8.682	82
J.GN.K.LIĞI	2.632	50.577	44.207	87
SAHİL GÜV.K.LIĞI	25	94	85	90
TOPLAM	7.201	254.109	182.360	72

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 25'teki verilere göre, 2000-2009 yılları arasında açılan 7.201 okuma-yazma kursuna toplam 254.109 erbaş ve er katılmış, bunlardan 182.360 erbaş ve er başarılı olarak kursu bitirmiş, başarı oranı % 72 olarak gerçekleşmiştir.

2007-2008 yılı istatistiklerine göre yaygın eğitimde okuma-yazma kurslarını, 60.072'si erkek, 86.276'sı kadın olmak üzere toplam 146.348 yurttaş başarıyla bitirmiştir (TÜİK, 2009, 186). Erkek yurttaşlar dikkate alındığında halk eğitim merkezlerinde okuma-yazma eğitimi alan kursiyer oranı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde 2000-2009 yılları arasında okuma-yazma eğitimi alan erbaş ve erlerin % 32'si oranındadır. Bu durum, TSK'nın halk eğitimine katkısı şeklinde yorumlanabilir.

Okuma-yazma ve meslek kurslarına katılmak isteyen erbaş ve erlerin hangi bölgelerden olduklarına göre değil okuma-yazma becerisine sahip olup olmadıklarına göre kurslara alındığı ve istatistiklerin buna göre tutulduğu görülmüştür.

Yetenek kazandırma kursları kapsamında Türkiye’de ekonomik faaliyetlere göre işgücünün % 23,7’si tarım alanında istihdam edilmiş olmasından dolayı 20 farklı konuda modern tarım ve hayvancılık kursu açılmıştır.

Tablo 26’da TSK’da hangi konularda ve hangi miktarda kurs açıldığını belirleyebilmek amacıyla kurs adı ve hangi komutanlık bünyesinde ne kadar kurs açıldığına ilişkin istatistik verilmiştir.

**Tablo 26: Modern Tarım ve Hayvancılık Alanında Açılan Kurs Miktarı
(08 Şubat 2000- 30 Haziran 2009)**

KURSUN ADI		AÇILAN KURS MİKTARI					
		KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜV.	TOPLAM
1	Arıcılık	544	48	17	371	33	1.013
2	Bağcılık Kursu	143	9	1	100	15	268
3	El Sanatları	82	7	0	4	0	93
4	Gıda ve Beslenme	70	6	1	0	20	97
5	Gübre ve Gübreleme	122	11	2	0	4	139
6	Hayvancılık, Çayır-Mera ve Silaj Yapımı	85	0	0	87	0	172
7	İpek Böcekçiliği Yetiştiriciliği	15	0	1	2	0	18
8	Kooperatifçilik	84	27	13	0	7	131
9	Koyun ve Keçicilik	197	5	3	132	7	344
10	Kümes Hayvancılığı Kursu	146	5	6	67	10	234
11	Meyvecilik	261	21	10	0	6	298
12	Sebze Yetiştiriciliği/Sebzecilik	343	23	5	194	6	571
13	Sığır Yetiştiriciliği/Sığırcılık	384	36	17	244	15	696
14	Su Ürünleri	167	22	8	23	17	237
15	Sulama	129	9	0	24	10	172
16	Süs Bitkileri Yetiştiriciliği (Peyzaj)	166	12	3	50	5	236

Tablo 26 – devam

17	Tarımsal Mekanizasyon / Makinacılık	86	5	0	16	5	112
18	Tarla Bitkileri	345	13	0	181	9	548
19	Toprak ve Su Muhafazası	52	2	0	33	0	87
20	Zirai Mücadele	115	17	0	60	4	196
TOPLAM		3.536	278	87	1.588	173	5.662

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 26'daki verilere göre, 2000-2009 yılları arasında tarım ve hayvancılık alanında 20 farklı kurs türünde toplam 5.662 adet kurs açıldığı görülmüştür. K.K.K.'lığı bünyesinde toplam 3.536, Dz.K.K.'lığı bünyesinde 278, Hv.K.K.'lığı bünyesinde 87, J.Gn.K.'lığı bünyesinde 1.588, Sahil Güv.K.'lığı bünyesinde 173 kurs açılmıştır. Kuvvetlerin personel sayıları orantılı olarak kurs sayılarını da belirlemektedir.

Tablo 25'e göre, 1.013 kurs sayısı ile alanda en fazla kurs açılan konunun arıcılık olduğu görülmüştür. Bunu 696 kurs sayısı ile sığırcılık takip etmiştir. Bazı kuvvetlerin bünyesinde kursların bazılarının açılmadığı görülmüştür. Bu durum, kurslara katılımın gönüllülük esasına dayandığı düşünülürse bu kurslara talep olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Türkiye'de işgücünün % 23,7'sinin tarım sektöründe istihdam edildi ve bunun Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde % 59,9, Güneydoğu Anadolu bölgesinde % 31,2 (TÜİK, 2009, 106) olduğu düşünüldüğünde bu durum, yurttaşlara bu konuda bilgi ve beceri kazandırılmasının gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Okuma-yazma bilmeyen kır nüfusunun % 56'sının ücretsiz aile işçisi olduğu düşünülürse, tarımsal mekanizasyon, toprak ve su muhafazası, gübreleme, sulama, zirai mücadele, kooperatifçilik gibi bilgi ve beceri gerektiren konularda eğitilmesinin bölgeler arası ekonomik farklılıkları en aza indirebilecek bir yöntem olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 26'da hangi kurs türüne kaç erbaş ve erin katıldığını belirlemek amacıyla modern tarım ve hayvancılık alanında kursa katılan erbaş ve er miktarı verilmiştir.

Tablo 27: Modern Tarım ve Hayvancılık Alanında Kursa Katılan Erbaş ve Er Miktarı (08 Şubat 2000- 30 Haziran 2009)

Kursun adı		Kursa Katılan Erbaş Ve Er Miktarı					
		Kara	Deniz	Hava	Jandarma	Sahil güv.	Toplam
1	Arıcılık	12.554	599	197	6.785	124	20.259
2	Bağcılık Kursu	2.916	118	17	1.238	56	4.345
3	El Sanatları	959	204	0	73	0	1.236
4	Gıda ve Beslenme	1.444	84	23	0	58	1.609
5	Gübre ve Gübreleme	4.249	156	21	0	4	4.430
6	Hayvancılık, Çayır-Mera ve Silaj Yapımı	2.040	0	0	1.051	0	3.091
7	İpek Böcekçiliği Yetiştiriciliği	90	0	1	6	0	97
8	Kooperatifçilik	2.041	129	321	0	43	2.534
9	Koyun ve Keçicilik	3.471	122	19	1.276	12	4.900
10	Kümes Hayvancılığı Kursu	2.929	78	45	1.050	33	4.135
11	Meyvecilik	8.031	396	116	0	11	8.554
12	Sebze Yetiştiriciliği/ Sebzeçilik	7.947	212	35	3.947	14	12.155
13	Sığır Yetiştiriciliği/ Sığircılık	10.626	598	226	3.533	86	15.069
14	Su Ürünleri	3.179	265	65	233	35	3.777
15	Sulama	5.678	114	0	315	15	6.122
16	Süs Bitkileri Yetiştiriciliği (Peyzaj)	2.945	216	25	826	23	4.035
17	Tarımsal Mekanizasyon / Makinacılık	1.194	57	0	288	9	1.548
18	Tarla Bitkileri	6.493	209	0	2.609	57	9.368
19	Toprak ve Su Muhafazası	937	18	0	492	0	1.447
20	Zirai Mücadele	2.130	270	0	645	15	3.060
TOPLAM		81.853	3.845	1.111	24.367	595	111.771

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi

Tablo 27’deki verilere göre, 2000-2009 yılları arasında tarım ve hayvancılık alanında 20 farklı kurs türünde toplam 111.771 erbaş ve erin kurslara katıldığı görülmüştür. K.K.K’lığı bünyesinde toplam 81.853, Dz.K.K’lığı bünyesinde 3.845, Hv.K.K.’lığı bünyesinde 1.111, J.Gn.K.’lığı bünyesinde 24.367, Sahil Güv.K.’lığı bünyesinde 595

erbaş ve er kurslara katılmıştır. Kuvvetlerin personel sayıları orantılı olarak kursa katılan erbaş ve er sayılarını da belirlemektedir.

Tablo 27'ye göre, en fazla katılımın 20.259 erbaş ve erin katıldığı arıcılık, 15.069 erbaş ve erin katıldığı sığır yetiştiriciliği ve 12.155 erbaş ve erin katıldığı sebze yetiştiriciliği kurslarına yapıldığı görülmüştür. Türkiye'nin ihtiyaçları açısından önemli ve günün değişen bilgi ve teknolojisine göre tarım uygulamaları yapabilmeyi amaçlayan tarımsal mekanizasyon kursuna 1.548 erbaş ve er katılmıştır. Ek 5'teki tablo incelendiğinde katılan 111.771 erbaş ve erin 88.817'si kursları başarıyla bitirdiği ve başarı oranının % 79,5 olduğu görülmüştür.

Tablo 28'de, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tarımın yanında sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinin işgücü ihtiyacını karşılamak için hangi konularda kurslar düzenlediğini öğrenmek ve bu kurslara katılan erbaş ve er miktarını belirlemek amacıyla tarım ve hayvancılık kursları yanında, bilgi ve beceri gerektiren ve günümüz dünyasında en çok ihtiyaç duyulan mesleklerden bazıları seçilerek verilmiştir.

**Tablo 28: Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Durum Tablosu
(08 Şubat 2000- 30 Haziran 2009)**

Kursun Adı		Kursa Katılan Erbaş Ve Er Miktarı					
		Kara	Deniz	Hava	Jandarma	Sahil Gv.	Toplam
1	Bilgisayarlı Muhasebe	564	29	27	72	-	692
2	Bilgisayar Ofis Programları	-	146	-	-	-	146
3	Modern Tarım ve Hayvancılık	504	-	108	2.568	-	3.180
4	Mekanik Teknolojisi	28	-	-	-	-	28
5	Kümes Hayvancılığı	2.929	78	45	1.050	33	4.135
6	Koyun ve Keçicilik	3.471	122	19	1.276	12	4.900
7	Elektrikli Ev Aletleri Bakım Onarım	2.584	138	124	389	-	3.237
8	Bilgisayar Kursu	21.495	2.215	1.455	16.257	46	41.468
9	Jeneratör Kullanma ve Bakım	3.909	-	2.673	2.728	-	9.310
10	Metal İşleri	4.810	63	10	270	-	5.153

Tablo 28-devam

11	Oto Boyacılığı	2.631	8	-	95	-	2.734
12	Seracılık	4.077	64	60	3.001	28	7.230
13	Sihhi Tesisatçılık	9.032	93	2.404	1.392	72	12.993
14	Terzilik	2.033	18	-	853	-	2.904
15	Yabancı Dil Kursları	8.137	559	282	1.526	74	10.578
16	Yangın Söndürme ve Kurtarma	1.908	-	3.677	26	-	5.611
17	YSC Dolum	335	-	-	-	-	335
18	Motorlu Taşıt Sürücü Kursu	2.365	-	-	553	-	2.918
19	Marangozluk	2.330	-	-	132	-	2.462

Erbaş ve Erlerle Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 28'deki verilere göre, en çok katılımın toplamda 41.468 erbaş ve erin katılımıyla bilgisayar kursuna, daha sonra 12.993 erbaş ve erin katılımıyla sıhhi tesisatçılık kursuna ve 10.578 erbaş ve erin katılımıyla yabancı dil kurslarına olduğu görülmüştür. Seracılık kursuna 7.230, yangın söndürme ve kurtarma kursuna 5.611, metal işleri kursuna 5.153, koyun ve keçicilik kursuna 4.900 erbaş ve er katılmıştır.

Bilgisayarlı muhasebe, bilgisayar ofis programları, mekanik teknolojisi gibi kurslara katılımın az olduğu, bazı komutanlıklarda da bu kursların düzenlenmediği görülmüştür. Bu durum, erbaş ve erlerden talep gelmediği ya da öğretmen ve materyal eksikliklerinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 29'da 2000-2005 yılına ait okuma-yazma istatistiği toplu olarak kaydedildiğinden yıllara göre okuma-yazma kurslarının ve katılan erbaş ve er sayısını 2005-2009 itibarıyla görebilmek amacıyla 2000-2005 okuma-yazma kurs toplam sonuçları verilmiştir.

**Tablo 29: Okuma Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu
(08 Şubat 2000 - 31 Aralık 2005)**

Kuvvet K.lıkları	Açılan Kurs Miktarı	Katılan Erbaş/Er Miktarı	Başarılı Erbaş-Er Miktarı	Başarı Oranı (%)
K.K.K.LIĞI	2.155	125.266	80.167	64
DZ.K.K.LIĞI	167	3.669	2.627	71,5

Tablo 29- devam

Kuvvet K.lıkları	Açılan Kurs Miktarı	Katılan Erbaş/Er Miktarı	Başarılı Erbaş-Er Miktarı	Başarı Oranı (%)
HV.K.K.LIĞI	170	8.070	6.557	81,2
J.GN.K.LIĞI	1.478	29.081	25.559	87,8
SAHİL GÜV.K.LIĞI	19	67	66	98,5
TOPLAM	3.949	166.153	114.976	69

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 29'daki verilere göre, , 2000-2005 yılları arasında açılan 3.949 okuma-yazma kursuna toplam 166.153 erbaş ve er katılmış, bunlardan 114.976 erbaş ve er başarılı olarak kursu bitirmiş, başarı oranı % 69 olarak gerçekleşmiştir.

Temel beceri ve bilgi olan okur-yazarlık, aynı zamanda bir insan hakkı olup yaşam boyu öğrenme sürecinin kapısını açacak bir anahtardır. Bu durum, 114.976 sayısının içindeki her bir yurttaşın kazanılmış bir sosyal sermaye olduğu şeklinde yorumlanabilir.

2005-2009 yılları arasında açılan okuma-yazma kurslarının sayısı, katılan erbaş ve er sayısı ve kursu başarıyla bitirenlerin sayılarını daha ayrıntılı görmek amacıyla aşağıdaki tabloları incelemek faydalı olacaktır.

**Tablo 30: Okuma Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu
(31 Aralık 2005- 31 Aralık 2006)**

Kuvvet K.lıkları	Açılan Kurs Miktarı	Katılan Erbaş/Er Miktarı	Başarılı Erbaş/Er Miktarı	Başarı Oranı
K.K.K. LIĞI	716	20.604	14.465	70,2
DZ.K.K.LIĞI	26	1.040	940	90
HV.K.K.LIĞI	9	420	387	92
J.GN.K.LIĞI	309	5,890	5.819	98,8
SAHİL GÜV.K.LIĞI	1	3	3	100

Tablo 30 – devam

TOPLAM	1.061	27.954	21.611	77,3
---------------	--------------	---------------	---------------	-------------

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 30'daki verilere göre, , 2006 yılında açılan 1.061 okuma-yazma kursuna toplam 27.954 erbaş ve er katılmış, bunlardan 21.611 erbaş ve er başarılı olarak kursu bitirmiş, başarı oranı % 77,3 olarak gerçekleşmiştir.

**Tablo 31: Okuma Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu
(31 Aralık 2006-31 Aralık 2007)**

Kuvvet K.lıkları	Açılan Kurs Miktarı	Katılan Erbaş/Er Miktarı	Başarılı Erbaş/Er Miktarı	Başarı Oranı
K.K.K. LIĞI	472	16.616	13.038	78,4
DZ.K.K.LIĞI	24	919	541	58,8
HV.K.K.LIĞI	13	652	641	98,3
J.GN.K.LIĞI	253	8.709	6.541	75
SAHİL GÜV.K.LIĞI	2	3	2	66
TOPLAM	764	26.899	20.763	77

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 31'deki verilere göre, , 2007 yılında açılan 764 okuma-yazma kursuna toplam 26.899 erbaş ve er katılmış, bunlardan 20.763 erbaş ve er başarılı olarak kursu bitirmiş, başarı oranı % 77 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 31'e göre, 2007 yılında açılan toplam kurs miktarı ve katılan erbaş ve er miktarının 2006 miktarlarına göre daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, Tablo 19'da da verildiği gibi Türkiye'de okur-yazarlık oranının bir önceki yıla göre biraz daha artmış olduğu şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 32: Okuma Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu
(31 Aralık 2007-31 Aralık 2008)**

Kuvvet K.lıkları	Açılan Kurs Miktarı	Katılan Erbaş/Er Miktarı	Başarılı Erbaş/Er Miktarı	Başarı Oranı
K.K.K. LIĞI	509	15.436	11.054	71,6
DZ.K.K.LIĞI	9	705	134	19

Tablo 32 - devam

HV.K.K.LIĞI	11	1.109	800	72
J.GN.K.LIĞI	453	4.315	3.804	88
SAHİL GÜV.K.LIĞI	2	13	13	100
TOPLAM	984	21.578	15.805	73,2

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 32'deki verilere göre, 2008 yılında açılan 984 okuma-yazma kursuna toplam 21.578 erbaş ve er katılmış, bunlardan 15.805 erbaş ve er başarılı olarak kursu bitirmiş, başarı oranı % 73,2 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 32'ye göre, 2008 yılında açılan toplam kurs miktarında bir artış olduğu ancak katılan erbaş ve er miktarının 2007 miktarlarına göre daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, Tablo 19'da da verildiği gibi Türkiye'de okur-yazarlık oranının bir önceki yıla göre biraz daha artmış olduğu şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 33: Okuma Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu
(31 Aralık 2008-31 Aralık 2009)**

Kuvvet K.lıkları	Açılan Kurs Miktarı	Katılan Erbaş/Er Miktarı	Başarılı Erbaş/Er Miktarı	Başarı Oranı
K.K.K. LIĞI	238	8.046	6.159	76,5
DZ.K.K.LIĞI	22	586	261	44,5
HV.K.K.LIĞI	3	303	297	98
J.GN.K.LIĞI	179	2582	2487	96,3
SAHİL GÜV.K.LIĞI	1	8	0	0
TOPLAM	443	11.525	9.204	80

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Tablo 33'deki verilere göre, 2009 yılında açılan 443 okuma-yazma kursuna toplam 11.525 erbaş ve er katılmış, bunlardan 9.204 erbaş ve er başarılı olarak kursu bitirmiş, başarı oranı % 80 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 33'e göre, 2009 yılında açılan toplam kurs miktarının ve katılan erbaş ve er miktarının 2008 miktarlarına göre daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, Tablo 19'da da verildiği gibi Türkiye'de okur-yazarlık oranının bir önceki yıla göre biraz

daha artmış olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bazı kuvvetlerde okuma-yazma kurslarını başarıyla bitiren erlerin oranının düşük olduğu görölmüştür. Bu durum, belli bir süre içerisinde okuma-yazma becerisi kazanamamış erlerin ana dilinin Türkçe olmadığı ve bu süre içerisinde ancak Türkçe öğrenebildiği şeklinde yorumlanabilir.

4. SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde, bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

1) Halk eğitimi kavramı, yetişkin eğitimi (adult education), sürekli eğitim (continuing education), yaşam boyu öğrenme (lifelong learning) kavramlarını karşılamaktadır. Halk eğitimi ile toplumun değişen teknoloji ve ihtiyaçlar nedeniyle ortaya çıkan eğitim gereksinimine cevap verilmeye çalışılır. Halk eğitiminin hedef aldığı kitle, zorunlu eğitim çağını geride bırakmış, toplumda önemli sorumluluklar almış üretici duruma geçmiş bireylerdir.

2) Aydın ve yurttaş arasındaki kopukluğun giderilmesi, yurttaşların demokrasi fikrini benimsemelerini sağlamak, bireyin değişime uyumunu sağlamak, boş zamanların değerlendirilmesi, bireysel gelişime destek olmak, toplumsal bütünlüğü sağlamak, beşeri ve sosyal sermayenin gelişimini sağlamak gibi toplumsal görevleri üstlenir.

3) Küreselleşme süreci ile hız kazanan ekonomik ve teknolojik gelişme ile ilgili nedenler, sosyal sınıf ve bölge farklarını kapsayan toplumsal nedenler, toplumsal değişim, bilgi edinme gereksinimi ve öğrenen topluma dönüşüm halk eğitimi gerektiren nedenlerdir.

4) Türkiye’de halk eğitiminin tarihsel gelişimi cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası olarak iki dönem halinde incelenebilir. Orhun Yazıtları ve Dede Korkut masalları halk eğitiminin bir parçasıdır. Bilinçli bir halk eğitimi Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde başlamıştır. Bu dönemlerde halk eğitimi yapan kuruluşlar medreseler, ahilik teşkilatı, loncalar, Terbiye Ocakları ve Ordu’dur. İlk resmi halk eğitimi çabası 1862 yılında üniversitede halk için derslerin verilmesi ile başlamıştır. Beşiktaş Bilim Derneği (1865), İttihat ve Terakki Fırkası (1910), Türk Ocağı (1911) gece kursları ve

konferanslarıyla halk eğitiminde görev almışlardır. Cumhuriyet sonrası dönemde ilk halk eğitimi birimi 1926'da Halk Terbiyesi Şubesi adıyla kurulmuştur. Daha sonra 1928'de Millet Mektepleri ve 1930'da Okuma Odaları açılmıştır. 1939'da sanat okullarına bağlı olarak köylerde demircilik, marangozluk gibi kurslar açılmıştır. Türk Silâhlı Kuvvetleri 1928'den günümüze bir "Halk Okulu" olarak görev yapmıştır. 1959 yılında 16 Er Okuma-Yazma Okulu açılmıştır. Halk arasında Ali okulları olarak bilinen bu okullar 26 kişi kapasiteliydi ve bu okullarda toplam 17.056 kişi eğitim görmüştür. UNESCO, TSK okuma-yazma çalışmalarını dünyanın en düzenli ve başarılı halk eğitimi çalışmaları olarak ilan etmiştir.

5) Türkiye'de halk eğitimini gerektiren toplumsal nedenler; bölgeler arası okur-yazarlık oranlarının batıdan doğuya doğru gidildikçe düşmesi, kent okur-yazarlık oranlarının kır okur-yazarlık oranlarından yüksek olması, işgücüne en az katılan grubun okuma-yazma bilmeyen yurttaşların olması, eğitim durumu yükseldikçe ücretli-maaşlı bir işte çalışma oranının yükselmesi, okuma-yazma bilmeyenlerin % 46,1 oranında ücretsiz aile işçisi olmalarıdır.

Türkiye'de halk eğitimini gerekli kılan ekonomik nedenler; dünya ülkeleri arasında % 23,7 ile en yüksek tarım istihdam oranına sahip ülke olması, % 46,2 katılım oranıyla üretime işgücünü en az katabilen ülke olması, Türkiye'de işgücüne ortalamadan da altında katılan bölgelerin olması, Türkiye'de batı'dan doğuya gidildikçe sanayide istihdam edilmiş kent nüfusu oranı düşerken, tarımdaki istihdam oranının artması, tarım istihdamının dünya ülkelerine göre yüksek olduğu Türkiye'de tarım sektörünün gayri safi milli hasıla içindeki payının % 9 ile en düşük paya sahip olmasıdır.

Türkiye'de halk eğitimini gerekli kılan toplumsal değişime ilişkin nedenler; okur-yazarlık oranlarının yıllara göre artış göstermesi, yıllara göre köy nüfusunun sürekli azalmasıdır.

6) Türk Silahlı Kuvvetlerinin 2000-2009 yılları arasında yürüttüğü okuma-yazma öğretimi faaliyetleri kapsamında 34.780 adet kurs açmış, bu kurslardan 588.202 erbaş ve er başarıyla mezun olmuştur, başarı oranı % 79 olmuştur. Yıllara göre kurs, ve kurslara katılan erbaş-er miktarları düşmektedir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin 2000-2009 yılları arasında yürüttüğü tarım ve hayvancılık eğitimi faaliyetleri kapsamında 20 farklı kurs türünde, toplam 5.662 adet kurs

açılmış, bu kurslara toplam 111.771 erbaş ve er katılmıştır. Arıcılık, sığır yetiştiriciliği ve sebze yetiştiriciliği gibi ekonomik niteliği fazla olan mesleklere yönelik kurslara katılan erbaş ve er sayısı da diğer kurslara katılan erbaş ve erlerden fazladır.

Silahlı Kuvvetlerinin 2000-2009 yılları arasında yürüttüğü kurslardan bazıları günümüz bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilmeye yönelik bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlamıştır. Erbaş ve erlerin en fazla katıldığı kurs bilgisayar kursu olmuştur. Yabancı dil kursları da en çok erbaş ve erin katıldığı kurslar olmuştur. Ancak, bilgisayarlı muhasebe ve bilgisayar ofis programları gibi kurslara katılım daha az gerçekleşmiştir.

4.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

4.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1) Batı ülkeleri arasında en yüksek tarım istihdam oranına sahip Türkiye’de tarımın gayri safi milli hasıla içindeki payı sanayi ve hizmet sektörlerine göre daha azdır. Bu nedenle tarım sektöründen daha fazla ekonomik verim alınması ve gayri safi milli hasıla içindeki payının artırılabilmesi için modern tarım yöntemlerinin öğretilmesi amacıyla daha fazla kurs organize edilmelidir.

2) Eğitim seviyesi arttıkça yapılan işin niteliği de artmaktadır. İşin niteliğinin artması gelişmiş batı ülkelerinde olduğu gibi sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerindeki istihdam oranının artması demektir. Bilgi ve teknolojinin sürekli değiştiği günümüzde okul tek başına günün ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Halk eğitimi faaliyetleri, yaşam boyu öğrenme faaliyetleri adı altında hayatın her safhasında yurttaşların ihtiyaç duydukları anda ihtiyaç duydukları konularda öğrenmelerine yardım edebilecek şekilde planlanmalıdır. Türk Silahlı Kuvvetleri de bu ihtiyaca göre eğitim faaliyetlerini planlamalıdır.

3) Türkiye nüfusu değişmektedir. Artık nüfusun çoğunluğu şehirlerde yaşamaktadır. Şehre göçen nüfusa şehir yaşantısına uyumu sağlanmalı, sanayi ve hizmet sektörlerinde gerekli bilgi ve beceriler kazandırılmalıdır. Türk Silahlı Kuvvetleri, yetenek kazandırma kurs programlarını değişen ihtiyaçlara göre güncellemelidir.

4) Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yetenek kazandırma kursları çerçevesinde açtığı günümüz dünyasının yeni bilgi ve becerilerini kazandırmayı amaçlayan bilgisayarlı muhasebe, bilgisayar ofis programları vb. gibi kurs türlerine katılımın az olduğu bazı kuvvetlerde bu tür kursların hiç açılmadığı görülmüştür. Günümüz okur-yazarlığının, bilgi-iletişim teknolojilerini etkili kullanabilmek anlamına geldiği düşünülürse, bu tür kursların sayısı artırılmalı ve erbaş ve erlere bu kursların önemi anlatılmalı ve katılımları teşvik edilmelidir.

5) Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı birliklerde düzenlenen okuma-yazma kurs sayıları, kurslara katılan erbaş ve er sayıları her geçen yıl düşmektedir. Bu, Türkiye'de okuma-yazma bilen nüfusun oranının artmasıyla orantılı bir süreçtir. Bu nedenle, kurslarda günümüz okur-yazarlığı olarak tanımlanabilecek bilgi-iletişim teknolojilerinin etkin kullanılabilmesine yönelik kurslara ağırlık verilmelidir.

4.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1) Araştırma, 2000-2009 yılları arasında TSK'nın düzenlediği okuma-yazma, meslek kazandırma kursları ile sınırlı tutulmuştur. TSK'nın ağaçlandırma faaliyetleri, eğitim imkanlarının az olduğu bölgelerde üniversite hazırlık ya da ders takviye kurslarının verildiği Mehmetçik dersanelerinin sayısı ve bu dersanelerde kursa katılan öğrencilerin istatistikleri incelenmelidir.

2) Benzer araştırmalar, TSK'nın sağlık imkanları bakımından yetersiz olan bölgelerde hangi işlevleri yerine getirdiği ile tekrarlanması önerilebilir.

3) TSK'nın halk eğitimine katkı oranları ile dünya ordularının halk eğitimi çalışmaları ve katkı oranları arasındaki farklar incelenmelidir.

KAYNAKÇA

Aims of Adult Education 2003. **Adult and Continuing Education**. ed. Peter Jarvis, Collin Griffin. v.1. London and New York: Routledge.

Askerlere Açılacak Kurslar. [15.05.2010]. www.demirkoyhem.gov.tr.

Brookfield, Stephen. 1987. **Learning Democracy: Eduard Lindeman on Adult Education**. New Hampshire: Croom Helm Ltd.

Budd, Marjorie. 2003. Continuing Education. **Continuing Education for Professionals Summary of A Symposium**. Washington D.C: National Academy Press.

Carr, Wilfred ,Anthony Hartnett. 1996. **Education and the Struggle for Democracy**. Philadelphia: Open University Press.

Curren, Randall R. 2000. **Aristotle on the necessity of Education**. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Dahlman,Carl, Douglas Zhihua Zeng, Shuiling Wang. 2007. **Enhancing China's Competitiveness Through Lifelong Learning**, Washington: The World Bank.

Daun, Holger. 2002. Globalization and National Education System. **Educational Restructuring in the Context of Globalization and National Policy**. ed. Holger Daun. New York: RoutledgeFalmer.

Duman, Ahmet. 2000. **Yetişkinler Eğitimi**. Ankara: Ütopya Yayınevi.

_____. 2005. Türkiye’de Yaşam Boyu Öğrenme Siyasalarını Oluştur(a)mamanın Dayanılmaz Hafifliği. **Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar, 9-10 Aralık 2004**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Erbaş ve Erlere Yetenek Kazandırma Kursları. 2000 / 2009. Genelkurmay Harekât Başkanlığı Arşivi.

Erdoğan, İrfan. 2002. **Eğitimde Değişim Yönetimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Ergun, Doğan. 2004. **Türk Bireyi Kuramına Giriş**. 2.bs. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Ewert, D. Merrill, Kristen Grace. 2000. Adult Education for Community Action. **Handbook of Adult and Continuing Education**. ed. Arthur Wilson, Elisabeth R. Hayes. San Francisco: Jossey-Bass.

Feibleman, James K. 1987. **Education and Civilization**. Dordrecht: Martinus Nijhof Pubkishers.

Field, John. 2005. **Social Capital and Lifelong Learning**. Bristol: The Policy Pres.

Fifth Intenational Conference on Adult Education. [12.12.2009]. www.unesco.org

For Those Who Need To Be Learners. 2003. **Adult and Continuing Education**. ed. Peter Jarvis, Collin Griffin. v.1. London and New York: Routledge

Geray, Cevat. 2002. **Halk Eğitimi**. Ankara: İmaj Yayınevi.

_____. 1970. **Halk Eğitime Giriş**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Gerber, Rod. 2003. Citizenship Education and Education for Work. **Citizenship Education and Lifelong Learning**. ed. Michael Williams, Graham Humphrys. New York: Nova Science Publishers Inc.

Gözütok, Dilek. 1999. Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Projesi. **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri I**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Hake, Barry. 2005. AB Politikaları ve Bilgi Ekonomisi: Yaşam Boyu Öğrenme için Stratejik Bir Rol. **Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Hamilton, Edwin. 1992. **Adult Education For Community Development**. Westport: Greenwood Pres.

Holford, John, Peter Jarvis. The Laerning Society. **Handbook of Adult and Continuing Education**. ed. Arthur L. Wilson, Elisabeth R. Hayes. San Francisco: Jossey-Bass

Hutchins, R.M. 2003. The Learning Society. **Adult and Continuing Education**. ed. Peter Jarvis, Collin Griffin. v.1. London and New York: Routledge.

Instance, David. 2003. Lifelong Learning and Citizenship: International Perspectives. **Citizenship Education and Lifelong Learning**. ed. Michael Williams, Graham Humphrys. New York: Nova Science Publishers Inc.

Jarvis, Peter. 1985. **The Sociology of Adult and Continuing Education**. New Hampshire: Croom Helm.

_____. 1993. **Adult Education and The State: Towards a Politics of Adult Education**. London: Routledge.

_____. 2004. **Adult Education and Lifelong Learning**. London and New York: RotledgeFalmer.

Karasar, Niyazi. 1999. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. 9. bs. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kasworm, Carol E., Carroll A. Londener. 2000. Adult Learning and Technology. **Handbook of Adult and Continuing Education**. ed. Arthur Wilson, Elisabeth R. Hayes. San Francisco: Jossey-Bass.

Kay, Harry. 1977. Learning and Society. **Adult Learning, Psychological Research and Applications**. ed. Michael J.A. Howe. London: John Wiley & Sons Ltd.

Keddie, Nell. 2003. An Ideology of Individualism. **Adult and Continuing Education**. ed. Peter Jarvis, Collin Griffin. v.1. London and New York: Routledge

Kılıç, Eşref. 1981. **Halk Eğitiminde Kuram ve Uygulama**. Ankara: Türkiye ve Orta doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Knowles, Malcolm. 1996. **Yetişkin Öğrenenler**. çev. Serap Ayhan. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Krajnc, A. 2003. Andragogy. **Adult and Continuing Education**. ed. Peter Jarvis, Collin Griffin). v.4. London and New York: Routledge

Kurtkan, Azmiran. 1977. **Sosyolojik Açıdan Eğitim Yolu İle Kalkınmanın Esasları**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Lengnick-Hall, Mark L., Cynthia A. Lengnick-Hall. 2004. **Bilgi Ekonomisinde İnsan Kaynakları Yönetimi**. İstanbul: Dışbank Kitapları.

Livingstone, D.W. 2002. Lifelong Learning and Underemployment in the Knowledge Society. **Supporting Lifelong Learning**. ed. Richard Edwards, Non Miller, Nick Small and Alan Tait. London, New York: Routledge Falmer.

Lokmanoğlu, Perihan, Nimet Gener. 1999. Yaygın Eğitimin Önemi, Tarihi Gelişimi ve Uygulama Alanları. **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri I**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Long, B.Huey. 1987. **New Perspectives on the Education of Adults in the United States**. Beckenham, Kent: Croom Helm Ltd.

Magalhaes, M. Antonio, Stephen R. Stoer. 2009. Performance, Citizenship and the Knowledge Society: A New Mandate for European Education Policy. **Globalisation and Europeanisation in Education**. ed. Roger Dale and Susan Robertson. Oxford: Symposium Books.

Montreal Declaration on Adult Education. 2003. **Adult and Continuing Education**. ed. Peter Jarvis, Collin Griffin. v.1. London and New York: Routledge.

Nowlen, Philip. 1980. Program Origins. **Developing, Administering and Evaluating Adult Education**, Washington: Jossey Bass Inc.

Oduaran, Akpovire. Globalization an Lifelong Education, Reflection on Some Challenges for Africa. **From Adult Education to the Learning Society**. ed. Peter Jarvis. New York: Routledge.

Okçabol, Rıfat. 1994. **Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)**. İstanbul: Der Yayınları.

Okuma-Yazma Çalışmaları. [08.05.2010]. www.cygm.meb.gov.tr.

Özgü, Tahir. 1981. Eğitimin Yatırım Niteliği ve Türkiye’de Eğitimin Etkinliği. Doçentlik Tezi. B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Peers, Robert. 1958. **Adult Education**. London: Rotledge.

Prasad, Rajendra. 2008. **Adult Education**. New Delhi: APH Publishing.

Rasmussen, Palle. 2009. Lifelong Learning as Social need and as Policy Discourse. **Globalisation and Europeanisation in Education**. ed. Roger Dale and Susan Robertson. Oxford: Symposium Books.

Sayılan, Fevziye. 2005. Herkes İçin Eğitim: Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Türkiye’de Temel Eğitim Sorunu. **Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar, 9-10 Aralık 2004**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Schuller, Tom, John Field. 2002. Social Capital, Human Capital and the Learning Society. **Supporting Lifelong Learning**. v.3. London and New York: Rotledge Falmer.

Selman, Gordon. 1987. Adult Education an Awakening Force. **Adult Education: International Perspectives From China**. ed. Chris Duke. Surry Hills: Croom Helm Australia Ltd.

Sharan, B. Merriam, Ralph G. Brockett. 2007. **The Profession and Practice of Adult Education, An Introduction**. San Francisco: Jossey- Bass.

Smith, Arthur L. 2003. Letter to Lloyd George Presenting 1919 Report. **Adult and Continuing Education**. ed. Peter Jarvis, Collin Griffin. London and New York: Routledge.

Smith, M. Cecil. 2009. Literacy in Adulthood. **Handbook of Research on Adult Learning and Development**. New York: Routledge.

Sparrow, Paul R., Jean M. Hiltrop. 1994. **European Human Resource Management in Transition**. Cambridge: Prentice Hall.

Tight, Malcolm. 2002. **Key Concepts in Adult Education and Training**. New York: Routledge.

Taymaz, Haydar. 1981. **Hizmet İçi Eğitim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2009a. **Milli Eğitim İstatistikleri 2007/08**. Ankara

_____. 2009b. **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri 2008**. Ankara.

_____. 2008. **İstatistik Göstergeler 1923-2007**. Ankara.

Toepfer, Barbara. 2004. Global/Local Education for Adults: Why Is It a Must for the 21st Century? **Adult Education @ 21st Century**. ed. Peter Kell, Sue Shore and Michael Singh. New York: Peter Lang Publishing.

Ünal, Işıl, Nejla Kurul Tural, H. Hüseyin Aksoy. 2005. Mesleki Eğitim ve Yaşam Boyu Eğitim: Ekonomi Politik Bir Değerlendirme. **Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar, 9-10 Aralık 2004**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Wain, Kenneth. 2006. Lifelong Education and Adult Education. **From Adult Education to The Learning Society**. ed. Peter Jarvis. London and New York: Routledge.

EKLER

Ek 1. 2000-2009 Yılları Arasında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Düzenlediği Kurs Türleri

1. Ağaç İşleri
2. Ağaç Mobilya Cilacısı Yetiştirme Kursu
3. Ağaç Oymacılığı Kursu
4. Ahşap Yapı
5. Akü Şarj, Bakım ve Kullanım Kursu
6. Akücülük
7. Alabalık Yetiştiriciliği
8. Alçıpan Kursu
9. Alüminyum (Rölyef) İşlemeciliği Kursu
10. Ambalajcı Yetiştirme Kursu
11. Arıcılık
12. Aşçılık Kursu
13. Ayakkabı İmalat ve Onarımcılığı
14. Bağcılık Kursu
15. Bağlama Çalma Kursu
16. Bahçe Bitkiciliği (Peyzaj) Kursu
17. Bahçıvanlık Kursu
18. Bakır İşlemeciliği Kursu
19. Berberlik
20. Besicilik
21. Betonarme Demirciliği
22. Bilgisayar Bakım ve Onarımcılığı Kursu
23. Bilgisayar Kursu
24. Bilgisayar Ofis Programları
25. Bilgisayarlı Muhasebe Kursu

Ek 1 - devam

26. Bisiklet, Motosiklet Bakım ve Onarımcılığı Kursu
27. Bobinajcılık
28. Borucu Kursu
29. Börekçilik Kursu
30. Buhar Kazanı- Brülör Kursu
31. Buhar Kazanı Kursu / Ateşçilik
32. Büro Makineleri Bakım ve Onarım Kursu
33. Ciltçilik ve Kitap Onarımcılığı Kursu
34. Çadır, Tente ve Yelken Dikiş Elemanı Yetiştirme Kursu
35. Çamaşır Yıkama Kursu
36. Çaycılık Kursu
37. Çayır, Mera, Silo, Silaj Kursu
38. Çevre Sağlığı Kursu
39. Çiçek Yetiştiriciliği
40. Çim Alanları ve Yer Örtücüleri
41. Çinicilik Kursu
42. Çorapçılık
43. Daktilo Kursu
44. Değerli Taş İşlemeciliği Kursu
45. Deri Konfeksiyon Kursu
46. Devekuşu Yetiştiriciliği Kursu
47. Doğalgaz Ateşçiliği Kursu
48. Doğalgaz Tesisatçılığı Kursu
49. Duvarcılık Kursu
50. El Sanatları
51. Elektrik Tesisatçılığı Kursu (Elektrikçilik)
52. Elektrikli Ev Aletleri Bakım ve Onarım Kursu
53. Elektronik Kursu
54. Elektronik Yazı Makinesi Kullanım Kursu
55. Emlak Danışmanlığı Kursu
56. Enstrüman Yapım ve Onarımı Kursu
57. Esanjör İşletme Kursu
58. Ev Mefruşatı Dikimi Kursu
59. Ev Pansiyonculuğu Kursu

Ek 1 - devam

60. Ev, Büro ve Kurum Temizliği Kursu
61. Fayans Seramik Döşeme Kursu
62. Fidan Üretimi ve Fidecilik
63. Fırıncılık Kursu
64. Fotoğrafçılık Kursu
65. Frezecilik Kursu
66. Garsonluk
67. Gıda ve Beslenme
68. Granit Montaj Elemanı Yetiştirme Kurs
69. Gübre ve Gübreleme
70. Gübreleme ve Toprak Numune Alımı Kursu
71. Gül Üretimi
72. Hasır Bilezik Kursu
73. Hasır Mobilya Yapımı Kursu
74. Hatçılık Kursu
75. Hayvan Besiciliği Kursu
76. Hayvancılık, Çayır-Mera ve Silaj Yapımı
77. İlk Yardım Kursu
78. İpek Böcekçiliği Yetiştiriciliği
79. Isıtma/Soğutma Havalandırma Kursu
80. İş güvenliği
81. İş Makineleri Bakım
82. İş Makineleri Kullanım (Operatörlük) Kursu
83. İş Kurumu Hiz. ve İş Arama Tekn. İle İş Görüşmeleri
84. İtfaiye Eri Kursu
85. Jeneratör Kullanma ve Bakım Kursu
86. Kağıt Yapı Kursu
87. Kalıpçılık Kursu
88. Kalorifer Ateşçiliği Kursu
89. Kalorifer Kazanları Bakım ve İşletme
90. Kameramanlık
91. Karo-Fayans Döşeme Kursu
92. Kat Hizmetleri
93. Kaynak Kaporta Kursu

Ek 1 - devam

94. Kaynakçılık
95. Konfeksiyon (Hazır Giyim
96. Kooperatifçilik
97. Koruma Kontrol
98. Koyun ve Keçicilik
99. Kuaförlük
100. Kuru Temizlemecilik Kursu
101. Kültür Mantarı Yetiştiriciliği/Mantarcılık
102. Kümes Hayvancılığı Kursu
103. Marangozluk Kursu
104. Matbaacılık Kursu
105. Mekanik Taşıyıcılar (Asansörcülük vb.) Kursu
106. Mekanik Teknolojisi Kursu
107. Metal İşleri (Kaynakçılık)
108. Mevsimlik Çiçek Üretimi
109. Meyve Bakımı ve Budama Kursu
110. Meyvecilik
111. Meyvecilik /Ağaç Budama ve Dikme Kursu
112. Mobilya Döşemeciliği
113. Mobilya İskeletçiliği
114. Modern Tarım ve Hayvancılık Kursu
115. Motor Bakım ve Onarım Kursu
116. Motorlu Taşıt Sürücü Kursları/Direksiyon
117. Mum Yapımı/ Mesleğe Yönelme Danışmanlık
118. Nefesli Çalkılar ve Bağlama
119. Okuma Yazma 1 inci ve 2 inci Kademe Kursları
120. Oto Boyacılığı
121. Oto Döşemeciliği Kursu
122. Oto Elektrikçiliği
123. Oto Kaynakçılığı Kursu
124. Oto Lastik Onarımcılığı Kursu
125. Oto Motor Tamirciliği
126. Oto Yağlama ve Yıkama
127. Plastik Doğrama Kursu

Ek 1- devam

128. Radyo Televizyon Tamirciliği Kursu
129. Saat Tamirciliği
130. Sabun Yapımı Kursu
131. Saç İşleri Kursu
132. Satış Elemanı Yetiştirme
133. Sebze ve Tarla Bitkileri Yetiştirme
134. Sebze Yetiştiriciliği/ Sebzecilik
135. Sedef Kakmacılığı Kursu
136. Seracılık Kursu
137. Serigrafikçilik Kursu
138. Sığır Yetiştiriciliği/ Sığırıcılık
139. Sıhhi Tesisatçılık Kursu
140. Silah Bakımı/Tamir kursu
141. Sıva, Boya, Badana Kursu
142. Soğuk Demircilik
143. Su Ürünleri
144. Sulama
145. Süpürge, Fırça ve Sepet Yapımı Kursu
146. Sürveyan Kursu
147. Süs Bitkileri Yetiştiriciliği (Peyzaj
148. Süt Besiciliği
149. Süt Mamulleri Üretimi ve Ekmek Yapımı Kursu
150. Stüdyo Teknikleri
151. Tahıl ürünleri yetiştiriciliği
152. Tarımsal Mekanizasyon / makinecilik
153. Tarla Bitkileri
154. Taşçılık Kursu
155. Tathcılık Kursu
156. Tavukçuluk Kursu
157. Tekstil Makinaları Bakım Onarım Kursu
158. Telefon Sant.Bakım/ İşletmeni Kursu
159. Temel Elektrik
160. Terzilik Kursu
161. Tesfiyecilik Kursu

Ek 1 - devam

162. Toprak ve Su Muhafazası
163. Tornacılık Kursu
164. Trampetçi kursu
165. Trikota
166. Turistik Eşya (Süs Eşyası)Yapımcılığı Kursu
167. Turizm Otelcilik Kursu
168. Türk Halk Müziği /Folklör
169. Vitray Kursu
170. Yabancı Dil Kursları
171. Yangın Söndürme ve Kurtarma
172. Yem Bitkileri Yetiştiriciliği
173. Yorgancılık Kursu
174. YSC Dolum Kursu
175. Zeytincilik ve Yetiştiriciliği
176. Ziraat Makineleri Tamir Kursu
177. Zirai İlaçlar Kursu
178. Zirai Mücadele

Ek 2. 2000-2009 Okuma-Yazma Kursları Toplam Sonuç Tablosu

OKUMA YAZMA KURSLARI TOPLAM SONUÇ TABLOSU
(08 ŞUBAT 2000 - 30 HAZİRAN 2009)

KUVVET K.LIKLARI	AÇILAN KURS MİKTARI	KATILAN ERBAŞ/ER MİKTARI	BAŞARILI ERBAŞ-ER MİKTARI	BAŞARI ORANI (%)
K.K.K.LIĞI	4.090	185.968	124.883	67
DZ.K.K.LIĞI	248	6.916	4.503	65
HV.K.K.LIĞI	206	10.554	8.682	82
J.GN.K.LIĞI	2.632	50.577	44.207	87
SAHİL GÜV.K.LIĞI	25	94	85	90
TOPLAM	7.201	254.109	182.360	72

Ek 3. 2000-2009 Modern Tarım ve Hayvancılık Kursları Toplam Sonuç Tablosu

MODERN TARIM VE HAYVANCILIK KURSLARI TOPLAM SONUÇ TABLOSU
(08 ŞUBAT 2000 - 30 HAZİRAN 2009)

KURSUN ADI	AÇILAN KURS MİKTARI					KURSA KATILAN ERBAŞ VE ER MİKTARI										BAŞARIYLA BİTİREN ERBAŞ VE ER MİKTARI										DEVAM EDEN ERBAŞ VE ER MİKTARI				
	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜV.	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜV.	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜV.	TOPLAM						
1 Avcılık	544	48	17	371	33	1.013	12.554	599	197	6.785	124	20.259	10.372	502	141	6.683	124	17.822	0	54	0	0	0	54						
2 Bağıcılık Kursu	143	9	1	100	15	268	2.916	118	17	1.238	56	4.345	2.396	108	15	1.202	54	3.775	0	8	0	0	2	10						
3 El Sanatları	82	7	0	4	0	93	959	204	0	73	0	1.236	796	89	0	73	0	958	35	78	0	0	0	113						
4 Gıda ve Beslenme	70	6	1	0	20	97	1.444	84	23	0	58	1.609	1.246	53	20	0	58	1.377	0	19	0	0	0	19						
5 Gübre ve Gübreleme	122	11	2	0	4	139	4.249	156	21	0	4	4.430	1.995	103	13	0	4	2.115	1	29	0	0	0	30						
6 Hayvancılık, Çayır-Mera ve Silaj Yapımı	85	0	0	87	0	172	2.040	0	0	1.051	0	3.091	1.877	0	0	1.045	0	2.922	0	0	0	0	0	0						
7 İpek Böcekliği	15	0	1	2	0	18	90	0	1	6	0	97	44	0	1	6	0	51	0	0	0	0	0	0						
8 Kooperatifçilik	84	27	13	0	7	131	2.041	129	321	0	43	2.534	1.780	112	112	0	43	2.047	0	0	0	0	0	0						
9 Kovun ve Keciçilik	197	5	3	132	7	344	3.471	122	19	1.276	12	4.900	2.930	68	19	1.254	12	4.283	4	0	0	0	0	4						
10 Kümes Hayvancılığı	146	5	6	67	10	234	2.929	78	45	1.050	33	4.135	2.576	72	45	1.014	33	3.740	0	6	0	0	0	6						
11 Meyvecilik	261	21	10	0	6	298	8.031	396	116	0	11	8.554	6.205	330	115	0	11	6.661	47	42	0	0	0	89						
12 Sebze Yetiştiriciliği/ Sebzeçilik	343	23	5	194	6	571	7.947	212	35	3.947	14	12.155	5.416	207	35	3.911	14	9.583	23	0	0	0	0	23						
13 Sığır Yetiştiriciliği/ Sığırçılık	384	36	17	244	15	696	10.626	598	226	3.533	86	15.069	6.804	475	198	3.495	78	11.050	17	27	0	0	0	44						
14 Su Ürünleri	167	22	8	23	17	237	3.179	265	65	233	35	3.777	2.737	219	61	233	35	3.285	0	0	0	0	0	0						
15 Sulama	129	9	0	24	10	172	5.678	114	0	315	15	6.122	2.467	100	0	306	15	2.888	10	0	0	0	0	10						
16 Sus Bitkileri Yetiştiriciliği (Peyzai)	166	12	3	50	5	236	2.945	216	25	826	23	4.035	2.110	177	24	666	23	3.000	0	29	0	0	0	29						
17 Tarımsal Mekанизasyon / Makinacılık	86	5	0	16	5	112	1.194	57	0	288	9	1.548	1.112	41	0	288	9	1.450	0	0	0	0	0	0						
18 Tarla Bitkileri	345	13	0	181	9	548	6.493	209	0	2.609	57	9.368	5.305	177	0	2.584	48	8.114	26	30	0	0	2	58						
19 Toprak ve Su Muhafazası	52	2	0	33	0	87	937	18	0	492	0	1.447	824	16	0	492	0	1.332	0	0	0	0	0	0						
20 Ziraî Mücadele	115	17	0	60	4	196	2.130	270	0	645	15	3.060	1.802	233	0	314	15	2.364	0	37	0	0	0	37						
TOPLAM	3.536	278	87	1.588	173	5.662	81.853	3.845	1.111	24.367	595	111.771	60.794	3.082	799	23.566	576	88.17	163	359	0	0	4	526						

BAŞARI ORANI (%) 79,46

Ek 4. 2000-2009 Yetenek Kazandırma Kursları Toplam Sonuç Tablosu

YETENEK KAZANDIRMA KURSLARI TOPLAM SONUÇ TABLOSU
(08 ŞUBAT 2000 - 30 HAZİRAN 2009)

KUVVET K.LIKLARI	AÇILAN KURS MİKTARI	KATILAN ERBAŞ/ER MİKTARI	BAŞARILI ERBAŞ-ER MİKTARI	BAŞARI ORANI (%)
K.K.K.LIĞI	21.371	496.696	366.478	74
DZ.K.K.LIĞI	1.100	28.882	21.536	75
HV.K.K.LIĞI	1.176	47.571	42.731	90
J.GN.K.LIĞI	10.808	169.336	156.209	92
SAHİL GÜV.K.LIĞI	325	1.298	1.248	96
TOPLAM	34.780	743.783	588.202	79

Ek 5. 2000-2009 Erbaş ve Erlerle Yetenek Kazandırma Kursları Durum Tablosu

ERBAŞ VE ERLERE YETENEK KAZANDIRMA KURSLARI DURUM TABLOSU																									
(08 ŞUBAT 2000 - 30 HAZİRAN 2009)																									
S. NO	KURSUN ADI	AÇILAN KURS MİKTARI					KURSA KATILAN ERBAŞ VE ER MİKTARI					BAŞARIYLA BİTİREN ERBAŞ VE ER MİKTARI					DEVAM EDEN ERBAŞ VE ER MİKTARI								
		KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM
1	Adece İşleri	244	7				269	3.687	169			576	4.432	2.792	96			513	3.401	20	16				36
2	Adece Mobilya Ofisi Yetiştirme Kursu	18					18	131					131	120					120						0
3	Adece Oymacılığı Kursu	12				2	14	322			20		350	267			27		294						0
4	Adece Yapı		15				15		231				231		71				71		48				48
5	Adece Sat. Bakım ve Kullanım Kursu	5					5	64					64	64					64						0
6	Adece	74				9	83	889			34		923	577			34		611						0
7	Adece Yetiştiriciliği	6		1			7	153		1			154	30		1		31							0
8	Adece Kursu	21				1	22	147			12		159	145			12		157						0
9	Adece (Relay) İşmenliği Kursu	8					8	82					82	31				31							0
10	Adece Yetiştirme Kursu	3					3	223					223	157					157						0
11	Adece	544	48	17	371	33	1.013	12.554	599	197		6.785	124	20.259	10.372	502	141	6.883	124	17.022	0	54			64
12	Adece Kursu	947	6	37	750		1.740	10.775	49	1.711	10.893		23.428	8.434	30	1.644	10.305		20.413	79	19				89
13	Adece İnşaat ve Ofis Yetiştirme Kursu	20		4	4		28	212		10	27		249	180		4		27	191						0
14	Adece Kursu	143	9	1	100	15	268	2.916	118	17	1.238	56	4.345	2.386	108	15	1.202	54	3.775	0	8				10
15	Adece Çama Kursu	3		2			5	79		30			109	77		30			107						0
16	Adece Bitticiliği (Payal) Kursu	34			21		55	640			288		928	570			287		857						0
17	Adece Kursu	13					13	110					110	95					95						0
18	Adece İşmenliği Kursu						0						0						0						0
19	Adece	101	9	42	9		161	1.486		116	346	67	2.015	950		116	346	65	1.477						0
20	Adece		1				1		10				10		10				10		0				0
21	Adece Demirciliği	60		4			64	726			53		779	612			52		664						0
22	Adece Bakan ve Ofis Yetiştirme Kursu	89	4	33	22		158	1.294	119	550	279		2.242	970	76	530	199		1.783		0				0
23	Adece Kursu	865	93	88	1.265	10	2.331	21.495	2.215	1.455	16.267	46	41.488	18.450	1.342	946	15.028	48	33.812	143					143
24	Adece Ofis Programları		9				9		146				146		108				108		38				38
25	Adece Mahasele Kursu	22	3	2	6		33	564	29	27	72		692	414	8	27	34		483						0
26	Adece, Motokist Bakım ve Ofis Yetiştirme Kursu	1					1	14					14					14							0
27	Adece	31			5		36	208			40		248	163				33	196						0
28	Adece Kursu	4			5		9	30			46		75	30			45		75						0
29	Adece Kazan- Bulur Kursu	125					125	1.843					1.843	1.608					1.688	0					0
30	Adece Kazan Kursu / Ateşçilik	5				6	10	154					33	187	116				33	149					0

Ek 5 - devam

S. NO	KURSUN ADI	AÇILAN KURS MİKTARI						KURSA KATILAN ERBAŞ VE ER MİKTARI						BAŞARIYLA BİTİREN ERBAŞ VE ER MİKTARI						DEVAM EDEN ERBAŞ VE ER MİKTARI					
		KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL	TOPLAM
32	Büro Makineleri Bakım ve Onarım Kursu	2					2	11					11	9					9						9
33	Çocuk ve Yetişkin Okuma Yazma Kursu	40		12			52	439			95		534	344			88		432						432
34	Çadır, Tente ve Yelken Dikiş Kursu	25					25	363					363	306					306						306
35	Elbise Yıkama Kursu	12					12	97					97	97					97						97
36	Çaycılık Kursu	28		2			30	173			58		231	187			58		225						225
37	Çayır, Mera, Silo, Silaj Kursu	152	3	1		1	157	2.338	49	3		12	2.402	2.150	49	0		9	2.216	0	0				2.216
38	Çevre Sağlığı Kursu	12		2			14	127			24		161	127			24		151						151
39	Çilek Yetiştiriciliği Bili Kuruma Kursu	1	4	3			8	16	37		28		81	12	37		28		77		0				77
40	Çim Alanları ve Yer Otutucuları		3				3		68				68		68				68		0				68
41	Çiçeklik Kursu			4			4				24		24				24		24						24
42	Çırpıcılık	1					1	109					109	19					19						19
43	Daktilo Kursu	115	2	23	118		258	1.805	15	1.417	909		4.246	1.474	15	1.246	804		3.619		0				3.619
44	Dağdibi Taş İşçiliği Kursu	5					5	80					80	44					44						44
45	Deri Korkakıyım Kursu	1					1	10					10	6					6						6
46	Dovebaşı Yetiştiriciliği Kursu			20			20				145		145												
47	Doğalgaz Alışveriş Kursu		2	25			27			18	402		420			16	401		417						417
48	Doğalgaz Testiştiriciliği Kursu	16		1	6		23	321		22	28		369	206		22	26		254						254
49	Dovercılık Kursu	130		1	33		164	1.499		2	215		1.716	1.334		2	205		1.541						1.541
50	El Sanatları	82	7		4		93	859	204		73		1.236	798	89		73		950	35	78				1.113
51	Elektrik Testiştiriciliği Kursu	1.020	24	6	221	8	1.279	15.659	267	181	2.094	74	18.275	11.665	181	178	1.826	82	13.912	90	31				121
52	Elektronik ve Aralıkları Bakım ve Onarım Kursu	173	11	9	40		233	2.585	138	124	389		3.237	1.973	107	98	322		2.500		0				2.500
53	Elektronik Kursu		1	2			3		24		38		62		24		35		59		0				59
54	Elektronik Yazı Makinesi Kullanım Kursu	5		2			7	127			20		147	104			20		124						124
55	Emniyet Dersmanlığı Kursu		1	1		2	4		6	5		20	31		6	5		20	31						31
56	Enstrüman Yapım ve Onarım Kursu	8		2	1		11	813		55	11		879	464		54	11		528						528
57	Evaporizasyon Kursu	67	3				80	512		110			622	478		107			595	0					595
58	Ev Marjinali Dikimi Kursu	12					12	238					238	178					178						178
59	Ev Pasajı ve Kurum Teminliği Kursu	42		2			44	514			20		534	369			20		389						389
60	Ev ve Kurum Teminliği Kursu	10		1	2		13	136		20	20		178	112		20	20		152						152
61	Fayans Seramik Döşeme Kursu	1		1			2	15		2			17	11		2			13						13
62	Fidan Üretim ve Fidecilik	2					2	43					43	40					40						40
63	Fırıcılık Kursu	133			121		254	1.585			873		2.459	1.287			789		2.046						2.046

Ek 5 - devam

Sıra No	KURSU ADI	AÇILAN KURS MİKTARI						BAŞARIYLA BİTİREN ERBAŞ VE ER MİKTARI						DEVAM EDEN ERBAŞ VE ER MİKTARI					
		KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM
84	Fotoğrafçılık Kursu	182	5	29			186	1.835	47			441	2.323	1.395	36		334		1.765
85	Frezacılık Kursu	4					4	41					41	24					24
86	Garcenilik Kursu	94		32			166	1.358		3.329	483		5.100	1.160	3.274	493		4.927	
87	Gıda ve Beslenme	70	6	1			77	1.444	84	23			1.609	1.246	63	20		58	1.377
88	Granti Menaj Elemanı	1					1	31					31	30				30	
89	Yatılılık Kursu																		
90	Günlük ve Gölgesine	122	11	2			139	4.248	166	21			4.430	1.995	103	13		4	2.115
91	Günlük ve Toprak Numune						50				501		601				477		477
92	Altın Kursu						3				15		15				14		14
93	Ötöl Örtöl						1	10			10		20				10		10
94	Nezari Bileşik Kursu	1					1	92					92	35					35
95	Harar Mobilya Yapımı Kursu	2					2										1		1
96	Hatcılık Kursu						1						1						
97	Hayvan Besiciliği Kursu	129		3			211	3.009		41	914		3.964	2.624		39	882		3.546
98	Hayvan Besiciliği Kursu	85					172	2.040			1.051		3.091	1.877			1.045		2.922
99	Bilgi Yagilim								12		1.300		3.517	1.987	6		1.375		3.368
100	İlk Yardım Kursu	104	1				210	2.125						97	44	1	6		51
101	İlk Yardım Kursu	15					18	90					921	249		815	6		870
102	İlk Yardım Kursu	33					68	269											
103	İlk Yardım Kursu						1		1										
104	İlk Yardım Kursu						1												
105	İlk Yardım Kursu						1												
106	İlk Yardım Kursu						1												
107	İlk Yardım Kursu						1												
108	İlk Yardım Kursu						1												
109	İlk Yardım Kursu						1												
110	İlk Yardım Kursu						1												
111	İlk Yardım Kursu						1												
112	İlk Yardım Kursu						1												
113	İlk Yardım Kursu						1												
114	İlk Yardım Kursu						1												
115	İlk Yardım Kursu						1												
116	İlk Yardım Kursu						1												
117	İlk Yardım Kursu						1												
118	İlk Yardım Kursu						1												
119	İlk Yardım Kursu						1												
120	İlk Yardım Kursu						1												
121	İlk Yardım Kursu						1												
122	İlk Yardım Kursu						1												
123	İlk Yardım Kursu						1												
124	İlk Yardım Kursu						1												
125	İlk Yardım Kursu						1												
126	İlk Yardım Kursu						1												
127	İlk Yardım Kursu						1												
128	İlk Yardım Kursu						1												
129	İlk Yardım Kursu						1												
130	İlk Yardım Kursu						1												
131	İlk Yardım Kursu						1												
132	İlk Yardım Kursu						1												
133	İlk Yardım Kursu						1												
134	İlk Yardım Kursu						1												
135	İlk Yardım Kursu						1												
136	İlk Yardım Kursu						1												
137	İlk Yardım Kursu						1												
138	İlk Yardım Kursu						1												
139	İlk Yardım Kursu						1												
140	İlk Yardım Kursu						1												
141	İlk Yardım Kursu						1												
142	İlk Yardım Kursu						1												
143	İlk Yardım Kursu						1												
144	İlk Yardım Kursu						1												
145	İlk Yardım Kursu						1												
146	İlk Yardım Kursu						1												
147	İlk Yardım Kursu						1												
148	İlk Yardım Kursu						1												
149	İlk Yardım Kursu						1												
150	İlk Yardım Kursu						1												
151	İlk Yardım Kursu						1												
152	İlk Yardım Kursu						1												
153	İlk Yardım Kursu						1												
154	İlk Yardım Kursu						1												
155	İlk Yardım Kursu						1												
156	İlk Yardım Kursu						1												
157	İlk Yardım Kursu						1												
158	İlk Yardım Kursu						1												
159	İlk Yardım Kursu						1												
160	İlk Yardım Kursu						1												
161	İlk Yardım Kursu						1												
162	İlk Yardım Kursu						1												
163	İlk Yardım Kursu						1												
164	İlk Yardım Kursu						1												
165	İlk Yardım Kursu						1												
166	İlk Yardım Kursu						1												
167	İlk Yardım Kursu						1												
168	İlk Yardım Kursu						1												
169	İlk Yardım Kursu						1												
170	İlk Yardım Kursu						1												
171	İlk Yardım Kursu						1												
172	İlk Yardım Kursu						1												
173	İlk Yardım Kursu						1												
174	İlk Yardım Kursu						1												
175	İlk Yardım Kursu						1												
176	İlk Yardım Kursu						1												
177	İlk Yardım Kursu						1												
178	İlk Yardım Kursu						1												
179	İlk Yardım Kursu						1												
180	İlk Yardım Kursu						1												
181	İlk Yardım Kursu						1												
182	İlk Yardım Kursu						1												
183	İlk Yardım Kursu						1												
184	İlk Yardım Kursu						1												
185	İlk Yardım Kursu						1												
186	İlk Yardım Kursu						1												
187	İlk Yardım Kursu						1												
188	İlk Yardım Kursu						1												
189	İlk Yardım Kursu						1												
190	İlk Yardım Kursu						1												
191	İlk Yardım Kursu						1												
192	İlk Yardım Kursu						1												
193	İlk Yardım Kursu						1												
194	İlk Yardım Kursu						1												
195	İlk Yardım Kursu						1												
196	İlk Yardım Kursu						1												
197	İlk Yardım Kursu						1												
198	İlk Yardım Kursu						1												
199	İlk Yardım Kursu						1												
200	İlk Yardım Kursu						1												

Ek 5 - devam

S. NO	KURSU ADI	AÇILAN KURS MİKTARI					KURSA KATILAN ERBAŞ VE ER MİKTARI					BAŞARIYLA BİTİREN ERBAŞ VE ER MİKTARI					DEVAM EDEN ERBAŞ VE ER MİKTARI								
		KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM
86	Kooperatifçilik	84	27	13		7	131	2.041	129	321		43	2.534	1.780	112	112		43	2.047		0				0
97	Konuma Kontrol			2	2		4			118	47		165			118	45		163						0
98	Koyun ve Keçicilik	197	5	3	132	7	344	3.471	122	19	1.276	12	4.900	2.930	88	19	1.254	12	4.283	4	0				4
99	Kudrütlik	187	46	10	67		310	2.671	1.149	109	443		4.372	1.819	465	26	413		2.723	321					321
100	Kuru Temizlemecilik Kursu	4					4	11					11		11				11						0
101	Kültür Bakanlığı Teftişçiliği/Mentecilik	4			8		12	363			103		456	348				103	451						0
102	Kümes Hayvancılığı Kursu	146	5	6	67	10	234	2.929	76	45	1.050	33	4.135	2.576	72	45	1.014	33	3.740	0	6				6
103	Marangozluk Kursu	254			13		267	2.330			132		2.462	1.934				130	2.064	23					23
104	Malbacılık Kursu	3					3	35					35	33					33						0
105	Mekanik Tıyıcılar (Asansörçülük vb.) Kursu	2			2		4	10			34		44	44	3		34		37						0
106	Mekanik Teknolojiler Kursu	2					2	28					28	28					28						0
107	Metel İşleri (Kaynaççılık)	391	6	3	30		438	4.810	63	10	270		5.153	3.869	55	9	270		4.203	106	0				106
108	Mevsimlik Çiçek Üretimi				6		6				22		22					22	22						0
109	Mayya Bakımı ve Budama Kursu			9	0		9			93	0		93					83	0						0
110	Mayvecilik	261	21	10	0	6	298	8.031	396	116		0	8.554	6.205	330	115	0	11	6.661	47	42				89
111	Mayvecilik/Ağaç Budama ve Dikime Kursu				229		229				3.083		3.083					2.954	2.954						0
112	Mebliya Disiplinliliği	89		6	6		101	1.121		7	60		1.188	883		6	60		959						0
113	Mebliya İskeletçiliği	10			8		18	65			39		104	44			39		83						0
114	Modern Tazim ve Hayvancılık Kursu	18		3	105		206	504		108	2.568		3.180	290		63	2.523		2.876						0
115	Motor Bakım ve Onarım Kursu	851	13	48	79		991	10.350	190	186	842		11.568	7.803	151	183	791		9.008	77	12				89
116	Motorlu Taşıt Sürücü Kursları/Direksiyon	101			53		154	2.365			553		2.918	1.915			528		2.443						0
117	Mum Yapımı Mesleğe Yenellene Danışmanlık	3	21				24	46	772				618	23	767				790						0
118	Nefesli Çaldılar ve Bağlama	3					3	79					79	67					67						0
59	Okuma Yazma 1'nci ve 2'nci Kademe Kurulan	4.090	248	206	2.632	25	7.201	185.968	8.916	10.554		50.577	254.109	124.883	4.503	8.582	44.207	85	182.360	918	2.173				8
120	Oto Boyacılık	307	8		3		318	2.631	8		96		2.734	2.081	8		86		2.176		8				8
121	Oto Disiplinliliği Kursu	31			3		34	243			126		369	202			126		328						0
122	Oto Elektrikçiliği	717	6	2	60		785	10.686	96	12	515		11.309	7.330	81	12	506		7.929	36	2				36
123	Oto Kaynaççılık Kursu	1					1	3					3	3					3						0
124	Oto Lastik Onarımçılığı Kursu	173	1	2	22		198	1.737	3	13	172		1.925	1.550	3	8	162		1.723						0
125	Oto Motor Tamirciliği		11				11		53				63		31				31		18				18
126	Oto Yağlama ve Yıkama	2					2	3					3	3					3						0
127	Plastik Doğrama Kursu	38					38	402					402	332					332						0

Ek 5 - devam

NOT	S. NO	KURSUN ADI	AÇILAN KURS MİKTARI						KURSA KATILAN ERBAŞ VE ER MİKTARI						BAŞARIYLA BİTİREN ERBAŞ VE ER MİKTARI						DEVAM EDEN ERBAŞ VE ER MİKTARI					
			KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM
	•	128	Radio Televizyon Tanımcılığı Kursu	76	3		16		94	1.516	44		82		1.642	976	35		67		1.078	0				0
		129	Saat Tanımcılığı					0	0					0						0					0	
		130	Sabun Yapım Kursu					0	0					0						0					0	
	•	131	Sağ İşleri Kursu	24		1	9		34	292		15	76		382	234		13	75		322	0				0
		132	Sağ Eleman Yetiştirme		1				1		2			2			2			2		0				0
		133	Sehze ve Tarih Bilimleri Yetiştirme	144		3			147	3.597		35		3.632	2.977		28			3.005						0
	•	134	Sehze Yetiştiriciliği/Sehzeçilik	343	23	5	194	6	571	7.947	212	35	3.947	14	12.155	5.416	207	35	3.911	14	9.583	23	0			23
		135	Sedef Kalkınıcılığı Kursu						0					0						0					0	
	•	136	Seracılık Kursu	190	3	6	242	4	444	4.077	64	80	3.001	28	7.230	3.636	29	38	2.958	28	6.689	40	35			76
	•	137	Serigrafiçilik Kursu	5					5	21					21	15				15						0
		138	Sığır Yetiştiriciliği/Sığircılık	384	36	17	244	15	696	10.626	590	226	3.533	86	15.069	8.804	475	198	3.495	78	11.050	17	27			44
	•	139	Sihli Teslatıcılık Kursu	729	14	33	151	5	932	9.032	93	2.404	1.392	72	12.993	6.915	29	2.301	1.344	70	10.659	65	18			83
		140	Silah Bakımı/Tamir kursu	12		39	5		56	136		1.336	151		1.623	136		1.305	151	1.592	0				0	
		141	Sıva, Boya, Badana Kursu	648	10		126		784	7.652	160		1.064		8.076	8.842	110		952		7.904	35	0			35
		142	Soğuk Domicilik	4					4	51					51	34				34					0	
	•	143	Su Ürünleri	167	22	8	23	17	237	3.179	265	65	233	35	3.777	2.737	219	61	233	35	3.285	0	0			0
	•	144	Sulama	129	9		24	10	172	5.678	114		315	15	6.122	2.467	100		306	15	2.888	10	0			10
		145	Sütlüğe, Fırça ve Sepet Yapımı Kursu	1					1	13					13	4				4					0	
		146	Sütlüğe Kursu	6					6	245					245	83				83					0	
	•	147	Sus Bilkleri Yetiştiriciliği (peyzall)	166	12	3	50	5	236	2.945	216	25	826	23	4.035	2.110	177	24	666	23	3.000	0	29			29
	•	148	Sus Besiciliği				39		39				412		412				409		409				0	
	•	149	Sut Mamulleri Üretimi ve Ekmek Yapımı Kursu	11					11	514					514	472				472					0	
	•	150	Sütçüye Teknikleri	3					3	41					41	37				37					0	
	•	151	Tahıl ürünleri yetiştiriciliği	1			1		2	12			12		24				12		12				0	
		152	Tamirsel Mekanizasyon / Makinacılık	86	5		16	5	112	1.194	57		208	9	1.548	1.112	41		288	9	1.450	0	0			0

Ek 5 - devam

NOT	S. NO	KURSUN ADI	AÇILAN KURS MİKTARI					KURSA KATILAN ERBAŞ VE ER MİKTARI					BAŞARIYLA BİTİREN ERBAŞ VE ER MİKTARI					DEVAM EDEN ERBAŞ VE ER MİKTARI									
			KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	KARA	DENİZ	HAVA	JANDARMA	SAHİL GÜVENLİK	TOPLAM	
	•	153	Tarla Bilimleri	345	13		161	9	548	6.493	209		2.609	57	9.368	5.305	177		2.584	48	8.114	26	30			2	58
		154	Tagçilik Kursu	4					4	152					152	41					41						0
		155	Tatıcılık Kursu	31			9		40	192			94		286	143			94		237						0
		156	Tavukçuluk Kursu				2		2		16				16			16			16						0
		157	Tekstil Makineleri Bakım Onarım Kursu						0						0						0						0
•	158	Telefon Sanit.Bakımı İşletimi Kursu	58			43	8		109	600		3.912	49		4.561	473		3.681	49		4.203						0
•	159	Temel Elektrik		6					6		103				103		48				48	0					0
•	160	Terzilik Kursu	221		9		90		320	2.033	18		863		2.904	1.808	18		762		2.388						0
•	161	Tesliyecilik Kursu	21			1	2		24	332		1	16		349	266		1	16		283						0
	162	Toprak ve Su Muhafazası	52	2			33		87	937	18		492		1.447	824	16		492		1.332	0	0				0
55	163	Tornacılık Kursu	19		8				27	236	8				244	92	8				100						0
	164	Tramplaj Kursu				20			20			375			375			330			330						0
•	165	Trilolaj			3				3		80				80		32				32		32				32
	166	Turistik Eya (Sis Eya)Sail/Yatıncılık Kursu	10			3	2		15	136			7	20	163	109			5	20	134						0
	167	Turizm Olıcılık Kursu	11			1			12	168		55			223	151		51			202						0
	168	Türk Halk Müziği /Folklor				2			2				62		52				62		52						0
	169	Vitray Kursu	8						8	80					80	43					43						0
	170	Yabancı Dil Kursları	175	19	36	110	50		390	8.137	559	282	1.526	74	10.578	4.661	121	241	1.259	74	6.356		8			0	8
	171	Yangın Söndürme ve Kurtarma	49			34	3		86	1.908		3.677	26		5.611	1.811		3.497	26		5.334						0
	172	Yem Bakimleri Yetiştiriciliği	11						11	468					468	213					213						0
	173	Yergancılık Kursu							0						0						0						0
	174	YSC Dolun Kursu	10						10	335					335	135					135						0
	175	Zeytinçilik ve Yetiştiriciliği	2	2					4	38	31				69	38	30				68		0				0
	176	Ziraat Makineleri Tamir Kursu	7				6		13	129			82		211	119			82		201						0
	177	Zirai İlaçlar Kursu				3			3			20			20			20			20						0
	178	Zirai Mücadele	115	17		60	4		196	2.130	270		645	15	3.060	1.802	233		314	15	2.364		37				37
		TOPLAM	21.371	1.100	1.176	10.808	325		34.780	498.696	28.882	47.571	169.336	1.298	743.783	386.478	21.536	42.731	156.209	1.248	588.202	1.940	3.738				6.090

NOT (1) ERBAŞ VE ERLERE MESLEK KAZANDIRMA KURSULARINA; MODERN TARIM VE HAYVANCILIK KURSULARININ İLAVE EDİLMESİ MAKSADıyla, TARIM VE KÖY İŞLERİ BAKANLIĞI VE MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLE GİNKUR EŞKİ LİĞİ ARASINDA 08 EKİM 2001 TARİHİNDE İMZALANANAK YÜRÜRLÜĞE GİREN PROTOKOL KAPSAMINDA AÇILAN KURSLAR.

ÖZGEÇMİŞ

1975 yılında Bursa’da doğdu. İlkokulu Atatürk İlkokulu’nda, ortaokulu Mustafakemalpaşa Ortaokulu’nda bitirdi. Lise öğrenimini 1992 yılında Mustafakemalpaşa Lisesi’nde tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden 1998 yılında mezun oldu. 1999-2008 yılları arasında Işıklar Askeri Lisesi’nde çalıştı. 2008 yılından itibaren Kuleli Askeri Lisesi’nde İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktadır.